

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΜΣ: Λογιστική, Χρηματοοικονομική και Διοικητική των Επιχειρήσεων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ – ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ
ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΔΛΠ 12) – ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
ΣΕ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ Χ.Α.Α ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

Χριστίνα Γεωργούλα

Επιβλέπων: Ευάγγελος Χύτης

Επίκουρος Καθηγητής

Πρέβεζα, Οκτώβριος, 2020

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΜΣ: Λογιστική, Χρηματοοικονομική και Διοικητική των Επιχειρήσεων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ – ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ
ΤΗΣ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΔΛΠ 12) – ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΕ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ Χ.Α.Α ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

Χριστίνα Γεωργούλα

Επιβλέπων: Ευάγγελος Χύτης
Επίκουρος Καθηγητής

Πρέβεζα, Οκτώβριος, 2020

**EMPIRICAL INVESTIGATION OF THE EXISTANCE OF
CORRELATION BETWEEN EARNINGS MANAGEMENT AND
DEFERRED TAXATION (I.A.S.12)**

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, 23/10/2020

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής

Ευάγγελος Χύτης

Επίκουρος καθηγητής

2. Μέλος επιτροπής

Στέργιος Τάσιος

Επιστημονικός Συνεργάτης

3. Μέλος επιτροπής

Ιωάννης Γκανάς

Καθηγητής

© Γεωργούλα, Χριστίνα, 2020.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εκ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Γεωργούλα, Χριστίνα

A handwritten signature in blue ink on a light beige background. The signature is stylized and appears to read 'Χριστίνα Γεωργούλα'.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία, εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών “Λογιστική - Χρηματοοικονομική και Διοικητική Επιστήμη” με κατεύθυνση «Λογιστική, Ελεγκτική και Χρηματοοικονομική» του τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του ΤΕΙ Ηπείρου κατά το χρονικό διάστημα 2018-2020.

Αρχικά, είναι ελάχιστη υποχρέωσή μου να εκφράσω τις ειλικρινείς ευχαριστίες μου σε όλους τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, που με την πολύτιμη προσπάθεια και στήριξή τους, κατάφεραν να μας μεταλαμπαδεύσουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους, προκειμένου να μας καταρτίσουν με τα καταλληλότερα γνωστικά και επαγγελματικά εφόδια για να ανταποκριθούμε πλήρως στις ανάγκες της σύγχρονης αγοράς και κοινωνίας.

Κυρίως όμως αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Χύτη Ευάγγελο, ο οποίος αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για εμένα, μου έδειξε εμπιστοσύνη και με καθοδήγησε αποτελεσματικά στις ερευνητικές μου αναζητήσεις. Με την συνεχή υποστήριξή του, καθόλη τη διάρκεια συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας, κατάφερα να εκπληρώσω τις μεταπτυχιακές μου σπουδές.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον ακούραστο υποστηρικτή μου, τον σύζυγό μου Λεωνίδα, τα παιδιά μου Μιχαήλ-Άγγελο και Εβίτα για την αμέριστη συμπαράσταση και κατανόησή τους για το διάστημα που στερήθηκαν την παρουσία μου, καθώς και την αδερφή μου Νικολέτα, για τις εύστοχες παρατηρήσεις της κατά την σύνταξη της εργασίας και την συνεχή στήριξή της στην πραγματοποίηση των στόχων μου.

«Ο σωστός δρόμος είναι ο ανήφορος....» Καζαντζάκης, Νίκος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι αλλαγές του διεθνούς οικονομικού γίνεσθαι δημιούργησαν την ανάγκη ανάπτυξης ενιαίων λογιστικών κανόνων και προτύπων, μέσω των οποίων επιδιώκεται να εξασφαλιστεί η ακριβοδίκαιη, αμερόληπτη και πραγματική απεικόνιση της χρηματοοικονομικής κατάστασης και επίδοσης των επιχειρήσεων. Το ύψος και η ποιότητα των κερδών θεωρείται από πολλούς μελετητές ως ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία μέτρησης της απόδοσης της επιχείρησης, καθώς και της παρούσας αξίας των μελλοντικών κερδών της.

Εντούτοις, τα τεράστια οικονομικά σκάνδαλα και οι διαπιστώσεις πως οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την «διαχείριση κερδών» (*earnings management*) γεννούν αμφιβολίες και μειώνουν την εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων μερών στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ/ΔΛΠ). Η πληροφόρηση που απορρέει από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όπως και τα από τα κέρδη της επιχείρησης, μπορεί να μην είναι απαραίτητα ένα αντικειμενικό μέτρο της οικονομικής πραγματικότητάς της. Αυτό φαίνεται να αποδίδεται κυρίως στην χρήση υποκειμενικών λογιστικών εκτιμήσεων αλλά και στην κατά το δοκούν εφαρμογή λογιστικών πολιτικών από τις διοικήσεις.

Στην παρούσα εργασία, λαμβάνοντας ως βάση την θεωρία του «earnings management», επιχειρείται η εμπειρική διερεύνηση της ύπαρξης διαχείρισης των κερδών σε εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, επιχειρήσεις, κατά την περίοδο 2005-2019. Γίνεται χρήση της προσέγγισης των κατανομών συχνοτήτων της μεταβολής των κερδών και της προσέγγισης των διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων, καθώς και της Αναβαλλόμενης Φορολογίας, σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 (ΔΛΠ 12). Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται βασίζεται σε κατανομές συχνοτήτων και στα μοντέλα Jones και modified Jones κατά Dechow et al.(1995). Από τα αποτελέσματα της μελέτης προκύπτουν αποδείξεις πρακτικών *earnings management*, καθώς παραβιάζεται η υπόθεση της κανονικότητας συχνότητας κερδών. Ωστόσο, από τις παλινδρομήσεις ο αναβαλλόμενος φόρος δεν φαίνεται να αποτελεί στατιστικά σημαντική μεταβλητή προσδιορισμού δραστηριοτήτων διαχείρισης των κερδών.

Λέξεις-κλειδιά: χειραγωγή κερδών, αναβαλλόμενη φορολογία, δεδουλευμένα, ΔΛΠ 12, φορολογία εισοδήματος

ABSTRACT

The changes in global finance have created a need to develop uniform accounting rules and standards, through which is intended to ensure a fair, impartial and true reporting of a business's financial situation and performance. Many scholars consider the amount and quality of profits as one of the most effective tools for measuring the performance of the enterprise, as well as the present value of its future profits.

However, reports of huge financial scandals and findings that companies use "earnings management" raise doubts and reduce stakeholders' confidence in International Financial Reporting Standards (IFRS / IAS). The information resulting from the financial statements, as well as from the profits of the company, may not necessarily be an objective measure of its financial reality. This seems to be mainly due to the use of subjective accounting estimates but also to the inconsistent application of accounting policies by administrations.

Underpinned by the theory of earnings management, this paper will attempt an empirical investigation of the existence of profit management in companies listed on the Athens Stock Exchange, for the period 2005-2019. The approach of the frequency distributions of the change of profits and the approach of the discretionary accruals, as well as the Deferred Taxation, are used, per to the International Accounting Standard 12 (IAS 12). The paper uses the methodology based on frequency distributions and the Jones and modified Jones, according to Dechow et al. (1995), models. The results of the study present evidence of earnings management, as the assumption of the regularity of profits frequencies is violated. However, the regressions show that deferred tax is not a statistically significant variable in determining profit management activities.

Keywords: Earnings management, deferred Tax, accruals, IAS 12, income tax

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iv
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	vi
ABSTRACT	vii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	x
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ/ΕΙΚΟΝΩΝ.....	xi
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	xii
ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ / ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ	xiii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	xiv
1.Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Διαχείριση κερδών	1
1.3 Κίνητρα διαχείρισης κερδών.....	4
1.3.1. Κίνητρα Κεφαλαιαγοράς.....	4
1.3.2 Κίνητρα των Διευθυντικών στελεχών	7
1.3.3 Κίνητρα Ρυθμιστικών Αρχών.....	9
1.3.4 Λοιπά κίνητρα	10
1.4 Μέθοδοι διαχείρισης κερδών	12
1.4.1 Διαχείριση κερδών μέσω πραγματικών δραστηριοτήτων (REM).....	12
1.4.2 Διαχείριση κερδών μέσω δεδουλευμένων.....	14
2. Θεσμικό Πλαίσιο.....	17
2.1 Εισαγωγή στην Φορολογία Εισοδήματος	17
2.2 Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα και ΔΠΧΑ.....	17
2.3 Εισαγωγή Δ.Λ.Π. 12	18
2.3.1 Αναβαλλόμενοι Φόροι Δ.Λ.Π. 12- Income Taxes IAS 12.....	21
2.3.2 Πεδίο Εφαρμογής.....	22
2.3.3 Ορισμοί	22

2.3.4	Αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης – απαίτησης.....	24
2.3.4.1	Αχρησιμοποίητες Φορολογικές Ζημίες.....	24
2.3.5	Επιμέτρηση αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης - υποχρέωσης.....	26
2.3.6	Καταχώρηση Αναβαλλόμενου Φόρου	28
2.3.7	Συμψηφισμός DTAs και DTLs	28
2.3.8	Γνωστοποιήσεις.....	29
3.	Ερευνητική Μεθοδολογία	31
3.1	Εισαγωγή.....	31
3.2	Μοντέλα εντοπισμού ΕΜ μέσω κατανομών συχνοτήτων.....	31
3.3	Υποδείγματα εντοπισμού ΕΜ μέσω των Δεδουλευμένων	32
3.3.1	Το υπόδειγμα Healy	32
3.3.2	Το υπόδειγμα DeAngelo	33
3.3.3	Το υπόδειγμα Jones.....	34
3.3.4	Το τροποποιημένο Υπόδειγμα Jones των Dechow et al. 1995.....	36
3.3.5	Το τροποποιημένο Υπόδειγμα Jones των Kothari et al. 2005.....	37
3.4	Σημαντικές μελέτες για την Διαχείριση κερδών	38
3.5	Μεθοδολογία Εμπειρικής Μελέτης.....	41
4.	Εμπειρική Εφαρμογή	46
4.1	Εισαγωγή.....	46
4.2	Σκοπός της έρευνας.....	46
4.3	Δείγμα –Μεθοδολογία – Υποθέσεις –Περιορισμοί.....	48
4.4	Ανάλυση Δεδομένων και Ερμηνεία Ευρημάτων.....	50
4.4.1	Ανάλυση κατανομής Συχνοτήτων των μεταβολών των κερδών	50
4.4.2	Ανάλυση και Ερμηνεία με την χρήση Δεδουλευμένων	53
5.	Συμπεράσματα και Προτάσεις	60
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	63
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	67
	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	72

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1	ΣΥΝΟΨΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ.....	38
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1	ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	49
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2	ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΚΕΡΔΩΝ.....	52
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3	Tests of Normality.....	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ.....	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ JONES.....	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ MODIFIED JONES.....	55
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΑΛΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ DUMMY ΩΣ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΥ-ΤΡΕΧΟΝΤΟΣ –ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΦΟΡΟΥ.....	57
ΠΙΝΑΚΑΣ Π.1	ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΦΟΡΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ JONES MODEL- 2005-2011.....	63
ΠΙΝΑΚΑΣ Π.2	ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΦΟΡΩΝ ΜΕ ΧΡΗΣΗ MODIFIED JONES MODEL – 2005-2011.....	64
ΠΙΝΑΚΑΣ Π.3	ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΦΟΡΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ JONES MODEL – 2012-2019.....	65
ΠΙΝΑΚΑΣ Π.4	ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΦΟΡΩΝ ΜΕ ΧΡΗΣΗ MODIFIED JONES MODEL – 2012-2019.....	66

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ/ΕΙΚΟΝΩΝ

Διάγραμμα 2.1	Κατηγοριοποίηση Διαφορών – Αναβαλλόμενη Φορολογία.....	20
Διάγραμμα 4.1	Κατανομή Συχνότητας Σταθμισμένων Κερδών.....	51
Διάγραμμα 4.2	Κατανομή Συχνότητας Σταθμισμένων Κερδών (Μεγέθυνση).....	51
Διάγραμμα 4.3	Μέσος όρος Δεδουλευμένων.....	56
Διάγραμμα 4.4	Συσχέτιση Δείκτη RoA με δεδουλευμένα	59

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΔΠΛ.....	Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα
ΔΠΧΑ.....	Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς
ΚΑΧ.....	Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης
ΣΕΒ.....	Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών
DTAs.....	Deferred Tax Assets
DTLs.....	Deferred Tax Liabilities
DTVA.....	Deferred Tax Valuation Allowances
ΕΜ.....	Earnings Management
ΕΡΣ.....	Earnings Per Share
GAAP.....	Generally Accepted Accounting Principles
PSI.....	Private Sector Involvement
REM.....	Real Earnings Management
R.O.A.	Return on Assets
R & D.....	Research & Development
SEC.....	Securities and Exchange Commission
SEO.....	Seasoned equity offerings

ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ / ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Χρηματοοικονομική συνάφεια - value relevance: η δυνατότητα διαμόρφωσης επηρεασμού της χρηματιστηριακής τιμής (αγοραίας αξίας) της επιχείρησης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σήμερα η τάση που ακολουθείται από τις σύγχρονες, παγκόσμιες οικονομίες συνίσταται από πρακτικές διασυνοριακών συναλλαγών και ελεύθερης ροής διεθνών κεφαλαίων, προκειμένου να στηρίξουν την ανάπτυξη αλλά και επιβίωσή τους. Ποσοστό της τάξης του 35% όλων των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών εκτελείται διασυνοριακά, με το ποσοστό αυτό να βαίνει αυξανόμενο. Κυριότερος στόχος των επενδυτών, αποτελεί η ανεύρεση ευκαιριών διαφοροποίησης και επενδύσεων σε παγκόσμια κλίμακα, ενώ ο στόχος των επιχειρήσεων συνίσταται στην αναζήτηση και άντληση κεφαλαίων, στην ανάληψη διεθνών συναλλαγών ή στην πραγματοποίηση διεθνών δραστηριοτήτων και δημιουργίας θυγατρικών εταιριών παγκοσμίως. Η αλλαγή του παγκόσμιου οικονομικού περιβάλλοντος οδήγησε στην ανάγκη θεσμοθέτησης ενός κοινού πλαισίου κατάρτισης της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των εισηγμένων σε οργανωμένες αγορές εταιριών. Για τον λόγο αυτό το 1973 ιδρύθηκε η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Committee – IASC)¹, με σκοπό την έκδοση ενός συνόλου ενιαίων προτύπων, των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards – IAS), επιδιώκοντας την σύγκλιση μεταξύ των εθνικών λογιστικών προτύπων και πρακτικών και των παγκόσμιων λογιστικών προτύπων υψηλής ποιότητας. Μέσω των ΔΛΠ εξασφαλίζεται η ακριβοδίκαιη, αμερόληπτη και πραγματική απεικόνιση της χρηματοοικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων. Επιπλέον, προάγεται η διαφάνεια και η εύρυθμη, αποτελεσματική, ομαλή και αποδοτική λειτουργία των κεφαλαιαγορών (Νεγκάκης, 2015). Παγκόσμιας αναγνώρισης αυτής της σπουδαιότητάς τους, χαίρουν τα ΔΛΠ. Η G20 (2012) υποστηρίζει τη συνέχιση των εργασιών για την επίτευξη σύγκλισης με ένα ενιαίο σύνολο υψηλής ποιότητας λογιστικών προτύπων. Η FSB (2015) επανέλαβε την υποστήριξή της για την επίτευξη μιας ενιαίας δέσμης παγκόσμιων λογιστικών προτύπων υψηλής ποιότητας. Η Παγκόσμια Τράπεζα (2017), εδώ και πολλά χρόνια, αποτελεί υποστηρικτική της ανάπτυξης ενός ενιαίου συνόλου παγκόσμιων λογιστικών προτύπων, υψηλής ποιότητας.

Ωστόσο, τα μεγάλα εταιρικά οικονομικά σκάνδαλα (π.χ. General Motors, Enron, Parmalat, WorldCom, Folli-Follie κ.α.), που ξέσπασαν σε Η.Π.Α. και Ευρώπη το τελευταίο διάστημα κλόνισαν την εμπιστοσύνη των διαφόρων ομάδων ενδιαφερομένων, τόσο προς τις διοικήσεις των εταιριών όσο και προς τους ορκωτούς ελεγκτές λογιστές. Οι αμφιβολίες για

¹ Το 2001 η IASC αναδιαρθρώνεται και μετονομάζεται σε IASB – International Accounting Standards Board (Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, όπου και εναρμονίζεται και λεκτικά με την αντίστοιχη αμερικανική οργάνωση (FASB - Financial Accounting Standards Board).

την αξιοπιστία, αντικειμενικότητα και ορθή χρήση ως προς την εφαρμογή των ΔΛΠ, των διάφορων λογιστικών πολιτικών υπήρξαν εφελκυστικοί παράγοντες ερευνών που απέδειξαν ότι οι επιχειρήσεις δύνανται να επηρεάζουν προς την επιθυμητή κατεύθυνση τα οικονομικά τους στοιχεία. Οι διοικήσεις ωθούνται από ποικίλα κίνητρα στην επί σκοπώ παρέμβαση της πληροφώρας που παρέχουν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις, επιδιώκοντας να εξασφαλίσουν τα μέγιστα δυνατά οφέλη. Οι Leuz, Nanda & Wysocki, (2003) υποστηρίζουν ότι τα κίνητρα για εσφαλμένη παρουσίαση των επιχειρήσεων μέσω της διαχείρισης κερδών προκύπτουν, εν μέρει, από την σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ εσωτερικών ενδιαφερόμενων μερών, όπως ιδιοκτήτες και διοικήσεις και εξωτερικών ενδιαφερομένων μερών, όπως επενδυτές. Τα εσωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον έλεγχό τους για να επωφεληθούν εις βάρος των εξωτερικών ενδιαφερόμενων μερών. Κατά την χρήση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε κάποιο βαθμό, πραγματοποιούνται από τις διοικήσεις, εκτιμήσεις και τεχνικές οι οποίες επιτρέπουν την παρουσίαση οικονομικών συναλλαγών με διάφορους τρόπους, που συντείνουν στην ωραιοποίηση ή και διαστρέβλωση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, στην χειραγωγή των αποτελεσμάτων με σκοπό την επίτευξη του εκάστοτε επιδιωκόμενου στόχου.

Στην μελέτη των Nelson, Elliott & Tarpley (2003), περιγράφονται οι κυριότεροι τρόποι με τους οποίους τα διοικητικά στελέχη χειραγωγούν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, μέσα από τις εμπειρίες 253^{ων} έμπειρων ελεγκτών. Οι κυριότεροι από αυτούς είναι οι απομειώσεις των περιουσιακών στοιχείων, η αλλαγή στην μέθοδο αποσβέσεων, η αναβολή αναγνώρισης ενός λογιστικού γεγονότος σε επόμενη λογιστική περίοδο, τα αποθεματικά, οι συναλλαγές συνδεδεμένων μερών, η επιλογή του χρόνου υιοθέτησης ενός νέου λογιστικού προτύπου, οι αποζημιώσεις αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, ο αναβαλλόμενος φόρος.

Τα τεράστια λογιστικά σκάνδαλα των τελευταίων ετών, μέσω των οποίων αποδείχθηκε ότι οι επιχειρήσεις δύνανται να χειραγωγούν τα κέρδη τους, αποτέλεσε τον κύριο λόγο ανάπτυξης μεγάλου ερευνητικού ενδιαφέροντος στον ακαδημαϊκό χώρο γύρω από την χειραγωγή- διαχείριση των κερδών. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος της βιβλιογραφίας προέρχεται από τις αγγλοσαξονικές χώρες. Στην έρευνα του ο Chytis (2019) αναφέρει πως το 76% των σχετικών ερευνών προέρχονται από ΗΠΑ και Ηνωμένο Βασίλειο και παρότι στην Ευρώπη, αλλά και στην Ελλάδα, αρκετές έρευνες ασχολούνται με τις επιπτώσεις της υποχρεωτικής εφαρμογής των ΔΛΠ / ΔΠΧΠ, μόνο λίγες από αυτές

επικεντρώνονται στην ενημερωτική αξία των αναβαλλόμενων φόρων, από την εφαρμογή ΔΛΠ 12 έως σήμερα. Εξ αφορμής των ως άνω και σε συνδυασμό με το γεγονός ότι εμπειρικές μελέτες διεθνούς σύγκρισης μεταξύ χωρών κατέδειξαν ότι η Ελλάδα παρουσιάζει από τα υψηλότερα επίπεδα διαχείρισης κερδών και αδιαφάνειας (Bhattacharya, Daouk & Welker, 2002; Leuz, Nanda & Wysocki, 2003), στην παρούσα εργασία θα επιχειρηθεί η μελέτη της επίδρασης της αναβαλλόμενης φορολογίας στην ανίχνευση διαχείρισης κερδών (EM) σε εισηγμένες επιχειρήσεις στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας εξετάζεται η βιβλιογραφία με σκοπό την εμβάθυνση στην έννοια του EM (earnings management), των κινήτρων των εμπλεκόμενων μερών καθώς και διαφόρων μεθόδων χειραγώγησης των κερδών.

Στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο του φόρου εισοδήματος και συγκεκριμένα αναπτύσσονται οι βασικές αρχές του ΔΠΑ 12 (I.A.S. 12), όπως οι έννοιες των μόνιμων και προσωρινών διαφορών, οι έννοιες του τρέχοντος, αναβαλλόμενου και εξόδου φόρου, καθώς και επιγραμματική αναφορά του τρόπου αναγνώρισης, επιμέτρησης, καταχώρησης και γνωστοποίησης της αναβαλλόμενης φορολογίας, στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Στο τρίτο κεφάλαιο, ακολουθεί βιβλιογραφική επισκόπηση λαμβάνοντας υπόψιν προηγούμενες μελέτες, όπως των Phillips, Pincus & Rego (2003) και Phillips, Pincus, Rego & Wan (2004), όπου αναλύεται η ερευνητική μεθοδολογία που έχει πραγματοποιηθεί σε έρευνες με θέμα την αναβαλλόμενη φορολογία και τα κυριότερα μοντέλα ανίχνευσης διαχείρισης κερδών.

Στο επόμενο κεφάλαιο, αποτυπώνεται το εμπειρικό μέρος της μελέτης, στο οποίο αναλύεται ο εμπειρικός σκοπός, το είδος της έρευνας, το χρησιμοποιηθέν δείγμα, ο τρόπος άντλησης των δεδομένων, οι υποθέσεις της έρευνας αυτής. Στην συνέχεια πραγματοποιείται η ανάλυση των δεδομένων. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τα αποτελέσματα όλων των σταδίων της έρευνας.

Η παρούσα εργασία ολοκληρώνεται με το πέμπτο κεφάλαιο, στο οποίο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της έρευνας και προτάσεις για περαιτέρω μελέτη.

1.Βιβλιογραφική Επισκόπηση

1.1 Εισαγωγή

Είναι ευρέως γνωστό ότι τα κέρδη αποτελούν ένα από τα κυριότερα στοιχεία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και αποτυπώνουν την απόδοση μιας επιχείρησης. Για το λόγο αυτό, είναι πολύ σημαντική η ποιότητα των καταστάσεων που παρέχουν αυτήν την πληροφορία. Οι μάνατζερ των επιχειρήσεων με τις επιλογές τους, σε μεγάλο βαθμό, καθορίζουν την ποιότητα αυτή. Όταν οι αποφάσεις τους οδηγούν σε στρέβλωση, παραποίηση της πληροφορίας που παρέχουν οι χρηματοοικονομικές αναφορές, τότε γίνεται λόγος για τις έννοιες της χειραγώγησης και διαχείρισης των αναφορών.

Το κεφάλαιο αυτό δημιουργήθηκε προκειμένου να γίνει μια γενική αναφορά στην βιβλιογραφική επισκόπηση διαφόρων ερευνών γύρω από την έννοια της διαχείρισης-χειραγώγησης των κερδών, γενικότερα των κινήτρων που ωθούν τις διοικήσεις να προβούν σε πρακτικές παραποίησης, καθώς και των μεθόδων που αυτές χρησιμοποιούν αλλά και ειδικότερα της χρήσης του κονδυλίου της αναβαλλόμενης φορολογίας για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

1.2 Διαχείριση κερδών

Πολλοί ορισμοί για την χειραγώγηση ή διαχείριση των κερδών υπάρχουν στην διεθνή βιβλιογραφία, γνωστοί ως «earnings management - EM», «earnings manipulation», «earnings smoothing», «Δημιουργική Λογιστική». Από τους πρώτους ορισμούς που συναντώνται στην βιβλιογραφία είναι αυτός του Copeland (1968), σύμφωνα με τον οποίο «χειραγώγηση των κερδών ορίζεται ως η ικανότητα αύξησης ή μείωσης του αναφερόμενου καθαρού εισοδήματος, κατά βούληση». Ο κύριος στόχος της χειραγώγησης, κατά τον Copeland, αποδίδεται στην επιθυμία εκ μέρους των διοικήσεων των επιχειρήσεων να εξομαλύνουν τα δημοσιευμένα κέρδη. Κατά τον Copeland, η «εξομάλυνση» περιλαμβάνει την επαναλαμβανόμενη επιλογή λογιστικών μεθόδων ή κανόνων σε ένα συγκεκριμένο μοτίβο. Το αποτέλεσμα της διαδικασίας της εξομάλυνσης των κερδών, είναι να παρουσιάζεται μια ροή εισοδήματος με μικρότερη διακύμανση από την τάση, η οποία θα εμφανιζόταν χωρίς αυτή την διαδικασία. Με βάση την έρευνα του, μία λογιστική πρακτική για να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο εξομάλυνσης των κερδών πρέπει να διαθέτει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- * Να μην δεσμεύει την επιχείρηση σε μελλοντικές συγκεκριμένες ενέργειες.
- * Πρέπει να βασίζεται στην άσκηση επαγγελματικής κρίσης και να θεωρείται ως μία εκ των Γενικά Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών (GAAP).
- * Πρέπει να οδηγεί σε σημαντικές τροποποιήσεις σε σχέση με τις μεταβολές εισοδήματος από έτος σε έτος.
- * Δεν πρέπει να απαιτεί πραγματική συναλλαγή με τρίτα μέρη, αλλά μόνο επαναταξινόμηση υπολοίπων εσωτερικών λογαριασμών.
- * Πρέπει να χρησιμοποιείται μοναδικά ή σε συνδυασμό με άλλες λογιστικές πρακτικές για διαδοχικές χρονικές περιόδους.

Ωστόσο, παρότι ένα εργαλείο εξομάλυνσης μπορεί να φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα, παρουσιάζοντας τα επιδιωκόμενα κέρδη, μελλοντικά ενέχει τον κίνδυνο να οδηγήσει σε ανεπιθύμητα αποτελέσματα.

Ένας ακόμη πολύ γνωστός ορισμός που συναντάται συχνά στην βιβλιογραφία είναι αυτός της Schipper (1989,92), σύμφωνα με τον οποίο το ΕΜ είναι «μια σκόπιμη παρέμβαση στην διαδικασία χρηματοοικονομικής αναφοράς, με σκοπό την απόκτηση κάποιου ιδιωτικού κέρδους, (αντί της ουδέτερης λειτουργίας, της διευκόλυνση της διαδικασίας χρηματοοικονομικής αναφοράς)».

Στην προσπάθεια τους οι Healy & Wahlen, (1999) να επεκτείνουν την έρευνα του ΕΜ, εξετάζουν την οπτική πλευρά των ρυθμιστικών φορέων και διαμορφώνουν τον εξής ορισμό: «η διαχείριση κερδών συμβαίνει όταν οι διοικήσεις χρησιμοποιούν κρίση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και στη διάρθρωση των συναλλαγών, προκειμένου να τις τροποποιήσουν ώστε, είτε να παραπλανήσουν ορισμένους ενδιαφερόμενους για την υποκείμενη οικονομική απόδοση της εταιρείας, είτε να επηρεάσουν τα συμβατικά αποτελέσματα που εξαρτώνται από τους δημοσιευμένους λογιστικούς αριθμούς». Ο ορισμός αυτός περιλαμβάνει ως μέρος της διαδικασίας της διαχείρισης των κερδών, την παραπλάνηση κάποιων εκ των ενδιαφερομένων μερών. Σε αυτή την περίπτωση οι μάνατζερ πιστεύουν ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν μπορούν να αναιρέσουν την διαχείριση αυτή ή δεν διαθέτουν πρόσβαση σε πληροφορίες για τις οποίες τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι ενήμερα. Όμως, οι Healy & Wahlen υποστηρίζουν ότι δεν είναι όλες οι διαδικασίες ΕΜ παραπλανητικές αλλά μπορούν και να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να κάνουν τις οικονομικές εκθέσεις πιο ενημερωτικές, ακόμη και ξεπερνώντας τους περιορισμούς που θέτουν τα λογιστικά πρότυπα.

Στην παρούσα εργασία, όπως και σε μεγάλο μέρος της διεθνούς βιβλιογραφίας, θα χρησιμοποιηθεί η έννοια της διαχειριστικής διακριτικής ευχέρειας που εισάγουν οι DeGeorge, Patel & Zeckhauser, (1999), οι οποίοι χαρακτηρίζουν ως «διαχείριση κερδών» τη στρατηγική άσκηση της διαχειριστικής διακριτικής ευχέρειας στην επιρροή του ύψους των κερδών που παρουσιάζεται σε εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη.

Ένας επιπλέον ορισμός αναφέρεται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α. SEC, (2000), όπου ορίζεται ως «διαχείριση κερδών, η πρακτική της στρέβλωσης της πραγματικής οικονομικής απόδοσης της εταιρείας».

Σχετικά με την δημιουργική λογιστική, στη μελέτη του ο Baralexis, (2004) διατυπώνει τον εξής ορισμό «Δημιουργική λογιστική ή διαχείριση κερδών ορίζεται η διαδικασία σκόπιμης εκμετάλλευσης ή παραβίασης των GAAP ή του νόμου για την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων, σύμφωνα με το συμφέρον κάποιου». Ένας τέτοιος ορισμός, ο οποίος έρχεται σε συμφωνία με την έννοια για την διαχείριση των κερδών από το SEC (Securities and Exchange Commission), υποδηλώνει ότι υπάρχουν δύο είδη δημιουργικής λογιστικής: η νόμιμη και η παράνομη, τα οποία είδη μπορούν να ασκηθούν ταυτόχρονα από τις εταιρείες.

Τέλος, ένας πιο πρόσφατος ορισμός είναι αυτός του Roychowdhury, (2006), ο οποίος ορίζει την χειραγώγηση των κερδών ως: «αποκλίσεις από τις συνήθεις επιχειρησιακές πρακτικές, υποκινούμενες από τις επιθυμίες των διοικητικών στελεχών, προκειμένου να παραπλανήσουν, τουλάχιστον ορισμένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη, ώστε να πιστεύουν ότι κάποιοι στόχοι των χρηματοοικονομικών αναφορών, έχουν επιτευχθεί κατά την συνήθη πορεία των εργασιών».

Παρατηρείται, λοιπόν, ότι φαίνεται να επικρατεί μια ευρύτερη έννοια από την οικονομική απάτη όταν μιλάμε για την Διαχείριση Κερδών. Συγκεκριμένα, οι λογιστικές επιλογές που παραβιάζουν ρητά τα GAAP αποτελούν σαφώς διαχείριση απάτης και κερδών. Από την άλλη, οι συστηματικές επιλογές που γίνονται εντός των ορίων GAAP, μπορούν να αποτελούν διαχείριση κερδών, σύμφωνα με πρόσφατες συζητήσεις του SEC, από τις οποίες θα προκύπτουν επίσης αρνητικές συνέπειες για τα διευθυντικά στελέχη και τις επιχειρήσεις. Το ερώτημα όμως είναι εάν αυτές οι πρακτικές που συνιστούν ΕΜ πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως η απάτη (Dechow & Skinner, 2000).

1.3 Κίνητρα διαχείρισης κερδών

Οι διοικήσεις των εταιρειών υποστηρίζουν ότι ακολουθώντας τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές (επιλέγοντας νόμιμα αποδεκτές πρακτικές) στην διαχείριση εσόδων τους, δεν διαπράττουν απάτη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η διακριτική ευχέρεια που έχουν οι διευθυντές στο να αποφασίσουν πότε κάποια έσοδα έχουν αποκτηθεί. Κατά τους Dechow & Skinner, (2000) για να καταδειχθεί αν το ΕΜ αποτελεί νόμιμη άσκηση κρίσης, θα πρέπει να μελετηθούν τα κίνητρα των μάντζερ, ώστε να αποδειχθεί ότι οι συγκεκριμένες επιλογές τους γίνονται με προκαθορισμένο σκοπό, την παραπλάνηση ή παραπληροφόρηση κάποιων ενδιαφερομένων μερών. Οι κυριότερες κατηγορίες κινήτρων που εντοπίζονται στην βιβλιογραφία είναι οι εξής:

- * Κίνητρα κεφαλαιαγοράς
- * Κίνητρα των Διευθυντικών στελεχών
- * Κίνητρα Ρυθμιστικών/ Κανονιστικών φορέων
- * Λοιπά Κίνητρα

1.3.1. Κίνητρα Κεφαλαιαγοράς

Παρατηρείται ότι οι ερευνητικές προσπάθειες των ακαδημαϊκών, τελευταία, επικεντρώνονται, ολοένα και περισσότερο, στα κίνητρα της κεφαλαιαγοράς για τη διαχείριση κερδών, μιας και τα κέρδη παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για επενδυτικές αποφάσεις. Από την στιγμή που τα κέρδη μιας επιχείρησης αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία μέτρησης απόδοσης αυτής, και άρα δυνητικής επένδυσης, τα στελέχη των επιχειρήσεων έχουν ισχυρά κίνητρα ώστε να προβούν σε δραστηριότητες διαχείρισης κερδών, προκειμένου να επηρεάσουν τις επιδόσεις των τιμών των μετοχών.

Σε πολλές μελέτες (Burgstahler & Dichev, 1997; Degeorge, Patel, & Zeckhauser, 1999; Myers, Linda A. Skinner, 1999) παρατηρείται ασυνήθιστα μικρή συχνότητα μικρών απωλειών και υψηλή συχνότητα μικρών θετικών κερδών, ως αποτέλεσμα των προσπαθειών των διοικήσεων να διαχειριστούν τα αποτελέσματα, αποφεύγοντας να εμφανίσουν ζημίες και επιδιώκοντας να παρουσιάσουν κέρδη. Τα κίνητρα των διευθυντικών στελεχών προέρχονται από το γεγονός ότι οι επενδυτές αξιολογούν υψηλότερα τις μετοχές επιχειρήσεων που παρουσιάζουν σταθερά αυξητική κερδοφορία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, οι διοικήσεις να επιδιώκουν με διάφορους χειρισμούς να αποφεύγουν να παρουσιάσουν

ζημίες και να παρουσιάζουν κάποια μικρή τουλάχιστον κερδοφορία, προκειμένου να διατηρήσουν ή και να αυξήσουν τις τιμές των μετοχών των εταιριών που αντιπροσωπεύουν.

Η Hayn (1995) στην μελέτη της, υπολογίζει ότι υπάρχει ένα σημείο ασυνέχειας των κερδών γύρω από το μηδέν. Συγκεκριμένα, παρατηρείται συγκέντρωση περιπτώσεων ακριβώς πάνω από το μηδέν (παρουσιάζοντας μικρή κερδοφορία), ενώ υπάρχουν λιγότερες από τις αναμενόμενες περιπτώσεις (υποθέτοντας μια κανονική κατανομή) μικρών ζημιών (δηλαδή, ακριβώς κάτω από το μηδέν). Αυτά τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι οι εταιρείες των οποίων τα κέρδη αναμένεται να πέσουν ακριβώς κάτω από το σημείο μηδενικών κερδών, εμπλέκονται σε χειρισμούς κερδών για να καταφέρουν να διασχίσουν την «κόκκινη γραμμή»².

Οι Myers & Skinner (1999) ερευνούν, επίσης, αν τα κριτήρια αναφοράς απλών κερδών είναι σημαντικά για την διοίκηση των εταιριών και ακολουθούν μια προσέγγιση «χρονοσειρών». Στην έρευνά τους εξετάζουν πόσες εταιρείες αναφέρουν τουλάχιστον 17 τρίμηνα διαδοχικών αυξήσεων στο τριμηνιαίο EPS (earnings per share). Διαπιστώνουν ότι υπάρχουν 399 τέτοιες εταιρείες και ότι πολλές από αυτές τις εταιρείες έχουν αναφέρει διαδοχικές αυξήσεις στα τριμηνιαία κέρδη για πάνω από δέκα χρόνια. Οι ως άνω συγγραφείς αναφέρουν ότι ο αριθμός αυτός είναι σημαντικά μεγαλύτερος από τον αναμενόμενο που θα προέκυπτε τυχαία και αναφέρουν, ότι αυτές οι διαδοχικές αυξήσεις οφείλονται στις διοικήσεις αυτών των εταιριών, οι οποίες εξομαλύνουν τα αναφερόμενα κέρδη για να βοηθήσουν τις εταιρείες τους να επιτύχουν αυτήν τη συνεπή αύξηση των κερδών και, επομένως, την αύξηση της τιμής της μετοχής.

Πέραν του κινήτρου για αναφορά κερδών, οι Degeorge, Patel & Zeckhauser (1999), συνοψίζουν τις δραστηριότητες EM σε τρεις κατηγορίες-στόχους κινήτρων : α) στην αποφυγή αναφοράς ζημιών, β) στη διατήρηση της κερδοφορίας (προοδευτική αύξηση τετραμηνιαίων κερδών ανά μετοχή), γ) στην επίτευξη ή υπερκέραση των προβλέψεων των χρηματοοικονομικών αναλυτών. Υποστηρίζουν δε, ότι τα παραπάνω κίνητρα ιεραρχούνται βάση του βαθμού σημαντικότητας επίτευξής τους από τα διοικητικά στελέχη. Η αποφυγή

²Η πρακτική του «redlining», χρησιμοποιήθηκε αρχικά το 1930, σύμφωνα με την οποία οι δανειολήπτες στερούνταν πρόσβασης σε πίστωση. Ο όρος «redlining» θεωρείται ότι προέρχεται από την κόκκινη σκίαση που οριοθετούσε σε χαμηλότερες κατατάξεις κάποιες γειτονιές. Υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι οι καθοριστικοί παράγοντες για την διάκριση υπήρξε η φυλετική σύνθεση τους, που συχνά αποτελούνταν κατά συντριπτική πλειοψηφία από κατοίκους της Αφρικής (Aaronsen et al., 2019). Ο όρος πλέον χρησιμοποιείται για να δείξει το σημείο αποστροφής των επενδυτών.

αναφοράς ζημιών υπερισχύει, ανεξάρτητα από το εάν πληρούνται ή όχι οι άλλοι δύο στόχοι. Η αναφορά κερδοφορίας είναι δευτερεύουσας σημασίας, ενώ ισχυρίζονται πως μόνο εάν πληρούνται και οι δύο παραπάνω στόχοι, η ικανοποίηση των προβλέψεων των αναλυτών έχει σημασία.

Επιπλέον, στην έρευνα τους, οι Dechow & Skinner (2000) υποστηρίζουν ότι εξαιτίας της αύξησης των τιμών των μετοχών του χρηματιστηρίου (αποτιμημένες με λογιστικά κριτήρια όπως τα κέρδη) κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, και ειδικά σε συνδυασμό με την αυξημένη σημασία της αποζημίωσης βάσει μετοχών, οι διοικήσεις δίνουν όλο και μεγαλύτερη σημασία στο επίπεδο των τιμών των μετοχών των εταιρειών τους. Κατά συνέπεια, αυξήθηκαν επίσης τα κίνητρά τους για τη διαχείριση των κερδών, για τη διατήρηση και τη βελτίωση αυτών των αποτιμήσεων.

Επίσης, τα κίνητρα κεφαλαιαγοράς για χειραγώγηση των κερδών, αυξάνονται σε περιόδους προσφορών μετοχών, προκειμένου οι εταιρίες να βελτιώσουν τους όρους των προσφορών των μετοχών τους στο επενδυτικό κοινό. Διαπιστώνεται ότι οι μετοχές εταιρειών που κάνουν εποχιακές προσφορές μετοχών (SEO) έχουν χαμηλότερη απόδοση στην αγορά τα χρόνια μετά την προσφορά, ενώ τα κέρδη τους είναι ασυνήθιστα υψηλά κατά τη στιγμή της προσφοράς. Αυτό είναι αποτέλεσμα διαχείρισης των κερδών στις περιόδους πριν την SEO, προκειμένου να προσελκύσουν το επενδυτικό κοινό και να επιτύχουν υψηλότερες τιμές προσφοράς. Τα αναφερόμενα υψηλά κέρδη αποδίδονται σε ασυνήθιστα υψηλά δεδουλευμένα. Οι μετοχές των εταιρειών αυτών, που παρουσιάζουν υψηλότερα δεδουλευμένα κατά τη στιγμή της SEO, τείνουν να αποδίδουν χειρότερα τα έτη μετά τη SEO από ότι οι μετοχές άλλων εταιρειών. Αυτά τα στοιχεία συνάδουν με την άποψη ότι οι επενδυτές δεν αντιλαμβάνονται τη διαχείριση κερδών. Αντίθετα, μετά την SEO, η διαχείριση κερδών γίνεται εμφανής από τις μεταγενέστερες παρατηρούμενες μειώσεις στα κέρδη και τότε η υπερτιμολόγηση αντιστρέφεται και αυτές οι μετοχές υποαποδίδουν στην αγορά (Dechow & Skinner, 2000).

Συνακόλουθα, δεδομένου του τρόπου με τον οποίο η κεφαλαιαγορά ανταποκρίνεται επί του παρόντος στις ειδήσεις για τα κέρδη, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η διαχείριση των κερδών, για την αποφυγή αναφοράς αρνητικών κερδών ή την αποφυγή μείωσης της κερδοφορίας, έχει αυξηθεί. Από την άλλη τέτοιες δραστηριότητες διαχείρισης των κερδών ενέχουν πολύ μεγάλο κίνδυνο διότι η αποκάλυψή τους τιμωρείται από τους συμμετέχοντες στην κεφαλαιαγορά.

1.3.2 Κίνητρα των Διευθυντικών στελεχών

Μία δεύτερη πολύ σημαντική κατηγορία κινήτρων χειραγώγησης των κερδών σχετίζεται με τα διευθυντικά στελέχη των εταιριών και την σύνθεση των διοικητικών συμβουλίων τους. Αιτίες που προκαλούν κίνητρο για άσκηση ΕΜ είναι οι αμοιβές, τα μπόνους, η φήμη των διευθυντικών στελεχών και η προσωπική τους επένδυση στην εταιρία. Παρουσιάζοντας υψηλά κέρδη οι ανωτέρω μπορούν να διεκδικήσουν υψηλότερες απολαβές ή και μεταπήδηση σε εταιρίες υψηλότερου κύρους.

Η δυνατότητα διατήρησης της θέσης αλλά, κυρίως, οι αμοιβές ενός στελέχους πιθανότατα συνδέονται με την διαχείριση των κερδών. Εάν η επιχείρηση αναφέρει χαμηλότερα κέρδη, υπάρχει το ενδεχόμενο αυτό να οδηγήσει σε απώλεια θέσης ή απώλεια μπόνους. Όταν τα κέρδη κινούνται σε χαμηλά επίπεδα, τα κίνητρα των στελεχών για τη διαχείρισή τους θα είναι σημαντικά. Ωστόσο, όταν τα κέρδη πλησιάζουν το μέγιστο επίπεδο του στόχου, η περαιτέρω αύξησή τους θα ανταμειφθεί ελάχιστα, δημιουργώντας ένα κίνητρο για τον περιορισμό αυτών κατά την τρέχουσα χρήση (ώστε να μεταφερθούν σε μελλοντικές περιόδους) καθιστώντας ευκολότερη την επίτευξη των μελλοντικών ορίων-στόχων. Επιπλέον τα διευθυντικά στελέχη μπορεί επίσης να είναι απρόθυμα να παρουσιάσουν υψηλά κέρδη, επειδή γνωρίζουν ότι τότε ο στόχος απόδοσής τους θα αυξηθεί στο μέλλον (DeGeorge, Patel & Zeckhauser, 1999). Η πρόκληση των ανώτερων οικονομικών διευθυντών να επιδίδονται σε δραστηριότητες διαχείρισης κερδών μεταβάλλεται σε συνάρτηση με το μισθό, τα μπόνους και τις συνταξιοδοτικές απολαβές τους, σύμφωνα με τους Jensen et al. (2005), οι οποίοι αναφέρουν πως ένας συνδυασμός υψηλότερου μισθού και χαμηλότερων μπόνους δίνουν μικρότερο κίνητρο για ΕΜ από ότι ένας συνδυασμός χαμηλότερου μισθού και υψηλότερου μπόνους ανάλογου με την αύξηση της αξίας της επιχείρησης.

Οι διευθυντές των εταιριών γνωρίζουν ότι οι τιμές των μετοχών ανταποκρίνονται έντονα στις ειδήσεις για αρνητικά κέρδη, οπότε αναμένεται από αυτούς να λάβουν μέτρα για να αποφύγουν την αναφορά τέτοιων ειδήσεων, ειδικά εάν έχουν επενδύσει οι ίδιοι μεγάλα ποσά προσωπικού πλούτου στην εταιρεία. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί, ότι ο βαθμός στον οποίο ο προσωπικός πλούτος των ανώτερων στελεχών συνδέεται με τις τιμές των μετοχών των εταιριών τους, συνδέεται με αντίστοιχη αύξηση των κινήτρων των διαχειριστών για απόδοση υψηλών κερδών (Dechow & Skinner, 2000). Επιπλέον οι Dechow & Skinner υποστηρίζουν ότι τα διευθυντικά στελέχη έχουν κίνητρα να διαχειρίζονται τα

κέρδη προς τα πάνω, μειώνοντας τις δαπάνες για R & D, λίγο πριν αποχωρήσουν από την εταιρία.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης του Beasley, (1996) εταιρίες με υψηλότερα ποσοστά εξωτερικών μελών στο διοικητικό συμβούλιο μειώνουν σημαντικά την πιθανότητα παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Επιπλέον, όσο αυξάνεται η ιδιοκτησία της επιχείρησης από τρίτους ή ο αριθμός εξωτερικών διευθυντικών στελεχών ή όταν ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου διαφέρει από το ιδρυτή αυτής, τότε η πιθανότητα χειραγώγησης των αποτελεσμάτων των οικονομικών καταστάσεων μειώνεται.

Στην Ελλάδα έρευνα της Grant Thornton (2011) αποκαλύπτει πως σε ελάχιστες εταιρείες υφίσταται πραγματικά διαχωρισμός μεταξύ της ιδιοκτησίας και της διοίκησης της εταιρείας, καθώς σε ποσοστό 38% των εταιρειών ο πρόεδρος του Δ.Σ. και ο διευθύνων σύμβουλος ταυτίζεται, ενώ στο 76% των εταιρειών ο πρόεδρος του Δ.Σ. έχει εκτελεστικές αρμοδιότητες. Παράλληλα, από το σύνολο των εταιρειών που υπάρχει ταύτιση του προέδρου Δ.Σ. και του διευθύνοντος συμβούλου, ποσοστό μόλις 7% ορίζει ανεξάρτητο αντιπρόεδρο, όπως προβλέπεται από την ειδική πρακτική Α' 3.3 του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης του ΣΕΒ. Επίσης, από το σύνολο των εταιρειών στις οποίες ο πρόεδρος έχει εκτελεστικές αρμοδιότητες, σε ποσοστό μόλις 4% των εξεταζόμενων εταιρειών έχει οριστεί ανεξάρτητος αντιπρόεδρος. Επιπλέον, αξίζει να αναφερθεί ότι ακόμα και στις εταιρείες που ορίζεται ανεξάρτητος αντιπρόεδρος, συχνά ο τελευταίος διατηρεί συγγενικές σχέσεις με τον πρόεδρο. Στην περίπτωση αυτή, αφενός, εγείρονται προβληματισμοί για το κατά πόσο επιτυγχάνεται ουσιαστικός διαχωρισμός μεταξύ της διοίκησης της εταιρείας και του βασικού μετόχου αυτής, αφετέρου δε, ενισχύονται τα κίνητρα για εφαρμογή δραστηριοτήτων διαχείρισης των κερδών.

Εν ολίγοις, τα κίνητρα που προσφέρονται στα στελέχη των επιχειρήσεων για επίτευξη στόχων-απόδοσης αποτελούν πηγή πειρασμού προκαλώντας, τρόπον τινά, την χειραγώγηση των κερδών και, κατά συνέπεια, την απομείωση της ποιότητας της πληροφόρησης που προκύπτει από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Οι ακαδημαϊκοί ερευνητές, λοιπόν, έχουν εξετάσει σε μεγάλο βαθμό τα κίνητρα του ΕΜ και έχουν εστιάσει, κυρίως, στα κίνητρα της κεφαλαιαγοράς και τα κίνητρα των διευθυντικών στελεχών. Ωστόσο παρατηρούνται και περιπτώσεις διαχείρισης κερδών που τα κίνητρα αφορούν ρυθμιστικούς και κανονιστικούς φορείς.

1.3.3 Κίνητρα Ρυθμιστικών Αρχών

Πέραν των κινήτρων για παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων, προκειμένου οι διοικήσεις των επιχειρήσεων να προσελκύσουν μεγαλύτερο επενδυτικό κοινό και να αυξήσουν την αξία της επιχείρησης, αλλά και να ικανοποιήσουν και προσωπικά συμφέροντα, στην βιβλιογραφία συναντώνται και κίνητρα χειραγώγησης των αποτελεσμάτων που πηγάζουν από ρυθμιστικούς και άλλους κανονιστικούς φορείς.

Οι Healy & Wahlen (1999) εντοπίζουν τρεις κατηγορίες αυτών των κινήτρων : α) διαχείριση κερδών για παράκαμψη των κανονισμών του κλάδου. Οι κανονισμοί αυτοί ενσωματώθηκαν σε κανονιστικά λογιστικά πρότυπα για τράπεζες και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως επίσης και σε ασφαλιστικές ή εταιρίας κοινής ωφέλειας κ.α., ώστε να μετριάσουν τη διαχείριση κερδών και να βελτιώσουν τις πληροφορίες προς τα ενδιαφερόμενα μέρη β) διαχείριση κερδών για τη μείωση του κινδύνου διερεύνησης και παρέμβασης από αντιμονοπωλιακές ρυθμιστικές αρχές, ώστε να παρουσιάζονται ως λιγότερο κερδοφόρες και να αποφύγουν την αντιμονοπωλιακή έρευνα και το πολιτικό κόστος ως συνέπεια αυτής, και γ) διαχείριση κερδών για σκοπούς φορολογικού σχεδιασμού.

Ένα παράδειγμα έρευνας διαχείρισης κερδών για φορολογικούς σκοπούς είναι αυτή του Hand (1993), όπου διαπιστώνεται ότι οι εταιρείες έχουν φορολογικά κίνητρα για να υιοθετήσουν την μέθοδο LIFO κατά τη διάρκεια περιόδων αύξησης των τιμών, προκειμένου να μειώσουν το φορολογικό κόστος. Παρόλη την δραστηριότητά τους αυτήν, καταλήγει, περαιτέρω, στο συμπέρασμα ότι παρότι οι επενδυτές φαίνεται να αναγνωρίζουν την πρόθεση των διαχειριστών, δεν αντιδρούν αφελώς στη συνοδευτική μείωση των αναφερόμενων κερδών.

Αν και στη βιβλιογραφία υποστηρίζεται ότι οι εταιρείες χρησιμοποιούν λογιστική διακριτική ευχέρεια για τη διαχείριση κερδών και ότι αυτή η συμπεριφορά δεν είναι ασυνήθιστη, λίγα στοιχεία παρέχονται για το εάν οι ρυθμιστικές αρχές «βλέπουν» τη διαχείριση κερδών ως τρόπο παραπλάνησής τους. Το μεγαλύτερο μέρος των ερευνών που έχει διεξαχθεί έως τώρα σχετικά με τη δημιουργική λογιστική αναφέρεται κυρίως σε μεγάλες εταιρείες που βρίσκονται σε μεγάλες, ανεπτυγμένες κεφαλαιαγορές.

Τα κίνητρα όμως στις μικρότερες χώρες ή χώρες με αυστηρό νομικό-φορολογικό πλαίσιο όπως η Ελλάδα, δείγμα της οποίας θα μελετηθεί στην παρούσα εργασία, πιθανόν να διαφέρουν. Όπως αναφέρει και ο Baralexis (2004) πολλά από τα κίνητρα όπως

αποζημιώσεις διευθυντικών στελεχών, μπόνους, έξοδα υπαλλήλων συμβάσεις, είτε απουσιάζουν στην Ελλάδα είτε κερδίζουν λίγη υποστήριξη. Αυτό συμβαίνει λόγω του διαφορετικού ελληνικού οικονομικού περιβάλλοντος, στο οποίο δεν υπάρχουν μεγάλες εταιρείες ευάλωτες σε αντιμονοπωλιακή έρευνα ή άλλες αρνητικές πολιτικές συνέπειες. Συμβάσεις χρέους μεταξύ τραπεζών και δανειστών δεν πραγματοποιούνται, ενώ αποζημιώσεις και μπόνους δεν διαδραματίζουν σημαντικό μεγάλο ρόλο στα διαχειριστικά στελέχη των εταιριών λόγω του οικογενειακού τους χαρακτήρα.

Επομένως στις μικρότερες χώρες, η διαχείριση των οικονομικών κερδών προς τα κάτω αποτελεί ένα δυνητικά ελκυστικό κίνητρο για τη μείωση των φόρων, σε αντίθεση με την κατεύθυνση διαχείρισης κερδών που ακολουθούν οι μεγάλες εταιρείες, οι οποίες κυρίως επιδιώκουν να υπερεκτιμούν τα κέρδη.

Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγουν και οι Karampinis & Hevas (2013), υποστηρίζοντας πως η υψηλότερη φορολογική πίεση εντείνει τα φορολογικά κίνητρα για χειραγώγηση του χρηματοοικονομικού εισοδήματος προς τα κάτω, λόγω της επιβαλλόμενης συμμόρφωσης των λογιστικών βιβλίων με τα φορολογικά, ειδικά πριν την υιοθέτηση των ΔΠΧΑ. Αντίθετα την περίοδο μετά τα ΔΠΧΑ, η μείωση της επιβαλλόμενης αυτής συμμόρφωσης καθιστά το λογιστικό εισόδημα περισσότερο ανεξάρτητο από τις φορολογικές επιπτώσεις. Συνοπτικά, στην έρευνα τους υποστηρίζουν ότι οι διοικήσεις φαίνεται να ασχολούνται με τη διαχείριση των κερδών όταν οι φορολογικές επιπτώσεις είναι σημαντικές, για παράδειγμα σε περιπτώσεις μεταβολών των φορολογικών συντελεστών ή υιοθέτησης λογιστικών προτύπων που τους επιτρέπει να αναβάλλουν το φορολογικό εισόδημα.

1.3.4 Λοιπά κίνητρα

Οι Dechow, Sloan & Sweeney (1996) παρέχουν επίσης αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τις δομές εταιρικής διακυβέρνησης που σχετίζονται με τους χειρισμούς των κερδών. Τεκμηριώνουν ότι οι επιχειρήσεις που υπόκεινται σε ενέργειες ΕΜ είναι πιο πιθανό να έχουν ασθενέστερες δομές διακυβέρνησης. Διαπιστώνουν ότι αυτές οι εταιρείες είναι λιγότερο πιθανό να διαθέτουν ελεγκτική επιτροπή, πιο πιθανό είναι να έχουν διευθύνοντα σύμβουλο που είναι ιδρυτής της εταιρείας και πιθανότερο είναι να έχουν διευθύνοντα σύμβουλο που είναι πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου. Ο Beasley (1996), στην έρευνά του αναφέρει παρόμοια αποτελέσματα. Έτσι, τα στοιχεία υποδηλώνουν ότι δεδομένου του κινήτρου για

χειραγώγηση, η ύπαρξη μιας αδύναμης δομής διακυβέρνησης, είναι πιο πιθανό να οδηγήσει την εταιρεία να συμμετέχει ενεργά στη διαχείριση κερδών.

Ένα ακόμη κίνητρο που παρουσιάζει ερευνητικό ενδιαφέρον είναι αυτό του «going concern»³. Η Rosner (2003) στην έρευνά της, εξετάζει ένα δείγμα ex-post (εκ των υστέρων) πτωχευμένων επιχειρήσεων, που μπορεί να παρακινηθούν να συμμετάσχουν σε δόλιες χρηματοοικονομικές αναφορές για να κρύψουν την κατάσταση στην οποία έχουν επέλθει και βρίσκει ότι οι επιχειρήσεις αυτές ex-ante (εκ των προτέρων) δεν φαίνεται να αντιμετωπίζουν προβλήματα πτώχευσης και ότι οι οικονομικές τους καταστάσεις αντικατοπτρίζουν σημαντικά μεγαλύτερο εισόδημα. Η συμπεριφορά αυτών των εταιρειών μοιάζει με εκείνη των πτωχευμένων εταιρειών που η SEC έχει επιβάλει κυρώσεις για απάτη (εμφανίζουν δηλαδή σημαντικά ουσιώδεις αυξήσεις στις απαιτήσεις, στα αποθέματα εμπορευμάτων, στα πάγια στα διακριτικά δεδουλευμένα κ.α.).

Στον αντίποδα, οι Charitou, Lambertides & Trigeorgis (2007) συμπεραίνουν ότι οι managers των προβληματικών επιχειρήσεων διαχειρίζονται τα κέρδη προς τα κάτω ένα έτος πριν από την κατάθεση πτώχευσης, ενώ εταιρείες που λαμβάνουν μη εξειδικευμένες ελεγκτικές γνώμες για 4 ή 5 χρόνια πριν την κατάθεση αίτησης πτώχευσης, διαχειρίζονται τα κέρδη προς τα πάνω. Επομένως, φαίνεται ότι η χειραγώγηση των κερδών των προβληματικών εταιριών επηρεάζεται από τη γνώμη των ελεγκτών.

Συνοψίζοντας, η ερευνητική αναζήτηση των κινήτρων που ωθούν τους διοικούντες των επιχειρήσεων να προβούν σε δραστηριότητες EM αποτελεί επιτακτική ανάγκη, προκειμένου να μπορέσουμε να ανιχνεύσουμε την ύπαρξη EM. Ο αυξανόμενος αριθμός επενδυτών που εισέρχονται στις αγορές, καθώς και οι αλλαγές στον τρόπο και στην ταχύτητα με την οποία οι επενδυτές λαμβάνουν πληροφορίες, αποτελούν μεγάλη πρόκληση για τις διοικήσεις των εταιριών, οι οποίες βρίσκονται υπό συνεχή πίεση να ανταποκριθούν στις προσδοκίες των κερδών. Οι προαναφερθείσες έρευνες δείχνουν ότι χαρακτηριστικά όπως τα υψηλά δεδουλευμένα, και, επομένως, η ύπαρξη μεγάλων διαφορών μεταξύ κερδών και ταμειακών ροών, η ύπαρξη αδύναμων μορφών διακυβέρνησης και οι αποκλίσεις στα κέρδη προ και μετά των προσφορών μετοχών, μπορούν να δημιουργήσουν ισχυρά κίνητρα

³ Ο όρος going concern (συνεχιζόμενη δραστηριότητα), σύμφωνα με το IAS1 (ΔΛΠ1 –Παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων), αναφέρεται στο χαρακτηριστικό σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, σύμφωνα με τον οποίο οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις συντάσσονται υπό την παραδοχή ότι η οντότητα αποτελεί συνεχιζόμενη δραστηριότητα και θα συνεχίσει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες για το προβλεπόμενο μέλλον (+12 μήνες). Τεκμαίρεται ότι η οικονομική οντότητα δεν έχει την πρόθεση, ούτε την ανάγκη να ρευστοποιήσει ή να περικόψει σημαντικά την κλίμακα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της.

στις διοικήσεις, ώστε να δραστηριοποιηθούν στην χειραγώγηση των κερδών και στην δόλια χρηματοοικονομική πληροφόρηση.

1.4 Μέθοδοι διαχείρισης κερδών

Αναφέρθηκε προηγουμένως πως σύμφωνα με τον ορισμό των Healy & Wahlen (1999), τα διευθυντικά στελέχη χρησιμοποιούν κρίση στην παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και στη διάρθρωση των συναλλαγών προκειμένου να μεταβάλουν τις χρηματοοικονομικές αναφορές στοχεύοντας είτε στην παραπλάνηση ορισμένων ενδιαφερομένων μερών, για την υποκείμενη οικονομική απόδοση μιας εταιρείας, είτε στον επηρεασμό των συμβατικών αποτελεσμάτων αυτής. Η διαχείριση κερδών δηλαδή είναι η επιλογή, από τον διαχειριστή, λογιστικών πολιτικών ή πραγματικών ενεργειών που επηρεάζουν τα κέρδη, ώστε να επιτευχθεί κάποιος συγκεκριμένος στόχος.

Η αναγνώριση εσόδων και δαπανών πραγματοποιείται είτε σε ταμειακή βάση είτε σε λογιστική- δεδουλευμένη βάση. Σύμφωνα με την ταμειακή, τα έσοδα και τα έξοδα αναγνωρίζονται όταν εισπράττονται ή πληρώνονται, αντίστοιχα. Κατά την λογιστική σε δεδουλευμένη βάση, η οποία αποτελεί και την κυρίαρχη μέθοδο για την παρουσίαση των επιχειρηματικών συναλλαγών και δραστηριοτήτων από τις επιχειρήσεις, τα έσοδα και οι δαπάνες καταγράφονται όταν δημιουργείται δικαίωμα λήψης εσόδου ή υποχρέωση πληρωμής χρέους. Η πρώτη μέθοδος παρουσιάζει διάφορους περιορισμούς σε σχέση με την αποδοτικότητα απεικόνισης και δεν είναι σε θέση να παρουσιάσει την πραγματική οικονομική απόδοση της εταιρείας, σε αντίθεση με την λογιστική σε δεδουλευμένη βάση, η οποία παρέχει καλύτερες πληροφορίες σχετικά με την οικονομική απόδοση στους επενδυτές από τις ταμειακές ροές.

Στην βιβλιογραφία απαντώνται, συνήθως, οι παρακάτω κατηγορίες μεθόδων διαχείρισης κερδών.

- * Διαχείριση κερδών μέσω πραγματικών δραστηριοτήτων (REM).
- * Διαχείριση κερδών μέσω δεδουλευμένων.

1.4.1 Διαχείριση κερδών μέσω πραγματικών δραστηριοτήτων (REM)

Η διαχείριση κερδών μέσω πραγματικών δραστηριοτήτων περιλαμβάνει τον χειρισμό πραγματικών συναλλαγών. Η πρακτική του REM μπορεί να αυξήσει τα κέρδη στην τρέχουσα περίοδο αλλά από τη άλλη να έχει αρνητική επίδραση στις ταμειακές ροές στο

μέλλον, με αποτέλεσμα να μειώσει την εταιρική αξία. Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται δραστηριότητες όπως μειώσεις τιμών πώλησης, εκπτώσεις, μείωση δαπανών έρευνας και ανάπτυξης ή διαφήμισης κλπ.

Στην μελέτη του ο Roychowdhury (2006), αναφέρει πως «ο χειρισμός πραγματικών δραστηριοτήτων ορίζεται ως ενέργειες διαχείρισης που αποκλίνουν από τις κανονικές επιχειρηματικές πρακτικές». Επίσης βρίσκει αποδεικτικά στοιχεία σύμφωνα με τα οποία οι διοικήσεις χρησιμοποιούν πραγματικές δραστηριότητες για να επιτύχουν κάποιο επιθυμητό αποτέλεσμα, όπως να αποφύγουν την αναφορά ετήσιων απωλειών. Συγκεκριμένα, εντοπίζει στοιχεία που υποδηλώνουν ότι οι επιχειρήσεις μέσω εκπτώσεων των τιμών, επιτυγχάνουν παροδική αύξηση πωλήσεων ή εφαρμόζουν υπερπαραγωγή ώστε να αναφέρουν χαμηλότερο κόστος πωληθέντων αγαθών και συρρίκνωση των δαπανών τους. Τα περισσότερα στοιχεία για τη διαχείριση πραγματικών δραστηριοτήτων επικεντρώνονται στην ευκαιριακή μείωση των δαπανών R & D. Η ανάλυση του επίσης φανερώνει πως οι δραστηριότητες αυτές είναι λιγότερο δημοφιλείς όταν υπάρχουν ικανοί, στην αναγνώριση των δραστηριοτήτων, επενδυτές.

Στην έρευνά τους οι Graham, Harvey & Rajgopal (2005) χρησιμοποίησαν ένα δείγμα 400 κορυφαίων στελεχών το οποίο δείχνει μεγαλύτερη προθυμία χειραγώγησης των κερδών μέσω των πραγματικών δραστηριοτήτων και όχι μέσω δεδουλευμένων. Εντοπίζουν δύο πιθανούς λόγους για αυτή την προτίμηση. Πρώτος εξ αυτών, ότι είναι πιθανότερο να προσελκύσουν έλεγχο από ελεγκτή ή ρυθμιστική αρχή αν χρησιμοποιήσουν ΕΜ μέσω δεδουλευμένων (γεγονός που αποτελεί συνέπεια του στίγματος που συνδέεται με τη λογιστική απάτη της Enron). Και δεύτερος, ότι η χειραγώγηση μέσω δεδουλευμένων συνεπάγεται μεγαλύτερο κίνδυνο.

Έναν επιπλέον μηχανισμό διαχείρισης κερδών μέσω πραγματικών συναλλαγών προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι διαχείρισης κερδών, συχνά αποτελεί η χρήση επαναγοράς μετοχών. Οι Myers et al., (2007) βρίσκουν στοιχεία που υποδηλώνουν ότι οι εταιρείες χρησιμοποιούν τις επαναγορές μετοχών για να αυξήσουν τα κέρδη ανά μετοχή (EPS), προκειμένου να επιτευχθούν οι προβλέψεις των αναλυτών και ορισμένοι στόχοι ανάπτυξης EPS ή και να αποφευχθεί μείωση του EPS.

Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν τον χειρισμό πραγματικών δραστηριοτήτων αφορούν στην επιλογή των διοικήσεων μεταξύ των γενικά αποδεκτών λογιστικών αρχών

για την αναφορά των ίδιων οικονομικών συναλλαγών, όπως για παράδειγμα ως προς τις μεθόδους απόσβεσης ή ως προς τις μεθόδους αποτίμησης μεταξύ LIFO, FIFO και μέσου σταθμισμένου κόστους αποθέματος.

1.4.2 Διαχείριση κερδών μέσω δεδουλευμένων

Πληθώρα ερευνών αποκαλύπτουν ότι υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις χειραγώγησης των κερδών. Ο βασικός τρόπος ΕΜ που εντοπίζεται στην βιβλιογραφία, είναι η αναφερόμενη ως χειραγώγηση των δεδουλευμένων, που πραγματοποιείται διαχείριση των δεδουλευμένων χωρίς άμεσες συνέπειες στις ταμειακές ροές. Σε αυτή την κατηγορία συγκαταλέγονται δραστηριότητες όπως αλλαγή λογιστικών μεθόδων και εκτιμήσεων, υποτίμηση των προβλέψεων, καθυστέρηση διαγραφής περιουσιακών στοιχείων, απομειώσεις περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεις για συνταξιοδοτικές παροχές και άλλες παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία, αναβαλλόμενοι φόροι κλπ.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν οι εξής ορισμούς που απαντώνται στην έρευνα των Ronen & Yaari , (2003) προκειμένου να διαχωρίσουν τα δεδουλευμένα που χρησιμοποιούνται για την διαχείριση των κερδών από τα κανονικά δεδουλευμένα.

- *Μη Διαφοροποιούμενα ή Κανονικά Δεδουλευμένα (Non-discretionary accruals)*, είναι εκείνα τα οποία προκύπτουν από τις κανονικές –υποχρεωτικές δραστηριότητες της επιχείρησης.
- *Διαφοροποιούμενα ή Μη Κανονικά Δεδουλευμένα (discretionary accruals)*, είναι εκείνα τα οποία προκύπτουν από οικονομικές συναλλαγές και επιλογές, που ενέχουν διακριτική διαχειριστική ευχέρεια, αλλά ομοίως καταγράφονται και αυτά στα λογιστικά βιβλία.
- *Συνολικά Δεδουλευμένα (total accruals)*, αποτελούν το άθροισμα των δύο παραπάνω και, επιπρόσθετα, μπορούν να υπολογισθούν ως η διαφορά των καθαρών κερδών με τις Λειτουργικές Ταμειακές ροές.

Παρά την δημοφιλή αντίληψη ότι η χειραγώγηση των κερδών υφίσταται, έχει καταστεί αξιοσημείωτα δύσκολο για τους ερευνητές να αποδείξουν με πειστικά στοιχεία, ότι αυτή πραγματοποιείται από τις εκάστοτε διοικήσεις. Οι πρώτες έρευνες σχετικά με τη διαχείριση των κερδών εστιάζουν στο εάν και πότε αυτό λαμβάνει χώρα. Τα δείγματα που εξετάζονται σε αυτές τις πρώιμες προσπάθειες ανάλυσής τους, αφορούν κυρίως γενικότερα δείγματα και εστιάζουν σε μέτρα περισσότερο γενικά, όπως τα συνολικά δεδουλευμένα.

Στην έρευνα του ο Healy (1985) για την ανίχνευση διαχείρισης των κερδών χρησιμοποιεί τα συνολικά δεδουλευμένα και εντοπίζει ότι τα διευθυντικά στελέχη μέσω των δεδουλευμένων κερδών επιτυγχάνουν τους στόχους. Στην μελέτη της Jones (1991) επίσης για την ανίχνευση διαχείρισης των κερδών, χρησιμοποιούνται τα συνολικά δεδουλευμένα και υπολογίζονται ως η μεταβολή στο κεφάλαιο κίνησης χωρίς μετρητά (πριν από την καταβολή φόρων εισοδήματος) μείον τα συνολικά έξοδα απόσβεσης. Τα στοιχεία αντλούνται από τον ισολογισμό της επιχείρησης ενώ έπειτα από την υποχρεωτική δημοσίευση της κατάστασης ταμειακών ροών και μεταβολών καθαρής θέσης, μπορούν να αντληθούν από αυτές τις καταστάσεις και ορίζονται ως η διαφορά μεταξύ καθαρών κερδών και ταμειακών ροών.

Η πλειοψηφία όμως των ερευνητών εστιάζει όχι στο σύνολο των δεδουλευμένων αλλά στον διαχωρισμό του συνόλου στα συστατικά του μέρη και στην ταξινόμηση σε διαφοροποιούμενα ή μη κανονικά δεδουλευμένα. Στην έρευνά τους οι Healy & Wahlen (1999) αναφέρουν τις εκτιμήσεις απόσβεσης, τις προβλέψεις επισφαλών χρεών, τα αποθεματικά ζημιών και τις αναβαλλόμενες φορολογικές αποζημιώσεις αποτίμησης (DTVA), ως συγκεκριμένα δεδουλευμένα που χρησιμοποιούνται στην διαχείριση κερδών.

Στην έρευνα τους οι Phillips, Pincus & Rego (2003) αξιολογούν την ικανότητα του αναβαλλόμενου φόρου στην ανίχνευση διαχείρισης κερδών και παρέχουν αποδείξεις αναφορικά με την προοδευτική χρησιμότητά του, πέραν των συνολικών και μη κανονικών δεδουλευμένων, που προέρχονται από δύο τύπου Jones μοντέλα, στον εντοπισμό διαχείρισης κερδών, προκειμένου να αποφευχθεί μία μείωση κερδών ή να αποφευχθεί η ύπαρξη ζημίας. Σε αντίθεση με προηγούμενες έρευνες, οι Phillips, Pincus & Rego ακολουθούν μια διαφορετική μεθοδολογία, σύμφωνα με την οποία το σφάλμα μέτρησης στα δεδουλευμένα μέτρα (accrual metrics) που χρησιμοποιείται για την ανίχνευση EM μπορεί να μειωθεί, εστιάζοντας στο αναβαλλόμενο φορολογικό έξοδο αντί στην προσπάθεια αποσύνθεσης των συνολικών δεδουλευμένων σε κανονικά και μη. Και αυτό γιατί το αναβαλλόμενο φορολογικό έξοδο αποτελεί συστατικό του συνολικού φορολογικού εξόδου της επιχείρησης και αντικατοπτρίζει τις φορολογικές συνέπειες από προσωρινές διαφορές του λογιστικού και φορολογικού εισοδήματος, οι οποίες προκύπτουν κυρίως από δεδουλευμένα έσοδα και έξοδα, που επηρεάζουν τόσο το λογιστικό όσο και το φορολογικό εισόδημα αλλά σε διαφορετικές περιόδους.

Επεκτείνοντας την έρευνά τους, οι Phillips, Pincus, Rego & Wan, (2004), βρίσκουν πως μεταβολές στοιχείων της καθαρής αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης, παρέχουν

αποδείξεις πως συστατικά μέρη του αναβαλλόμενου φόρου που αντικατοπτρίζουν δεδοουλευμένα, έσοδα, έξοδα και αποθεματικά είναι σημαντικά χρήσιμα στην πιθανότητα διαχείρισης κερδών προκειμένου να αποφευχθεί μια μείωση αυτών.

Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας λοιπόν στη διαχείριση κερδών αποκαλύπτει ποικίλες μεθόδους και θεωρίες με τις οποίες οι εταιρίες διαχειρίζονται τα κέρδη. Πέραν των παραπάνω μελετάται η πραγματοποίηση ΕΜ μέσω ενδοομιλικών συναλλαγών και συναλλαγών μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιριών, η οποία όμως ξεφεύγει από τα όρια της παρούσας μελέτης.

2. Θεσμικό Πλαίσιο

2.1 Εισαγωγή στην Φορολογία Εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος είναι ένας άμεσος φόρος, που καταβάλλεται από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα στο κράτος και με τον οποίο επιδιώκεται η ανάπτυξη μιας δίκαιης βάσης αναδιανομής του εισοδήματος, μιας σταθερής πηγής χρηματοδότησης των δημόσιων υπηρεσιών και αγαθών (Νιφορόπουλος, 2018). Ο Ν.4172/2013 ο οποίος ισχύει σήμερα ορίζει τον νέο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.) και ρυθμίζει τη φορολογία του εισοδήματος: α) των φυσικών προσώπων, β) των νομικών προσώπων και των κάθε είδους νομικών οντοτήτων. Σύμφωνα με το αρ.7 του ΚΦΕ το φορολογητέο εισόδημα είναι το εισόδημα που απομένει από την αφαίρεση των δαπανών που εκπίπτουν. Ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, που μας ενδιαφέρει στην παρούσα μελέτη, είναι ο φόρος που επιβάλλεται ετησίως στα κέρδη που πραγματοποιούνται από τα νομικά πρόσωπα και τις νομικές οντότητες (αρ.44 Ν.4172/2013). *Ως κέρδος⁴ από επιχειρηματική δραστηριότητα θεωρείται το σύνολο των εσόδων από τις επιχειρηματικές συναλλαγές μετά την αφαίρεση των επιχειρηματικών δαπανών, των αποσβέσεων και των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις. Στα έσοδα από τις επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνονται και τα έσοδα από την πώληση των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης, καθώς και το προϊόν της εκκαθάρισής της, όπως αυτά προκύπτουν στη διάρκεια του φορολογικού έτους. Το κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζεται για κάθε φορολογικό έτος με βάση το λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης, ο οποίος συντάσσεται σύμφωνα με το Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο και τον Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (ΚΦΑΣ), όπως ισχύει. Σε περίπτωση που η επιχείρηση εφαρμόζει Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, το κέρδος προσδιορίζεται αποκλειστικά σύμφωνα με τον πίνακα φορολογικών αποτελεσμάτων χρήσης.*

2.2 Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα και ΔΠΧΑ

Με την απόφαση Ε.Κ./1606/2002⁵ του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 2002 καθώς και τον Ν.2992/2002 υιοθετείται υποχρεωτικά η εφαρμογή

⁴ Αρ.21 του Ν.4172/2013

⁵ κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 2002 για την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων

των ΔΛΠ για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (Χ.Α.Α.), ωστόσο με τις διάφορες χρονικές παρατάσεις, η πλήρης εφαρμογή τους πραγματοποιήθηκε από τις παραπάνω εταιρίες τον Ιανουάριο του 2005.

Προκειμένου να μπορέσει η Ελλάδα να συμβαδίσει με το παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον, αναπτύχθηκαν τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΛΠ) τα οποία αποτελούν γενικές λογιστικές αρχές και κανόνες τα οποία καθιερώθηκαν νομοθετικά με τον Ν.4308/2014. Η εφαρμογή του ξεκινά από την 1^η Ιανουαρίου 2015 και οι οντότητες καταρτίζουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις τους βάσει αυτών, παρεχόμενης σε αυτές επιπλέον της ευχέρειας να αναζητούν ερμηνευτική καθοδήγηση στα σχετικά ΔΠΧΑ (Νεγκάκης Χ.Ι., 2015). Φαίνεται, λοιπόν, πως επιδιώκεται η προσαρμογή του Ελληνικού λογιστικού συστήματος στην λογική των ΔΠΧΑ, με την εισαγωγή μιας σημαντικής ρύθμισης, μιας και οι υποκείμενες οντότητες αποκτούν πλέον πρόσβαση στο παγκοσμίως χρησιμοποιούμενο λογιστικό πλαίσιο.

2.3 Εισαγωγή Δ.Λ.Π. 12

Όπως σε πολλά φορολογικά καθεστώτα έτσι και στην Ελλάδα, το λογιστικό αποτέλεσμα διαφέρει από το φορολογητέο, λόγω των διαφορετικών κανόνων που εφαρμόζονται για τον καθορισμό του λογιστικού κέρδους, που γίνεται βάση των ΔΛΠ, για τις εισηγμένες στο ΧΑΑ, και του φορολογητέου κέρδους, που γίνεται βάση του ισχύοντος φορολογικού καθεστώτος. Οι οντότητες οφείλουν να παρακολουθούν τόσο τη λογιστική όσο και τη φορολογική βάση, των στοιχείων. Η απαίτηση αυτή είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων της οντότητας, δεδομένου πως οι οικονομικές καταστάσεις δεν αποτελούν απεικόνιση της φορολογικής συμμόρφωσης αλλά της οικονομικής κατάστασης της οντότητας, σε μια συγκεκριμένη περίοδο. Η παρακολούθηση αυτή μπορεί να γίνεται με οποιοδήποτε πρόσφορο και ασφαλή τρόπο, ώστε να μπορούν να εξαχθούν οι απαραίτητες πληροφορίες για την σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και των φορολογικών δηλώσεων, και να εξασφαλίζεται η δυνατότητα διενέργειας ελέγχων .

Οι διαφοροποιήσεις αυτές μεταξύ του λογιστικού και φορολογικού κέρδους, ως απόρροια των διαφορετικών νόμων και κανονισμών μεταξύ των ΔΛΠ και των φορολογικών αρχών, κατ'επέκταση σημαίνουν ότι η φορολογική υποχρέωση που προκύπτει μπορεί να είναι υψηλότερη ή χαμηλότερη από ότι αν υπολογιζόταν με βάση τα λογιστικά κέρδη.

Διαφορετικά, λόγω του ότι κάποιες καταχωρήσεις στα λογιστικά βιβλία μπορεί να μην έχουν φορολογικό αντίκτυπο στην τρέχουσα περίοδο αλλά σε μελλοντικές περιόδους, δημιουργείται διαφορά μεταξύ λογιστικού και φορολογητέου κέρδους. Η διαφοροποίηση αυτή της φορολογικής μεταχείρισης γεγονότων σε σχέση με τη λογιστική, δημιουργεί διαφορές οι οποίες διακρίνονται σε προσωρινές και μόνιμες.

Στην βιβλιογραφία, σύμφωνα με τον Χύτη (2014) υπάρχουν δύο κυρίαρχες προσεγγίσεις, που ερμηνεύουν τις διαφορές αυτές και τον προκύπτοντα αναβαλλόμενο φόρο. Η προσέγγιση μέσω της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης (ΚΑΧ) - Timing-Concept, σύμφωνα με την οποία οι διαφορές λογιστικών και φορολογικών κερδών επιδρούν στην ΚΑΧ, διαχωρίζονται σε «Μόνιμες Διαφορές», οι οποίες είναι μη εξαρτώμενες από τον χρόνο, ήτοι δεν συμψηφίζονται σε μεταγενέστερες περιόδους και σε «Προσωρινές Διαφορές», οι οποίες εξαρτώνται από τον χρόνο και αποτελούν διαφορές που προκύπτουν από την αναγνώριση εσόδων ή εξόδων σε διαφορετικές λογιστικές περιόδους και αναμένεται να εξομαλυνθούν σε μεταγενέστερη περίοδο. Οι προσωρινές διαφορές κατ'επέκταση επηρεάζουν το λογιστικό και φορολογητέο εισόδημα σε διαφορετικές περιόδους. Επιπλέον διακρίνονται σε:

α) *φορολογητέες προσωρινές διαφορές (taxable temporary differences)*, οι οποίες οδηγούν σε πληρωμή υψηλότερων φόρων στο μέλλον και σε αναγνώριση «Αναβαλλόμενης Φορολογικής Υποχρέωσης»-(DTL) στο παρόν και

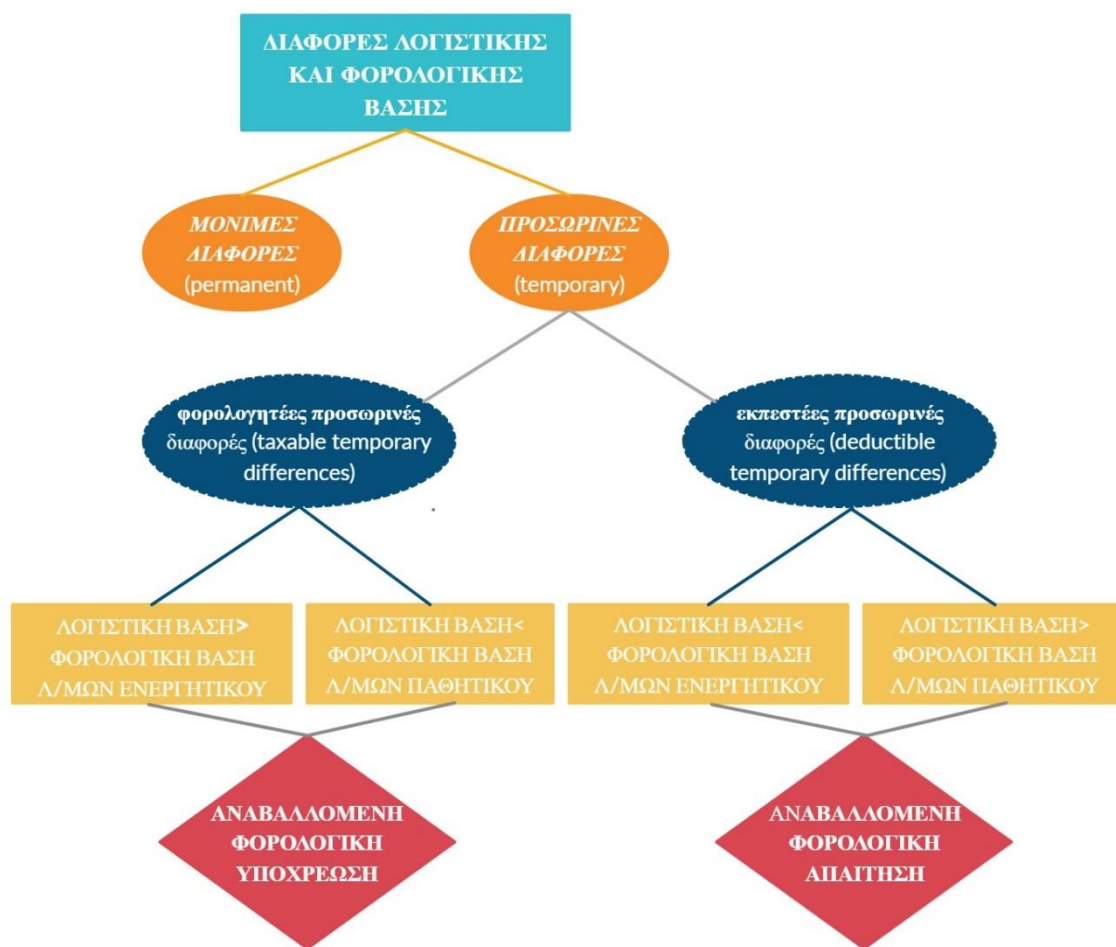
β) *εκπεστέες προσωρινές διαφορές (deductible temporary differences)* που οδηγούν σε καταβολή υψηλότερου φόρου στο παρόν και σε χαμηλότερους φόρους σε μελλοντικές περιόδους για τις οποίες αναγνωρίζεται «Αναβαλλόμενη Φορολογική Απαίτηση»-(DTA). Σύμφωνα με την δεύτερη προσέγγιση μέσω του Ισολογισμού – Temporary Concept⁶, κάθε διαφορά μεταξύ των μεγεθών του Ισολογισμού ή των αποτιμήσεων αποτελεί «Προσωρινή Διαφορά» και διακρίνεται επίσης σε :

α) *φορολογητέες προσωρινές διαφορές*, που όπως και παραπάνω θα καταλήξουν σε φορολογητέα ποσά κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους (της φορολογικής

⁶ Σύμφωνα με τον Χύτη, (2014) υπάρχει και μία Τρίτη προσέγγιση που όμως αποτελεί συνδυασμό των δύο άλλων (Timing Concept και Temporary Concept) και είναι γνωστή ως “Incremental Liability & Valuation Adjustment Concept”.

ζημίας) των μελλοντικών περιόδων, όταν η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης ανακτάται ή τακτοποιείται και σε,

β) *εκπεστέες προσωρινές διαφορές* οι οποίες όπως αναφέρθηκε και παραπάνω θα καταλήξουν σε ποσά που είναι εκπεστέα κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους (φορολογικής ζημίας) των μελλοντικών περιόδων, όταν η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης ανακτάται ή τακτοποιείται.

Διάγραμμα 2.1: Κατηγοριοποίηση Διαφορών και Αναβαλλόμενη Φορολογία

Συμπερασματικά, η μέθοδος υποχρέωσης της κατάστασης λογαριασμού αποτελεσμάτων εστιάζεται στις χρονικές διαφορές, ενώ η μέθοδος υπολογισμού σύμφωνα τον ισολογισμό εστιάζεται στις προσωρινές διαφορές. Χρονικές διαφορές είναι οι διαφορές μεταξύ φορολογητέου εισοδήματος και λογιστικού αποτελέσματος, που δημιουργούνται σε μία περίοδο και αναστρέφονται σε μία ή περισσότερες επόμενες περιόδους. Προσωρινές διαφορές είναι οι διαφορές μεταξύ της φορολογικής βάσης περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης και της λογιστικής αξίας του στον ισολογισμό.

Τέλος, όπως αναφέρθηκε και στην παράγραφο 2.1, η φορολογική νομοθεσία ορίζει ότι ο φόρος εισοδήματος εκτιμάται στα κέρδη της επιχείρησης, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές, που αποτυπώθηκαν παραπάνω, μεταξύ λογιστικών και φορολογικών κονδυλίων. Οι λογιστικοί χειρισμοί όλων των παραπάνω συνθέτουν την λογιστική των αναβαλλόμενων φόρων εισοδήματος.

2.3.1 Αναβαλλόμενοι Φόροι Δ.Λ.Π. 12- Income Taxes IAS 12

Αντικείμενο του ΔΛΠ 12 είναι ο λογιστικός χειρισμός των φόρων εισοδήματος. Συγκρίνοντας τη λογιστική και φορολογική αξία των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού, αναγνωρίζει αντίστοιχα την αναβαλλόμενη φορολογία που προκύπτει (Τουρνά-Γερμανού, 2015).

Το πρωταρχικό ζήτημα στη λογιστική φόρων εισοδήματος είναι το πώς απαιτείται να λογιστικοποιηθούν οι τρέχουσες και μελλοντικές φορολογικές συνέπειες από⁷:

α) τη μελλοντική ανάκτηση (τον μελλοντικό διακανονισμό) της λογιστικής αξίας περιουσιακών στοιχείων (υποχρεώσεων) που αναγνωρίζονται στον ισολογισμό μιας οικονομικής οντότητας και

β) συναλλαγές και άλλα γεγονότα της τρέχουσας περιόδου που αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις μιας οικονομική οντότητας.

Κατά την αναγνώριση ενός περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης εξυπακούεται ότι η αναφέρουσα οικονομική οντότητα αναμένει να ανακτήσει ή να τακτοποιήσει τη λογιστική αξία αυτού του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης. Αν αναμένεται ότι η ανάκτηση ή η τακτοποίηση αυτής της λογιστικής αξίας θα καταστήσει τις μελλοντικές πληρωμές φόρων μεγαλύτερες (μικρότερες) από ό,τι αυτές θα ήταν αν η ανάκτηση ή ο διακανονισμός αυτός δεν είχε φορολογικές συνέπειες, τότε το Πρότυπο αυτό απαιτεί από την οικονομική οντότητα να αναγνωρίζει μία **αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση-DTL (αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση-DTA**, κάτω από ορισμένες συνθήκες).

⁷Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12: Φόροι εισοδήματος.

2.3.2 Πεδίο Εφαρμογής

Το ΔΛΠ 12 πρέπει να εφαρμόζεται από κάθε επιχείρηση, η οποία καταρτίζει τις χρηματοοικονομικές της καταστάσεις σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, για τη λογιστική παρακολούθηση των φόρων εισοδήματος. Δεν ασχολείται με την λογιστική των κρατικών επιχορηγήσεων ή με τα φορολογικά κίνητρα των επενδύσεων. Όμως, καλύπτει τη λογιστική των προσωρινών διαφορών που μπορεί να προκύψουν από τέτοιες δραστηριότητες.

Για τους σκοπούς αυτού του Προτύπου, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ΔΛΠ 12, οι φόροι εισοδήματος περιλαμβάνουν όλους τους φόρους που επιβάλλονται στο εσωτερικό και στο εξωτερικό και βασίζονται στο φορολογητέο εισόδημα. Οι φόροι εισοδήματος περιλαμβάνουν επίσης φόρους, όπως οι παρακρατούμενοι φόροι, οι οποίοι είναι πληρωτέοι από μία θυγατρική, συγγενή ή κοινοπραξία κατά τη διανομή κερδών προς την αναφέρουσα οικονομική οντότητα.

2.3.3 Ορισμοί⁸

Πέραν των ορισμών που παρουσιάστηκαν σε άλλα σημεία της παρούσας εργασίας, κρίνεται σκόπιμο να αποτυπωθούν οι έννοιες των παρακάτω βασικών ορισμών που είναι απαραίτητοι για την μελέτη του ΔΠΛ 12:

Λογιστικό αποτέλεσμα είναι το καθαρό κέρδος ή η ζημία μιας περιόδου, πριν από την αφαίρεση του εξόδου του φόρου.

Φορολογητέο εισόδημα (φορολογική ζημία) είναι το ποσό του κέρδους (ή ζημίας) μιας περιόδου, που προσδιορίζεται σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν τεθεί από τις φορολογικές αρχές, επί του οποίου είναι πληρωτέοι (επιστρεπτέοι) οι φόροι εισοδήματος.

Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις – Deferred Tax Liabilities είναι τα ποσά των φόρων εισοδήματος που θα καταβληθούν σε μελλοντικές περιόδους, που αφορούν σε φορολογητέες προσωρινές διαφορές.

Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις – Deferred Tax Assets είναι τα ποσά των φόρων εισοδήματος που είναι επιστρεπτέα σε μελλοντικές περιόδους και αφορούν σε:

(α) εκπεστές προσωρινές διαφορές,

⁸ Άρθρο 5, Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12: Φόροι εισοδήματος.

- (β) μεταφερόμενες αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημιές, και
- (γ) μεταφερόμενους αχρησιμοποίητους πιστωτικούς φόρους.

Όπως αναφέρθηκε και στην υποενότητα 2.3, από όλες σχεδόν τις προσωρινές διαφορές μεταξύ της λογιστικής αξίας και της φορολογικής βάσης των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων, προκύπτει η αναβαλλόμενη φορολογία, στην οποία χρησιμοποιείται ο φορολογικός συντελεστής ο οποίος ισχύει κατά την πραγματοποίηση της χρονικής διαφοράς. Ο αναβαλλόμενος φόρος, είτε ως υποχρέωση είτε ως απαίτηση, παρεμβάλλεται μεταξύ του φόρου εισοδήματος (λογιστικού αποτελέσματος), που αποτελεί έξοδο δαπάνη για τη χρήση, και του φόρου εισοδήματος (φορολογητέου αποτελέσματος) που αποτελεί τρέχουσα υποχρέωση προς τις φορολογικές αρχές.

$$\text{Προσωρινή διαφορά} = \text{Λογιστική Βάση (Ποσό μεταφοράς)} - \text{Φορολογική βάση}$$

$$\text{Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ή υποχρέωση} = \text{Προσωρινή διαφορά} \times \text{Φορολογικός συντελεστής}$$

Τρέχων φόρος είναι το ποσό των πληρωτέων (επιστρεπτέων) φόρων εισοδήματος που αφορά στο φορολογητέο κέρδος (φορολογική ζημία) μιας περιόδου. Ο τρέχων φόρος για την τρέχουσα και τις προηγούμενες περιόδους πρέπει να καταχωρείται ως υποχρέωση, στο βαθμό που δεν έχει καταβληθεί. Αν το ποσό που ήδη καταβλήθηκε για την τρέχουσα και τις προηγούμενες περιόδους υπερβαίνει το οφειλόμενο ποσό για αυτές τις περιόδους, το επιπλέον πρέπει να καταχωρείται ως απαίτηση.

Έξοδο φόρου (έσοδο φόρου) είναι το συγκεντρωτικό ποσό που περιλαμβάνεται στον προσδιορισμό του καθαρού κέρδους ή ζημίας της περιόδου και αφορά τον τρέχοντα και τον αναβαλλόμενο φόρο. Το έξοδο φόρου (έσοδο φόρου) περιλαμβάνει το τρέχον έξοδο φόρου (τρέχον έσοδο φόρου) και το αναβαλλόμενο έξοδο φόρου (αναβαλλόμενο έσοδο φόρου).

$$\text{ΦΟΡΟΣ ΕΞΟΔΟ} = \text{ΤΡΕΧΩΝ ΦΟΡΟΣ} + \text{ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΟΣ}$$

2.3.4 Αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης – απαίτησης⁹

Στην αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων – DTLs, προβαίνουν οι οντότητες που αναγνωρίζουν αναβαλλόμενο φόρο εισοδήματος ενός στοιχείου.

Για την καταχώρηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων - DTAs, το Πρότυπο απαιτεί πως αναμένεται ότι θα υπάρχουν φορολογητέα κέρδη από τα οποία θα καταστεί δυνατή η αξιοποίηση της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης. Όταν μία επιχείρηση έχει παρελθόν φορολογικών ζημιών, η επιχείρηση αυτή καταχωρεί μία αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση μόνο κατά την έκταση που η επιχείρηση έχει επαρκείς φορολογητέες προσωρινές διαφορές ή υπάρχει άλλη πειστική ένδειξη ότι θα είναι διαθέσιμο επαρκές φορολογητέο κέρδος.

Το παρόν Πρότυπο απαιτεί από μια οικονομική οντότητα να λογιστικοποιεί τις φορολογικές συνέπειες των συναλλαγών και άλλων γεγονότων με τον ίδιο τρόπο που λογιστικοποιεί τις ίδιες τις συναλλαγές και άλλα γεγονότα. Έτσι, για συναλλαγές και άλλα γεγονότα που αναγνωρίζονται στο κέρδος ή στη ζημιά, οποιεσδήποτε σχετικές φορολογικές επιπτώσεις αναγνωρίζονται επίσης στο κέρδος ή στη ζημιά. Για συναλλαγές και άλλα γεγονότα που αναγνωρίζονται απευθείας στα ίδια κεφάλαια, οποιεσδήποτε σχετικές φορολογικές επιπτώσεις αναγνωρίζονται επίσης κατευθείαν στα ίδια κεφάλαια. Ομοίως, σε μία συνένωση επιχειρήσεων η αναγνώριση, πέραν του κόστους της συνένωσης, αναβαλλόμενων φορολογικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων επηρεάζει το ποσό της υπεραξίας που προκύπτει από τη συνένωση επιχειρήσεων ή το ποσό οποιασδήποτε υπέρβασης της συμμετοχής του αποκτώντος στην καθαρή εύλογη αξία των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων, των υποχρεώσεων και των ενδεχόμενων υποχρεώσεων του αποκτώμενου¹⁰.

2.3.4.1 Αχρησιμοποίητες Φορολογικές Ζημίες¹¹

Το IAS 12 ασχολείται επίσης με την αναγνώριση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που προκύπτουν από αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημίες ή αχρησιμοποίητους πιστωτικούς φόρους, με την παρουσίαση των φόρων εισοδήματος στις οικονομικές

⁹ Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12: Φόροι εισοδήματος (άρθρα 15, 24, 25, 27, 28, 35, 36)

¹⁰ Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12: Φόροι εισοδήματος

¹¹ Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12: Φόροι εισοδήματος (άρθρα 34-36)

καταστάσεις και με τη γνωστοποίηση των πληροφοριών που αφορούν τους φόρους εισοδήματος.

Οι επιχειρήσεις που εμφανίζουν ζημία δύνανται να μεταφέρουν τις ζημίες σε μελλοντικές χρήσεις, πληρώνοντας χαμηλότερους φόρους μελλοντικά, εκμεταλλευόμενες τον συμψηφισμό των μεταφερόμενων ζημιών με τα μελλοντικά κέρδη. Στην πράξη αναγνωρίζουν αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, στην περίοδο που προέκυψαν οι ζημίες, κατά την έκταση που πιθανολογείται ότι θα υπάρξει φορολογητέο κέρδος στο μέλλον, έναντι του οποίου οι αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημίες και πιστωτικοί φόροι μπορούν να χρησιμοποιηθούν.

Μια οντότητα για την εκτίμηση της πιθανότητας ότι θα υπάρξει φορολογητέο αποτέλεσμα έναντι του οποίου οι αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημίες ή αχρησιμοποίητοι πιστωτικοί φόροι μπορεί να χρησιμοποιηθούν, εξετάζει τα ακόλουθα κριτήρια:

(α) Αν η επιχείρηση έχει επαρκείς φορολογητέες προσωρινές διαφορές, που αφορούν την ίδια φορολογική αρχή και την ίδια φορολογητέα οικονομική μονάδα, οι οποίες θα καταλήξουν σε φορολογητέα ποσά έναντι των οποίων οι αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημίες ή αχρησιμοποίητοι πιστωτικοί φόροι μπορεί να χρησιμοποιηθούν πριν την εκπνοή τους.

(β) Αν αναμένεται ότι η επιχείρηση θα έχει φορολογητέο εισόδημα πριν από την εκπνοή των αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών ή αχρησιμοποίητων πιστωτικών φόρων.

(γ) Αν οι αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημίες προέρχονται από συγκεκριμένες αιτίες, που είναι απίθανο να επανασυμβούν,

(δ) Αν υπάρχει στην επιχείρηση φορολογικός προγραμματισμός (βλέπε παράγραφο 30) που θα δημιουργήσει φορολογητέο εισόδημα στην περίοδο στην οποία οι αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημίες ή αχρησιμοποίητοι πιστωτικοί φόροι μπορεί να χρησιμοποιηθούν.

Στην μελέτη τους οι Chytis, Koumanakos & Goumas (2016), επεκτείνουν την προϋπάρχουσα έρευνα στην αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που επικεντρώθηκε κυρίως στο εάν χρησιμοποιείται διαχειριστική ευχέρεια για σκοπούς διαχείρισης κερδών, επιδιώκοντας να προσδιορίσουν την σημασία της αναβαλλόμενης φορολογίας όχι μόνο ως προς το μέγεθος και τις διαφορές της αλλά και ως προς τους καθοριστικούς παράγοντές της. Μεταξύ των αποτελεσμάτων της έρευνάς τους υπολογίζουν πως στον τραπεζικό κλάδο, κατά έτος 2011, όπου υπήρξε το αποκορύφωμα των αρνητικών

επιπτώσεων της κρίσης, οι λογιστικές ζημίες ανήλθαν στο συνολικό ύψος των €39 δις., από τα οποία €31,5 δις. προκλήθηκαν από το κούρεμα αποτίμησης των ελληνικών κρατικών ομολόγων, όσον αφορά το PSI. Από την απώλεια αυτή, περίπου €21,7 δις. αναμένεται να είναι εκπεστέο, και αποτέλεσε μεταφερόμενες φορολογικές ζημίες εκτοξεύοντας τις αναγνωρισμένες αναβαλλόμενες Φορολογικές απαιτήσεις (DTAs) σε €4 δις. Το φορολογητέο κέρδος ανήλθε σε €1,7 δις., αυξάνοντας έτσι τη διαφορά μεταξύ λογιστικών και φορολογικών κερδών σε €40,7 δις. Ο τραπεζικός τομέας μετά από αυτή την αναγνώριση κατάφερε να βελτιώσει το καθαρό του εισόδημα σε πάνω από το ¼ των συνολικών ζημιών του κλάδου, στα τέλη μόλις του 2012, δημιουργώντας εύλογα ερωτήματα σχετικά με το κατά πόσο τα συμφέροντα ισχυρών ομάδων, όπως του τραπεζικού κλάδου, έχει την δυνατότητα επηρεασμού της του σχεδιασμού φορολογικής πολιτικής.

2.3.5 Επιμέτρηση αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης - υποχρέωσης

Ο αναβαλλόμενος φόρος, είτε περιουσιακό στοιχείο είτε υποχρέωση, αναγνωρίζεται αρχικά και επιμετράται μεταγενέστερα στο ποσό που προκύπτει από την εφαρμογή του ισχύοντος φορολογικού συντελεστή σε κάθε προσωρινή διαφορά, δηλαδή η επιμέτρηση της αναβαλλόμενης φορολογίας σύμφωνα με το IAS 12 υιοθετεί τη μέθοδο της υποχρέωσης - Liability Method¹², σύμφωνα με την οποία λαμβάνονται υπόψη οι ισχύοντες, κατά την αντιστροφή, φορολογικοί συντελεστές (IAS 12.47) (Χύτης, 2015). Η μεταβολή των φορολογικών συντελεστών απαιτεί την επανεκτίμηση των υφιστάμενων αναβαλλόμενων φορολογικών θέσεων σε κάθε ημερομηνία κλεισίματος ισολογισμού όπου αναγνωρίζονται ή αναστρέφονται οι προσωρινές διαφορές (IAS 12.60).

Οι μεταβολές των φορολογικών καθεστώτων, ειδικότερα οι μεταβολές των φορολογικών συντελεστών, σε σχέση με τον αναβαλλόμενο φόρο έχει μελετηθεί από πολλούς ερευνητές για το εάν αυτές αποτελούν κίνητρο χειραγώγησης κερδών.

Οι Poterba et al. (2010) εξετάζουν τον αναβαλλόμενο φόρο ενός δείγματος υπερεταιριών (συνδυασμός εταιριών), κατά το χρονικό διάστημα 1993-2004, σε σχέση με τις μεταβολές των φορολογικών συντελεστών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής, προκύπτει σημαντική ετερογένεια στις αναβαλλόμενες φορολογικές θέσεις, η οποία

¹² Liability Method είναι η μέθοδος η οποία λαμβάνει υπόψη τους φορολογικούς συντελεστές που αναμένονται να είναι σε ισχύ κατά την χρονική στιγμή της αντιστροφής των προσωρινών διαφορών. Σε αντίθεση με την Deferred Method όπου για την επιμέτρηση των Αναβαλλόμενων φορολογικών θέσεων χρησιμοποιούνται οι τρέχοντες φορολογικοί συντελεστές και όταν αυτοί μεταβάλλονται, οι θέσεις δεν υπόκεινται σε επανεκτίμηση (Χύτης Θ. Ευάγγελος, 2014)

πιθανόν προέρχεται από τον διαφορετικό τρόπο με τον οποίο επηρεάζονται οι επιχειρήσεις, από τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις, και τα διαφορετικά κίνητρα των επιχειρήσεων αυτών. Συγκεκριμένα, εκτιμούν πως το 1/3 των επιχειρήσεων του δείγματος, έχει ισχυρά κίνητρα να μεταφέρει τα έσοδα σε μεταγενέστερες χρονικές περιόδους, όταν προαναγγέλλεται μείωση των φορολογικών συντελεστών. Υπολογίζουν πως μια μείωση αυτών, της τάξης του 5%, θα επέφερε αντίστοιχη αύξηση \$328εκ. στα καθαρά έσοδα της μέσης επιχείρησης, λόγω της επανεκτίμησης των αναβαλλόμενων φορολογικών θέσεων. Το μέσο αποτέλεσμα αναπροσαρμογής για μια εταιρία με καθαρή θέση αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, θα ήταν μία μείωση \$315εκ. στα καθαρά έσοδα, ενώ η μέση επίδραση αναπροσαρμογής για εταιρία με καθαρή θέση αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης θα ήταν αύξηση των καθαρών εσόδων κατά \$677εκ. Επομένως, προκύπτει πως για τις επιχειρήσεις που εμφανίζουν καθαρή θέση αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης, το κίνητρο να μετατοπιστούν τα έσοδα στην περίοδο που προβλέπεται να υπάρχει μικρότερος φορολογικός συντελεστής είναι ιδιαίτερης σημασίας, σε σχέση με τις επιχειρήσεις που εμφανίζουν καθαρή θέση αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης.

Η κατανόηση της επίδρασης, λοιπόν, του αναβαλλόμενου φόρου, γενικότερα, και ειδικότερα σε σχέση με τους ισχύοντες και τους αναμενόμενους φορολογικούς συντελεστές, είναι ζωτικής σημασίας για την αποκωδικοποίηση των κινήτρων, των αποφάσεων που λαμβάνουν και των ενεργειών που προβαίνουν οι διοικήσεις, έτσι ώστε τα ενδιαφερόμενα μέρη να αποκτήσουν μια καλύτερη εκτίμηση της χρηματοοικονομικής συνάφειας – αξίας της επιχείρησης (value relevance).

Απόδειξη της σημαντικότητας αυτής μπορεί να θεωρηθεί η έρευνα των Chytis, Coumanakos & Goumas (2015), στην οποία οι υπολογιζόμενες, προερχόμενες κυρίως από μεταφερόμενες φορολογικές ζημίες, DTAs των τραπεζών, σε συνδυασμό με την θεσμοθετημένη αύξηση του φορολογικού συντελεστή κατά έξι (6) ποσοστιαίες μονάδες¹³, βελτιώνουν σημαντικά το καθαρό εισόδημά τους και τα περιουσιακά τους στοιχεία σε πάνω από ¼ των συνολικών ζημιών του κλάδου. Αντίθετα με την πλειοψηφία των εταιριών με Καθαρή Αναβαλλόμενη Φορολογική Υποχρέωση (ήτοι οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις υπερисχύουν των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων), για τις οποίες εκτιμάται σημαντική μείωση της τάξης του 243% στο καθαρό εισόδημα.

¹³ Ν.4410/2013

2.3.6 Καταχώρηση Αναβαλλόμενου Φόρου

Η λογιστική απεικόνιση των τρεχουσών και αναβαλλόμενων φορολογικών επιδράσεων μιας συναλλαγής ή άλλου γεγονότος, ακολουθεί τον τρόπο απεικόνισης της ίδιας της συναλλαγής ή γεγονότος.¹⁴

Ο τρέχων και ο αναβαλλόμενος φόρος πρέπει να καταχωρείται στα έσοδα ή στα έξοδα και να περιλαμβάνεται στο καθαρό κέρδος ή ζημία της περιόδου, πλην κατά την έκταση που ο φόρος προκύπτει από:

(α) συναλλαγή ή γεγονός καταχωρούμενο κατ' ευθείαν στα ίδια κεφάλαια κατά την ίδια ή διαφορετική περίοδο ή

(β) μία συνένωση επιχειρήσεων

Η λογιστική αξία των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων μπορεί να μεταβάλλεται και αν ακόμη δεν υπάρχει μεταβολή στο ποσό των σχετικών προσωρινών διαφορών. Αυτό μπορεί να προκύπτει, για παράδειγμα, από:

(α) μεταβολή στους φορολογικούς συντελεστές ή φορολογικούς νόμους,

(β) επανεκτίμηση της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων,

(γ) μεταβολή στον αναμενόμενο τρόπο της ανάκτησης ενός περιουσιακού στοιχείου.

2.3.7 Συμψηφισμός DTAs και DTLs

Μολονότι οι τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις καταχωρούνται και αποτιμώνται ξεχωριστά, συμψηφίζονται στον Ισολογισμό. Η οικονομική οντότητα θα συμψηφίζει τα τρέχοντα φορολογικά περιουσιακά στοιχεία και τις τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις όταν και μόνο όταν, η οικονομική οντότητα ¹⁵:

(α) έχει νομικά ισχυρό δικαίωμα να συμψηφίσει τα αναγνωρισμένα ποσά και

(β) προτίθεται είτε να προβεί σε διακανονισμό του καθαρού υπολοίπου, είτε να ρευστοποιήσει το ποσό του περιουσιακού στοιχείου εξοφλώντας ταυτόχρονα την υποχρέωση.

¹⁴ www.e-forologia.gr, Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12: Φόροι εισοδήματος

¹⁵ Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12: Φόροι εισοδήματος (άρθρο 71)

2.3.8 Γνωστοποιήσεις

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 12, η οικονομική οντότητα οφείλει να γνωστοποιεί ξεχωριστά πληθώρα στοιχείων για τα σημαντικά ποσά από τα οποία αποτελείται το έξοδο (έσοδο) φόρου εισοδήματος.¹⁶ Μέρος των γνωστοποιήσεων και σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω στο έξοδο (έσοδο) φόρου μπορεί να περιλαμβάνονται:

(α) Τρέχων φόρος έξοδο (έσοδο).

(β) Κάθε προσαρμογή που αναγνωρίζεται στην περίοδο για τρέχοντες φόρους προηγούμενων περιόδων.

(γ) Το ποσό του αναβαλλόμενου εξόδου, (εσόδου) φόρου που σχετίζεται με τη δημιουργία και αναστροφή των προσωρινών διαφορών.

(δ) Το ποσό του αναβαλλόμενου εξόδου (εσόδου) φόρου που σχετίζεται με μεταβολές στους φορολογικούς συντελεστές ή επιβολή νέων φόρων.

(ε) Το ποσό της ωφέλειας που προκύπτει από φορολογική ζημία που δεν είχε αναγνωριστεί προηγουμένως, πιστωτικό φόρο ή προσωρινή διαφορά προηγούμενης περιόδου, που χρησιμοποιείται για τη μείωση του τρέχοντος εξόδου φόρου.

(στ) Το ποσό της ωφέλειας από φορολογική ζημία που δεν είχε αναγνωριστεί προηγουμένως, πιστωτικό φόρο ή προσωρινή διαφορά προηγούμενης περιόδου, που χρησιμοποιείται για τη μείωση του αναβαλλόμενου εξόδου φόρου.

(ζ) Αναβαλλόμενο έξοδο φόρου, που προκύπτει από την υποτίμηση ή αναστροφή προηγούμενης υποτίμησης, ενός αναβαλλόμενου φορολογικού περιουσιακού στοιχείου σύμφωνα με την παράγραφο 56.

(η) Το ποσό του εξόδου φόρου (εισοδήματος) που σχετίζεται με εκείνες τις αλλαγές των λογιστικών πολιτικών και τα λάθη που περιλαμβάνονται στο κέρδος ή τη ζημία σύμφωνα με το ΔΛΠ 8, επειδή δεν μπορούν να λογιστικοποιηθούν αναδρομικά.

Ξεχωριστά πρέπει να γνωστοποιούνται τα ακόλουθα:

(α) Το σύνολο του τρέχοντος και αναβαλλόμενου φόρου που αφορά σε στοιχεία που χρεώθηκαν ή πιστώθηκαν στα ίδια κεφάλαια(παράγραφος 62Α).

(β) Μια εξήγηση της σχέσης μεταξύ του εξόδου (εσόδου) φόρου και του λογιστικού αποτελέσματος.

¹⁶ Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12: Φόροι εισοδήματος (Άρθρο 79-81)

(γ) Μία εξήγηση των μεταβολών στον εφαρμοστέο συντελεστή ή συντελεστές, σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο.

(δ) Το ποσό (και ημερομηνία λήξης, αν υπάρχει) των εκπεστέων προσωρινών διαφορών, αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών και αχρησιμοποίητων πιστωτικών φόρων, για τους οποίους καμία αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση δεν καταχωρείται στον Ισολογισμό.

(ε) Το συγκεντρωτικό ποσό των προσωρινών διαφορών που συνδέονται με επενδύσεις σε θυγατρικές, υποκαταστήματα, συγγενείς και με δικαιώματα σε κοινοπραξίες, για το οποίο δεν έχουν καταχωρηθεί αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις.

(στ) Σε σχέση με κάθε είδος προσωρινών διαφορών και σε σχέση με κάθε είδος αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών και αχρησιμοποίητων πιστωτικών φόρων:

(i) το ποσό των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων που καταχωρήθηκε στον Ισολογισμό για κάθε παρουσιαζόμενη περίοδο,

(ii) το ποσό του αναβαλλόμενου φορολογικού εσόδου ή εξόδου που καταχωρήθηκε στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων, αν αυτό δεν είναι εμφανές από τις μεταβολές στα ποσά που καταχωρήθηκαν στον ισολογισμό.

(η) Το ποσό των συνεπειών του φόρου εισοδήματος των μερισμάτων προς τους μετόχους της επιχείρησης, που προτάθηκαν ή ανακοινώθηκαν πριν οι οικονομικές καταστάσεις εγκριθούν για έκδοση, αλλά δεν καταχωρήθηκαν ως υποχρέωση στις οικονομικές καταστάσεις.

Επιπλέον, κατά την εξήγηση της σχέσης μεταξύ εξόδου (εσόδου) φόρου και λογιστικού αποτελέσματος, η επιχείρηση χρησιμοποιεί ένα εφαρμοστέο φορολογικό συντελεστή που παρέχει την πλέον κατανοητή πληροφόρηση στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων της. Συχνά, ο πλέον κατανοητός συντελεστής είναι ο εγχώριος συντελεστής φόρου στη χώρα στην οποία είναι εγκαταστημένη η επιχείρηση, συναθροίζοντας το φορολογικό συντελεστή που εφαρμόζεται στους εθνικούς φόρους με τους συντελεστές που εφαρμόζονται στην κάθε τοπική φορολογία. Όμως, για μια επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε διάφορες χώρες, μπορεί να είναι πιο κατανοητή η συγκέντρωση ξεχωριστών συμφωνιών που καταρτίζονται με τη χρήση των εγχώριων συντελεστών για κάθε επί μέρους χώρα.

3. Ερευνητική Μεθοδολογία

3.1 Εισαγωγή

Δεδομένου ότι η παρατήρηση της EM δεν είναι άμεσα ορατή, η μέτρηση της ή η προσπάθεια ανίχνευσής της είναι αφενός κοπιαστική και δύσκολη και αφετέρου αποτελεί μεγάλη πρόκληση για τους ερευνητές. Τα μοντέλα εντοπισμού EM, τα οποία συναντώνται πιο συχνά στην βιβλιογραφία είναι αυτά που χρησιμοποιούν δεδουλευμένα, συνολικά ή συγκεκριμένα (Jones, 1991), (Dechow et al., 1995), (J. Phillips et al., 2003), και τα μοντέλα που χρησιμοποιούν κατανομές συχνοτήτων των κερδών (Burgstahler & Dichev, 1997), (Degeorge et al., 1999).

3.2 Μοντέλα εντοπισμού EM μέσω κατανομών συχνοτήτων

Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιεί κατανομές συχνοτήτων αναφορικά με τα κέρδη σε σχέση με κάποιο μέτρο αναφοράς. Την μεθοδολογία αυτή, μεταξύ άλλων, την χρησιμοποιούν, όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα 1.3.1, οι Burgstahler & Dichev, (1997) στην έρευνά τους, στην οποία παρέχουν σημαντικές αποδείξεις σχετικά με το εάν, πώς και γιατί, οι εταιρείες αποφεύγουν να αναφέρουν μειώσεις κερδών και ζημιές. Παρουσιάζουν συγκεντρωτικές κατανομές οι οποίες δείχνουν ότι οι συχνότητες μικρών μειώσεων κερδών και οι μικρές απώλειες είναι ασυνήθιστα χαμηλές, ενώ οι συχνότητες των μικρών αυξήσεων κερδών και των χαμηλών θετικών κερδών είναι ασυνήθιστα υψηλές. Το γεγονός αυτό αποτελεί ισχυρή απόδειξη διαχείρισης των κερδών στην μελέτη τους και οι τρόποι που εντοπίζουν να χρησιμοποιούνται για την διαχείριση αυτή, είναι τόσο οι λειτουργικές ταμειακές ροές όσο και οι αλλαγές στο κεφάλαιο κίνησης. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν πως ένα ποσοστό της τάξης 8-12% των επιχειρήσεων με μικρές μειώσεις κερδών, προ-διαχείρισης, χειραγωγούν τα κέρδη για να επιτύχουν αυξήσεις κερδών και ένα ποσοστό της τάξης 30-44% εταιρειών με μικρές απώλειες, προ-διαχείρισης, διαχειρίζονται τα κέρδη για να δημιουργήσουν θετικά κέρδη.

Αντίστοιχες ασυνέπειες στις κατανομές των κερδών εντοπίζουν και οι Degeorge et al, (1999), οι οποίοι συμπεραίνουν πως τα κέρδη που υπολείπονται των προκαθορισμένων στόχων-ορίων διευθετούνται προς τα πάνω, ενώ τα κέρδη τα οποία απέχουν πολύ από τα προκαθορισμένα κατώτατα όρια, είτε υπερβαίνοντας τα είτε υπολείποντας αυτών, θα βελτιώνονται - χειραγωγούνται, καθιστώντας τα κατώτατα όρια πιο εφικτά στο μέλλον.

3.3 Υποδείγματα εντοπισμού ΕΜ μέσω των Δεδουλευμένων

Οι έρευνες που επιχειρούν να μελετήσουν την ΕΜ μέσω των δεδουλευμένων χρησιμοποιούν κυρίως δύο τύπων μοντέλα. Το πρώτο από αυτά εστιάζει στο σύνολο των δεδουλευμένων ως μεταβλητή για τη διαχείριση κερδών ((Healy, 1985), (L.E. DeAngelo, 1986)), ενώ το δεύτερο χρησιμοποιεί διαφοροποιημένα δεδουλευμένα (discretionary accruals -DA) ως μέτρο διαχείρισης κερδών ((Jones, 1991), (Dechow et al., 1995)), αποκλείοντας τα μη διαφοροποιημένα δεδουλευμένα (non-discretionary accruals -NDA). Η περισσότερο πιθανή εξήγηση για τον αποκλεισμό των μη διαφοροποιημένων δεδουλευμένων, είναι ότι αυτά αντικατοπτρίζουν την επιχειρηματική κατάσταση των επιχειρήσεων και επομένως δεν μπορούν να ελεγχθούν από τα διευθυντικά στελέχη.

3.3.1 Το υπόδειγμα Healy

Βασισμένος σε προηγούμενες μελέτες που υποστηρίζουν ότι τα στελέχη, τα οποία επιβραβεύονται από προγράμματα μπόνους, επιλέγουν λογιστικές διαδικασίες που αυξάνουν το λογιστικό εισόδημα προκειμένου να μεγιστοποιήσουν την αποζημίωση αυτή, ο Healy, (1985) εξετάζει ένα δείγμα 94 εταιριών ως προς τα συμβόλαια μπόνους σε σχέση με τα κίνητρα των στελεχών στην διαχείριση των κερδών. Στην μελέτη του τα λογιστικά κέρδη αποσυντίθενται σε λειτουργικές ταμειακές ροές (Ct), μη διαφοροποιημένα δεδουλευμένα (NAt) και διαφοροποιημένα δεδουλευμένα (DAt). Τα μεν NAt είναι λογιστικές προσαρμογές στις ταμειακές ροές της επιχείρησης που επιβάλλονται από οργανισμούς καθορισμού προτύπων λογιστικής (π.χ. αποσβέσεις μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων με κάποιο συστηματικό τρόπο ή αποτίμηση αποθεμάτων χρησιμοποιώντας τον κανόνα χαμηλότερου κόστους) και τα δε (DAt) προσαρμογές των γενικά αποδεκτών λογιστικών αρχών, στις ταμειακές ροές που επιλέγονται από τις διοικήσεις. Στην μελέτη του, υποθέτει ότι οι επιχειρήσεις διενεργούν συστηματικά ΕΜ και χρησιμοποιεί δύο μεταβλητές διαφοροποιημένων δεδουλευμένων, τα συνολικά δεδουλευμένα και την επίδραση εκούσιων μεταβολών στις λογιστικές διαδικασίες υπολογισμού των κερδών. Τα συνολικά δεδουλευμένα (ACC_t) περιλαμβάνουν τόσο στοιχεία διακριτικής όσο και μη διακριτικής ευχέρειας ($ACC_t = NAt + DA_t$), και υπολογίζονται από τη διαφορά μεταξύ των λογιστικών κερδών και των λειτουργικών ταμειακών ροών.

Σύμφωνα με το υπόδειγμα του Healy τα NDAs κατά την περίοδο εκτίμησης ορίζονται ως ο μέσος όρος των συνολικών δεδουλευμένων, αποπληθωρισμένων με το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων του προηγούμενου έτους (scaled by lagged total assets).

$$NDA_t = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^t \frac{TA_t}{A_{t-1}} ,$$

ενώ τα συνολικά δεδουλευμένα περιλαμβάνουν τα διαφοροποιούμενα (DA_t) και μη διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα (NA_t) ως εξής:

$$(ACC_t = NA_t + DA_t) ,$$

και εκτιμώνται ως η διαφορά των αναφερόμενων Κερδών και των Λειτουργικών Ταμειακών Ροών.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας του, προκύπτει πως υπάρχει μια ισχυρή σχέση μεταξύ των δεδουλευμένων και των κινήτρων αναφοράς κερδών με τα συμβόλαια μπόνους των διευθυντικών στελεχών.

3.3.2 Το υπόδειγμα DeAngelo

Στην μελέτη της η DeAngelo, (1986) ερευνά τις αποφάσεις 64^{ων} μανάτζερ κατά την εξαγορά μετοχών, σε σχέση με τα κίνητρα αυτών να υποτιμήσουν τα κέρδη κατά την περίοδο πριν την εξαγορά των μετοχών, στην προσπάθειά τους να μειώσουν το ποσό αποζημίωσης της εξαγοράς. Υποθέτοντας ότι τα μη διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα ακολουθούν το υπόδειγμα του τυχαίου περίπατου (random walk process), η DeAngelo υπολογίζει το διαφοροποιούμενο τμήμα των δεδουλευμένων ως η διαφορά μεταξύ των συνολικών δεδουλευμένων στο υπό εξέταση έτος t , αποπληθωρισμένων βάσει του ύψους του ενεργητικού της προηγούμενης χρονιάς (A_{t-1}), και των μη διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων (NDA_t).

$$\Delta TA_t = (TA_t - TA_{t-1}) = (DA_t - DA_{t-1}) - (NA_t - NA_{t-1}) \quad (1)$$

TA= Συνολικά Δεδουλευμένα,

ΔA= Διαφοροποιούμενα, μη κανονικά, δεδουλευμένα

NA= Μη διαφοροποιούμενα, κανονικά, δεδουλευμένα

Η μέτρηση των μη διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων (NDA_t) εκτιμάται από τα συνολικά δεδουλευμένα του προηγούμενου έτους (TA_{t-1}) αποπληθωρισμένα βάσει του ενεργητικού του προ-προηγούμενου έτους (A_{t-2}), ως εξής:

$$NDA_t = \frac{TA_t - 1}{A_t - 2}$$

Η DeAngelo εξετάζει εάν η μέση αξία των διαφοροποιημένων δεδουλευμένων είναι σημαντικά αρνητική κατά την περίοδο που πραγματοποιείται η EM, υποστηρίζοντας αυτή την δοκιμή στην υπόθεση πως η μέση μεταβολή των μη διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων είναι κατά προσέγγιση μηδενική, δηλαδή από την εξίσωση (1) το τμήμα ($NA_t - NA_{t-1}$) είναι σχεδόν ίσο με μηδέν, με αποτέλεσμα η μεταβολή των συνολικών δεδουλευμένων να αντανakλά την μεταβολή των διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων.

3.3.3 Το υπόδειγμα Jones

Ορόσημο στην μελέτη μοντέλων που χρησιμοποιούν διακριτική διαχειριστική ευχέρεια μέσω των δεδουλευμένων είναι το πρότυπο μοντέλο Jones (1991). Το μοντέλο αυτό επικεντρώνεται στα συνολικά δεδουλευμένα ως πηγή διαχείρισης κερδών, πιο συγκεκριμένα στα διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα, τα οποία χρησιμοποιούνται ως μέτρο των χειρισμών των κερδών. Σε αντίθεση με προηγούμενες έρευνες, οι οποίες χρησιμοποιούσαν κυρίως δεδουλευμένα μέτρα, εξετάζοντας την αποσύνθεση των συνολικών δεδουλευμένων, σε διαφοροποιημένα και μη δεδουλευμένα, το μοντέλο αυτό λαμβάνει υπόψιν το διαφοροποιούμενο τμήμα των συνολικών δεδουλευμένων και όχι το διαφοροποιούμενο τμήμα ενός συγκεκριμένου δεδουλευμένου λογαριασμού, διότι αυτά αποτυπώνουν το μεγαλύτερο μέρος των χειρισμών των διοικήσεων.

Η Jones μελετά ένα δείγμα 23 επιχειρήσεων προερχόμενων από 5 βιομηχανικούς κλάδους, επιδιώκοντας να ανιχνεύσει την EM εστιάζοντας στα Συνολικά δεδουλευμένα ($Total Accruals - TA$) και συγκεκριμένα χρησιμοποιεί τα Διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα ($Discretionary Accruals - DA$).

Στην έρευνά της η Jones βασίζεται στο μοντέλο της DeAngelo, η οποία εξετάζει, κατά την περίοδο του συμβάντος της EM, εάν η μέση τιμή των μη κανονικών δεδουλευμένων είναι σημαντικά αρνητική, διότι σύμφωνα, με την υπόθεσή της, όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη υποενότητα, αντανakλά την μεταβολή των διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων.

Ο υπολογισμός των συνολικών δεδουλευμένων πραγματοποιείται ως εξής, :

$$TA_t = [\Delta CurrAssets_{t,t-1}] - [\Delta CashEq_{t,t-1}] - [\Delta CurrLiab_{t,t-1} - \Delta \text{Current Maturities of Long-Term Debt}_{t,t-1} - \Delta \text{Taxes Payable}_{t,t-1}] - [\text{Depreciation} + \text{Amortization}]$$

Όπου:

TA_t = Συνολικά δεδουλευμένα το έτος t

$CurrAssets$ = Κυκλοφορούν ενεργητικό

$CashEq$ = Ταμειακά ισοδύναμα (λογαριασμοί ταμείου των επιχειρήσεων και περιουσιακά στοιχεία άμεσα ρευστοποιήσιμα)

$CurrLiab$ = Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Current Maturities of Long-Term Debt = Μακροπρ. υποχρεώσεις πληρωτέες στην επόμενη χρήση

Taxes Payable = Πληρωτέοι φόροι

$Depreciation$ = Αποσβέσεις ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων

$Amortization$ = Αποσβέσεις ασώματων περιουσιακών στοιχείων

Καθ' όλη την μελέτη της Jones οι ταμειακές ροές νοούνται ως κέρδη (ή εισόδημα) αφαιρουμένων των δεδουλευμένων.

Δεδομένης της παραπάνω υπόθεσης, πως η διαφορά μεταξύ των τρεχουσών και προηγούμενων ετών δεδουλευμένων οφείλεται αποκλειστικά στις μεταβολές των DAs, επειδή τα NDAs υπολογίζονται ότι είναι σταθερά από περίοδο σε περίοδο, η Jones, επιχειρεί να χαλαρώσει την υπόθεση αυτήν και να λάβει υπόψιν τις οικονομικές συνθήκες των εξεταζόμενων επιχειρήσεων, χρησιμοποιώντας την μεταβολή των εσόδων (ΔREV_{it}) και των ενσώματων πάγιων περιουσιακών στοιχείων (PPE_{it}) ως ανεξάρτητες μεταβλητές, στο ακόλουθο μοντέλο για τον έλεγχο των δεδουλευμένων:

$$NDA_{it}/A_{it-1} = \alpha_i [1/A_{it-1}] + \beta_{1i} [\Delta REV_{it}/A_{it-1}] + \beta_{2i} [PPE_{it}/A_{it-1}] + \varepsilon_{it}, \quad (2)$$

όπου,

NDA_{it} = Τα μη διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα της εταιρίας i, έτους t

TA_{it} = Συνολικά δεδουλευμένα της εταιρίας i, έτους t

ΔREV_{it} = Μεταβολή εσόδων ετών t - t-1 για την εταιρία i

PPE_{it} = ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας i, έτους t

A_{it-1} = Σύνολο ενεργητικού έτους t-1 της εταιρίας i

ε_{it} = τα κατάλοιπα που αντιπροσωπεύουν το διαφοροποιούμενο τμήμα των συνολικών δεδουλευμένων

$i=1,...,N$ εταιρίες

$t=1, \dots, T_i$, δείκτης έτους για τα έτη που περιλαμβάνονται στην περίοδο εκτίμησης για την εταιρεία i.

Όλες οι μεταβλητές του παραπάνω μοντέλου διαιρούνται με τα περιουσιακά στοιχεία προηγούμενου έτους ώστε να μειωθεί η ετεροσκεδαστικότητα, ήτοι να παρέχουν ισχυρές εκτιμήσεις για τις επιδράσεις των ανεξάρτητων μεταβλητών και να μειωθούν ανεπιθύμητες τάσεις μεροληψίας του αποτελέσματος. Οι εκτιμητές α_i , β_{1i} και β_{2i} υπολογίζονται με την μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων, όπως περιγράφεται παρακάτω, ενώ ε_{it} είναι τα κατάλοιπα που αναπαριστούν το διαφοροποιούμενο τμήμα των συνολικών δεδουλευμένων. Αυτό το μοντέλο προϋποθέτει ότι η σχέση μεταξύ μη διαφοροποιημένων δεδουλευμένων και των ερμηνευτικών μεταβλητών είναι σταθερή.

$$TA_t / A_{t-1} = \alpha_1(1/A_{t-1}) + \alpha_2(\Delta REV_t / A_{t-1}) + \alpha_3(PPE_t / A_{t-1}) + \varepsilon_t$$

Τα αποτελέσματα της μελέτης της Jones, η οποία αποτέλεσε πρότυπο για πληθώρα μελλοντικών ερευνών, δείχνουν ότι το μοντέλο είναι επιτυχές στην επεξήγηση περίπου του 25% της διακύμανσης των συνολικών δεδουλευμένων καθώς και ότι είναι συνεπή με την υπόθεση πως οι διοικήσεις πραγματοποιούν δραστηριότητες EM μέσω των δεδουλευμένων προκειμένου να μειώσουν τα κέρδη κατά τη περίοδο έρευνας αναφορικά με τις εισαγωγές.

3.3.4 Το τροποποιημένο Υπόδειγμα Jones των Dechow et al. 1995

Το μοντέλο αυτό, των Dechow et al. (1995), αναπτύχθηκε στην προσπάθειά τους να μειώσουν την λάθος μέτρηση της διακριτικής ευχέρειας του μοντέλου Jones, διότι οι διοικήσεις ενδεχομένως να χρησιμοποιούν και διαχειριστική ευχέρεια και επί των πωλήσεων ώστε να επιτύχουν τα επιθυμητά επίπεδα κερδών. Για τον λόγο αυτό από την μεταβολή των συνολικών εσόδων (ΔREV) αφαιρούν την μεταβολή των απαιτήσεων (ΔREC) με αποτέλεσμα τα διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα κατά την περίοδο που εκτιμάται ότι πραγματοποιείται η EM υπολογίζονται ως εξής:

$$TA_t = \alpha_1(1/A_{it-1}) + \alpha_2(\Delta REV_t - \Delta REC_t) / A_{t-1} + \alpha_3(PPE_t) / A_{t-1} \quad (3),$$

όπου, ΔREC = μεταβολή εισπρακτέων λογαριασμών ετών t - t-1,

οι εκτιμητές $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ και τα μη διαφοροποιημένα δεδομένα, προκύπτουν με την μέθοδο ελαχίστων τετραγώνων από το πρότυπο μοντέλο Jones, κατά την περίοδο εκτίμησης (στην οποία δεν πραγματοποιείται συστηματικά EM).

Η προσαρμογή των εσόδων ύστερα από τη αφαίρεση των εισπρακτέων είναι η μοναδική τροποποίηση που πραγματοποιείται στο αρχικό μοντέλο Jones, ώστε να παραχθεί το τροποποιημένο μοντέλο Jones, στο οποίο γίνεται σιωπηρά η υπόθεση πως όλες οι μεταβολές στις πιστωτικές πωλήσεις στην περίοδο του συμβάντος, της EM, προέρχονται από αυτήν, διότι θεωρείται πιο εύκολο να ασκηθεί διαχείριση κερδών στην αναγνώριση εσόδων από πωλήσεων επί πιστώσει, παρά από έσοδα πωλήσεων τοις μετρητοίς.

Οι Dechow et al. (1995) διαπιστώνουν ότι το τροποποιημένο μοντέλο Jones παρέχει πιο ισχυρό τεστ διαχείρισης κερδών σε σύγκριση με τα μοντέλα των Healy, DeAngelo, πρότυπο Jones και το βιομηχανικό μοντέλο.

3.3.5 Το τροποποιημένο Υπόδειγμα Jones των Kothari et al. 2005

Στην προσπάθεια τους οι Kothari, Leone & Wasley (2005) να επεκτείνουν την ερμηνευτική ικανότητα του τροποποιημένου, από τους Dechow et al. (1995), υποδείγματος της Jones, οι οποίοι κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι όλα τα μοντέλα απορρίπτουν την μηδενική υπόθεση της μη διαχείρισης κερδών, όταν εφαρμόζονται σε δείγματα εταιρειών με ακραία οικονομική απόδοση, εισάγουν μία επιπλέον μεταβλητή ώστε να σταθμίζει την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων (R.O.A), ελέγχοντας εάν αυτή είναι ισχυρή κατά την εκτίμηση των DA. Το μοντέλο τους υπολογίζεται ως εξής:

$$TA_{it} = \delta_0 + \delta_1(1/A_{it-1}) + \delta_2(\Delta REV_{it}) + \delta_3PPE_{it} + \delta_4ROA_{it(or\ it-1)} + u_{it} \quad (4),$$

όπου,

ROA_{it} : Ο δείκτης απόδοσης του συνόλου του ενεργητικού, έτους t για την εταιρία i

Η σταθερά στο παραπάνω μοντέλο, παρέχει έναν πρόσθετο έλεγχο για την ετεροσκεδιστικότητα, η οποία μετριάζεται χρησιμοποιώντας τα περιουσιακά στοιχεία ως αποπληθωριστή. Επιπλέον, μετριάζει τα προβλήματα που απορρέουν από μια μεταβλητή μεγέθους (κλίμακας) που παραλείπεται. Τέλος, οι Kothari et al. 2005 επισημαίνουν πως μοντέλα χωρίς σταθερό όρο είναι λιγότερο συμμετρικά, καθιστώντας την ισχύ των

συγκρίσεων δοκιμής λιγότερο ξεκάθαρη. Οι υπόλοιπες μεταβλητές του παραπάνω μοντέλου είναι ίδιες με αυτές όπως αναφέρθηκαν στα προηγούμενα μοντέλα.

Στα αποτελέσματα της έρευνάς τους δεν ερμηνεύουν τα ευρήματά τους ως απόδειξη ότι η εισαγωγή της απόδοσης στα διαφοροποιημένα δεδουλευμένα αποτελεί το καλύτερο μέτρο σε κάθε πιθανό περιβάλλον. Αντιθέτως, καταλήγουν στο συμπέρασμα πως η απόδοση είναι χρήσιμη για τον μετριασμό σφαλμάτων τύπου I, σε περιπτώσεις όπου η μεταβλητή ενδιαφέροντος των ερευνητών συσχετίζεται με την απόδοση. Επίσης τονίζουν την σημαντικότητα συμπερίληψης ενός σταθερού όρου κατά την εκτίμηση των μοντέλων Jones και modified-Jones.

3.4 Σημαντικές μελέτες για την Διαχείριση κερδών

Στον πίνακα (3.1) που ακολουθεί παρουσιάζονται οι σημαντικότερες διεθνείς εμπειρικές μελέτες που διεξήχθησαν στα πλαίσια της διερεύνησης άσκησης διαχείρισης των κερδών, συνοψίζοντας την μεθοδολογία και τα συμπεράσματα αυτών.

A/A	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΔΕΙΓΜΑ-ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
1	Jones (1991)	Δείγμα: 23 επιχειρήσεις, 5 βιομηχανικών κλάδων για τα έτη 1980-1985.	Η μεθοδολογία που αναπτύχθηκε στη μελέτη αυτή επεκτείνει τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται σε άλλες μελέτες διαχείρισης κερδών. Συγκεκριμένα, αναπτύσσονται μοντέλα χρονοσειρών για την εκτίμηση των συνολικών μη διακριτικών δεδουλευμένων και cross sectional tests της υπόθεσης διαχείρισης κερδών. Τα αποτελέσματα αυτών των δοκιμών συνάδουν με την υπόθεση ότι οι διοικήσεις μειώνουν τα κέρδη μέσω της διαχείρισης κερδών κατά τη διάρκεια ερευνών σχετικά με τις εισαγωγές.
		Μεθοδολογία: Μοντέλο Jones, εστιάζει στα TA (total accruals) και συγκεκριμένα στα DA(Discretionary accruals) σε σχέση με τις μεταβολές πωλήσεων και των πάγιων περιουσιακών στοιχείων.	
2	Dechow, Sloan & Sweeney (1995)	Δείγμα: 32 επιχειρήσεις, 1000 τυχαίες παρατηρήσεις από την βάση Compustat μεταξύ των ετών 1950-1991.	Η μελέτη αξιολογεί την ικανότητα εναλλακτικών μοντέλων στην ανίχνευση ΕΜ. Τα αποτελέσματα δείχνουν πως η προβλεπτική ικανότητα των μοντέλων στην ΕΜ από εύλογα οικονομικά μεγέθη, είναι χαμηλή, με πιο ισχυρές ενδείξεις να παρέχει το τροποποιημένο μοντέλο Jones.
		Μεθοδολογία: Χρησιμοποιεί 5 εναλλακτικά μοντέλα για τον υπολογισμό Διαφοροποιημένων Δεδουλευμένων (DA). Μοντέλα Healy (1985), DeAngelo (1986), Jones (1991), Modified Jones (1995), Industry Model (1991).	

3	Burgstahler, D., & Dichev, I. (1997)	Δείγμα: 3000 περίπου παρατηρήσεις από την βάση Compustat για τα έτη 1976-1994.	Παρέχουν αποδείξεις ότι οι εταιρείες διαχειρίζονται τα αναφερόμενα κέρδη για να αποφύγουν τις μειώσεις και τις απώλειες κερδών. Συγκεκριμένα, εντοπίζουν, ασυνήθιστα μικρή συχνότητα μικρών μειώσεων στα κέρδη και μικρών απωλειών και ασυνήθιστα υψηλή συχνότητα μικρών αυξήσεων στα κέρδη και μικρών θετικών εσόδων. Εντοπίζουν αποδείξεις ότι δύο συνιστώσες των κερδών, οι ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες και οι μεταβολές στο κεφάλαιο κίνησης, χρησιμοποιούνται για την επίτευξη αυξήσεων στα κέρδη. Εκτιμούν πως 8-12% των εταιρειών με μικρές μειώσεις στα κέρδη (πριν την EM) χειραγωγούν τα κέρδη για να αναφέρουν αυξήσεις κερδών. Και 30- 44% των εταιρειών με μικρές (προ EM) απώλειες διαχειρίζονται τα κέρδη για να δημιουργήσουν θετικά κέρδη.
		Μεθοδολογία: Χρησιμοποιεί αναλύσεις διατομών.	
4	Degeorge, F., Patel, J., & Zeckhauser, R. (1999)	Δείγμα: τριμηνιαία δεδομένα για 5.387 εταιρείες που παρέχουν μερική ή πλήρη δεδομένα κατά την περίοδο 1974–96.	Συμπεραίνουν πως τα κέρδη που υπολείπονται των ορίων διευθετούνται προς τα πάνω. Τα κέρδη που απέχουν από τα κατώτατα όρια, είτε κάτω είτε παραπάνω, θα βελτιωθούν, καθιστώντας τα όρια πιο εφικτά στο μέλλον. Η EM που καθορίζεται από τρία όρια, μπορεί να ιεραρχηθεί βάση σημαντικότητας ως εξής: πιο σημαντικός στόχος αποτελεί η αναφορά θετικών κερδών, έπειτα η διατήρηση των πρόσφατων επιδόσεων και τέλος η ανταπόκριση στις προσδοκίες των αναλυτών.
		Μεθοδολογία: Μελετούν τη συνάρτηση πυκνότητας για κέρδη κοντά σε κάθε έναν από τους 3 στόχους-όρια (αναφορά αύξησης κερδών, διατήρηση πρόσφατης απόδοσης και επίτευξης των προσδοκιών των αναλυτών). Εάν πραγματοποιείται EM αναμένουν να παρατηρήσουν "πολύ λίγες" αναφορές κερδών ακριβώς κάτω από αυτό το όριο και " πάρα πολλές" ακριβώς πάνω από αυτό.	
5	Erickson, Hanlon & Maydew (2002)	Δείγμα: Μελετούν 228 περιπτώσεις τις οποίες η SEC χαρακτήρισε ως «απάτες», κατά τα έτη 1996 έως 2002. Αφαιρώντας τις διπλότυπες παραβάσεις που αφορούν την ίδια εταιρία, υπολογίζουν ένα δείγμα 140 εταιριών με κατηγορίες απάτης.	Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, για ένα δείγμα 27 εταιρειών που κατηγορήθηκαν από το SEC για υπερεκτίμηση κερδών, (μέσος όρος υπερεκτίμησης 124,5\$ εκατ.), εκτιμούν ότι οι εταιρείες πλήρωσαν κατά μέσο όρο 11,85\$ εκατ. φόρους για τα υπερεκτιμημένα κέρδη. Δηλαδή 11 σεντ ανά δολάριο υπερεκτιμημένων κερδών (προ φόρων), το οποίο αντιπροσωπεύει ποσό ίσο με 1,3% της αγοραίας αξίας των επιχειρήσεων (πριν από την υπερεκτίμηση των κερδών). Συνολικά, οι εταιρείες πλήρωσαν 320\$ εκατ. στις φορολογικές αρχές ως αποτέλεσμα της υπερεκτίμησης των κερδών κατά περίπου 3,36\$ δις.
		Μεθοδολογία: Μελετούν εταιρείες που επαναδιατύπωσαν τις καταστάσεις τους λόγω εντοπισμού, από το SEC, ύπαρξης λογιστικής απάτης, εκτιμώντας τους επιπλέον φόρους που καταβλήθηκαν ως αποτέλεσμα της υπερεκτίμησης των κερδών. Οι πλεονάζοντες φόροι, υπολογίζονται συγκρίνοντας τα αρχικά φορολογικά έξοδα που με το φορολογικό έξοδο, ύστερα από την αφαίρεση της υπερεκτίμησης των κερδών.	

6	Phillips, Pincus & Rego (2003)	Δείγμα: 1994-2000 - Δεδομένα από Επιχειρήσεις των ΗΠΑ με μηδενική ή ελαφρώς θετική μεταβολή των κερδών και ελαφρώς αρνητική μεταβολή συγκριτικά με τη DTE.	Αξιολογούν την χρησιμότητα του αναβαλλόμενου φόρου στην ανίχνευση διαχείρισης κερδών και παρέχουν αποδείξεις αναφορικά με την προοδευτική χρησιμότητά του, πέραν των συνολικών και μη κανονικών δεδουλευμένων στον εντοπισμό διαχείρισης κερδών, προκειμένου να αποφευχθεί μία μείωση κερδών ή να αποφευχθεί η ύπαρξη ζημίας.
		Μεθοδολογία: Δύο τύπου Jones μοντέλα, με την χρήση ανάλυσης παλινδρόμησης και εκτίμηση συνολικών δεδουλευμένων με αξιολόγηση της DTE.	
7	Nelson, Elliott & Tarpley 2003	Δείγμα: 253 έμπειροι ελεγκτές των Big-5, 515 απόπειρες EM.	Ελέγχουν τις απόπειρες EM και τις κατηγοριοποιούν βάση συχνότητας εμφάνισης. Τα συμπεράσματα δείχνουν ότι κατά κύριο λόγο οι προσπάθειες EM πραγματοποιούνται μέσω της αναγνώρισης των εξόδων (269 περιπτώσεις από τις 515) και έπειτα μέσω της αναγνώρισης εσόδων (114 περιπτώσεις από το σύνολο των 515).
		Μεθοδολογία: Ταχυδρομημένο Ερωτηματολόγιο.	
8	Phillips, Pincus, Rego & Wan (2004)	Δείγμα: 396 παρατηρήσεις βάση του λόγου της ετήσιας μεταβολής καθαρού εισοδήματος με την αγοραία αξία της ΚΘ, ο οποίος να είναι μεταξύ -0,01 και 0,01.	Η μελέτη επιδιώκει την ανίχνευση λογαριασμών που καταδεικνύουν EM. Τα αποτελέσματα δείχνουν πως η ΔΝΔL δεν αποτελεί χρήσιμο δεδουλευμένο μέτρο στην ανίχνευση κερδών για την αποφυγή πτώσης των κερδών, ωστόσο η ανάλυση των επιμέρους στοιχείων της καθαρής αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης παρέχει ενδείξεις χρησιμότητας στην ανίχνευση EM για αποφυγή πτώσης των κερδών.
		Μεθοδολογία: cross-sectional model (διαστρωματικό υπόδειγμα Jones) με την χρήση ανάλυσης παλινδρόμησης, αξιολογείται η μεταβολή των καθαρών DTLs.	
9	Kothari, S. P., Leone, Andrew J. & Wasley, Charles E. (2005)	Δείγμα: 123.000 παρατηρήσεων από την βάση Compustat για τα έτη 1962-1999.	Ελέγχουν εάν η απόδοση σε συνδυασμό με την προσέγγιση των δεδουλευμένων είναι ισχυρή κατά την εκτίμηση των DA. Η χρήση ενός τέτοιου δεδουλευμένου μέτρου, μπορεί να ενισχύσει την αξιοπιστία των συμπερασμάτων από μελέτες διαχείρισης κερδών σε σχέση με τα διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα. Τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν ότι οι δοκιμές δεδουλευμένων που χρησιμοποιούν την μεταβλητή της απόδοσης προσδιορίζονται καλύτερα από αυτές που χρησιμοποιούν μια προσέγγιση που βασίζεται σε γραμμική παλινδρόμηση. Αυτό το αποτέλεσμα οφείλεται εν μέρει στη μη γραμμική σχέση μεταξύ των δεδουλευμένων και της απόδοσης.
		Μεθοδολογία: η ROA προστίθεται στα μοντέλα Jones και τροποποιημένο-Jones ως πρόσθετη ανεξάρτητη μεταβλητή της παλινδρόμησης.	
10	Roychowdhury, (2006)	Δείγμα: 17.338 παρατηρήσεων από την βάση Compustat για 3672 εταιρίες για τα έτη 1987-2001.	Αναφέρει στα αποτελέσματά του ότι οι διοικήσεις χειρίζονται πραγματικές δραστηριότητες (REM) για να αυξήσουν την κερδοφορία, η οποία επιτυγχάνεται με τη χρήση εκπτώσεων στις τιμές πώλησης και την αύξηση των πωλήσεων ή με την υπερπαραγωγή, αυξάνοντας έτσι τα τελικά αποθέματα και μειώνοντας το ΚΠ.
		Μεθοδολογία: cross-sectional model για REM, ως γραμμική συνάρτηση των πωλήσεων και της μεταβολής των πωλήσεων, των μεταβολών του αποθέματος κατά την τρέχουσα περίοδο.	

11	Poterba, J. M., Rao, N., & Seidman, J. K. (2011)	Δείγμα: 71-78 υπεραιτεριών (συνδυασμός εταιριών) για τα έτη 1994-2004	Οι επιχειρήσεις που εμφανίζουν καθαρή θέση αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης έχουν ισχυρό κίνητρο να μετατοπίσουν τα έσοδα στην περίοδο που αναμένεται να υπάρχει ο μειωμένος φορολογικός συντελεστής, συγκριτικά με τις επιχειρήσεις που εμφανίζουν καθαρή θέση αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης.
		Μεθοδολογία: Εξετάζονται οι αναβαλλόμενες φορολογικές θέσεις σε σχέση με τους φορολογικούς συντελεστές.	
12	Chytis, E., Koumanakos, E. & Goumas, S., (2015)	Δείγμα: 64 επιχειρήσεις του ΧΑΑ για τα έτη 2005-2012.	Τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν πως οι χρηματοοικονομικές εταιρείες ευνοούνται από αύξηση των φορολογικών συντελεστών, λόγω της σημαντικής θέσης των ΑΦΑ που προκύπτουν από το PSI (κούρεμα ομολόγων) και έτσι ενισχύουν τα περιουσιακά τους στοιχεία και το καθαρό εισόδημά τους, ενώ οι βιομηχανικές εταιρείες παρουσιάζουν σημαντική αύξηση των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων και μείωση των καθαρών εσόδων τους. Αυτά τα ευρήματα φαίνεται να συμπίπτουν με την άποψη ότι ο σχεδιασμός της φορολογικής πολιτικής διαμορφώνεται συνήθως λαμβάνοντας υπόψη τα συμφέροντα ισχυρών ομάδων, όπως οι τράπεζες.
		Μεθοδολογία: Εξετάζονται οι αναβαλλόμενες φορολογικές θέσεις σε σχέση με τους φορολογικούς συντελεστές.	
13	Arnis, N., Karamanis, K. & Kolias, G., (2019)	Δείγμα: 385 χρεωκοπημένες Ελληνικές επιχειρήσεις για τα έτη 2003-2014.	Διερευνούν εάν η διοίκηση των εταιρειών που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες εφαρμόζει δραστηριότητες ΕΜ προκειμένου να βελτιώσει τις οικονομικές καταστάσεις. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ορισμένες από αυτές εφάρμοσαν δημιουργικές λογιστικές τεχνικές κατά το τελευταίο έτος λειτουργίας πριν από την πτώχευσή τους, γεγονός που οδήγησε στη χειραγώγηση και παραποίηση των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων κατά την περίοδο πριν από την οικονομική κρίση.
		Μεθοδολογία: Εφαρμογή ανάλυσης παραγόντων για την επιλογή κατάλληλων χρηματοοικονομικών δεικτών (ανεξάρτητες μεταβλητές).	

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1 ΣΥΝΟΨΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

3.5 Μεθοδολογία Εμπειρικής Μελέτης

Η διαχείριση των κερδών επιτυγχάνεται μέσω άσκησης διαχειριστικής ευχέρειας στις λογιστικές επιλογές και στις λειτουργικές ταμειακές ροές. Όμως, η άσκηση διαχείρισης πάνω σε δεδομένα είναι γενικά λιγότερο παρατηρήσιμη και επιπλέον λιγότερο δαπανηρή¹⁷ από ότι η διαχείριση μέσω μεταβολών στις λειτουργικές ταμειακές ροές. Το γεγονός αυτό ερμηνεύει το έντονο ενδιαφέρον των ερευνητών που χρησιμοποιούν, κατά την

¹⁷ Οι Erickson et al. (2002) υπολογίζουν, σε ένα δείγμα εταιρειών με καταγεγραμμένες παραβάσεις ψευδών δηλώσεων μεγάλων κερδών, ότι η μέση εταιρεία θυσίασε 11 σεντς σε πρόσθετους φόρους εισοδήματος για κάθε δολάριο των υπερεκτιμημένων προ φόρων κερδών. Συνολικά, οι εταιρείες στο δείγμα τους πλήρωσαν 320\$ εκατ. σε φόρους επί των 3,36\$ δις υπερεκτιμημένων κερδών.

προσπάθεια εντοπισμού του earnings management, τα δεδουλευμένα. Απόρροια αυτών των ερευνών, με την χρήση των δεδουλευμένων υπήρξε η ανάπτυξη των υποδειγμάτων που αναλύθηκαν στην προηγούμενη υποενότητα.

Η μεθοδολογία που η παρούσα μελέτη βασίζεται είναι των ερευνών των Burgstahler & Dichev (1997) και Phillips et al. (2003). Οι μεν πρώτοι χρησιμοποιούν κατανομές μεταβολών των κερδών και οι δεύτεροι αξιολογούν την χρησιμότητα του αναβαλλόμενου φορολογικού εξόδου (DTE) στην ανίχνευση διαχείρισης των κερδών για την επίτευξη τριών στόχων κέρδους: (1) για την αποφυγή αναφοράς πτώσης κερδών, (2) για την αποφυγή ζημίας και (3) για την αποφυγή αποτυχίας επίτευξης των προβλέψεων των αναλυτών. Βασιζόμενοι στην μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια που παρέχουν οι Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (GAAP) συγκριτικά με τους φορολογικούς κανόνες, μελετούν την δυνατότητα διαχείρισης των εσόδων προς τα πάνω, με τρόπους οι οποίοι δεν επηρεάζουν το τρέχον φορολογητέο εισόδημα, αλλά δημιουργούν διαφορές μεταξύ λογιστικού και φορολογικού εισοδήματος, αυξάνοντας το αναβαλλόμενο φορολογικό έξοδο.

Οι Phillips et al. (2003) εξετάζουν την αναβαλλόμενη φορολογική επιβάρυνση διότι υποθέτουν πως οι διοικήσεις επιθυμούν να διαχειρίζονται προς τα πάνω το λογιστικό εισόδημα χωρίς όμως την παράλληλη αύξηση του φορολογικού εισοδήματος. Αποτέλεσμα της διαχείρισής τους αυτής είναι η δημιουργία προσωρινών διαφορών μεταξύ φορολογικής και λογιστικής βάσης. Υποστηρίζουν, πως αυτές οι χρονικές προσωρινές διαφορές, οι οποίες σύμφωνα με τον Plesko (2002) προκύπτουν από τους διαφορετικούς κανόνες που ισχύουν μεταξύ λογιστικών και φορολογικών συστημάτων αλλά και λόγω της μεγαλύτερης διαχειριστικής ευχέρειας που προσφέρουν οι GAAP στον καθορισμό του επιπέδου των εσόδων και εξόδων κάθε περιόδου σε σχέση με το φορολογικό σύστημα, θα συνεισφέρουν στον εντοπισμό μη κανονικών επιλογών από τις διοικήσεις. Ως εκ τούτου η αναβαλλόμενη φορολογική επιβάρυνση θα είναι χρήσιμη ως μέτρο ανίχνευσης της διαχείρισης των κερδών. Στην έρευνά τους εξετάζουν παρατηρήσεις επιχειρήσεων των ΗΠΑ για τα έτη 1994-2000, βασιζόμενοι στον αναβαλλόμενο φόρο, που εντοπίζουν στις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις, επεκτείνοντας την έρευνα των Mills & Newberry (2001), οι οποίοι χρησιμοποιούν στην έρευνά τους εμπιστευτικά φορολογικά δεδομένα και συμπεραίνουν πως επιχειρήσεις με μεγάλες διαφορές μεταξύ φορολογικού και λογιστικού εισοδήματος είναι περισσότερο πιθανό να πραγματοποιούν δραστηριότητες EM.

Έτσι στο πρώτο στάδιο της παρούσας μελέτης γίνεται χρήση της κατανομής συχνότητας των κερδών των υπό μελέτη επιχειρήσεων, βασιζόμενοι στην μελέτη των Burgstahler & Dichev (1997) και J. Phillips et al. (2003). Η κατανομή της συχνότητας, όπως οι κατανομές των περισσότερων συνεχών δεδομένων, θα πρέπει να είναι κανονική. Σε διαφορετική περίπτωση θεωρούμε την ασυνέχεια ως ένδειξη χειραγώγησης των κερδών.

Με βάση την παραπάνω βιβλιογραφία διατυπώνονται οι εξής δύο υποθέσεις:

H0: Μη ύπαρξη διαχείρισης κερδών (η κατανομή είναι κανονική)

H1: Ύπαρξη διαχείρισης κερδών προκειμένου να αποφευχθεί εμφάνιση μειωμένων κερδών.

H2: Ύπαρξη διαχείρισης κερδών προκειμένου να αποφευχθεί εμφάνιση ζημιών.

για τις μεταβολές των κερδών χρησιμοποιείται ως αποπληθωριστής η αγοραία αξία Ιδίων Κεφαλαίων (MV).

$$\text{Έτσι προκύπτει πως } EMit = \frac{\text{καθαρά κέρδη έτους } t - \text{καθαρά κέρδη } t-1}{\text{αγοραία αξία ΙΚ έτους } t-2}$$

Αρχικώς, παρουσιάζονται γραφικά στοιχεία, με τη μορφή ιστογραμμάτων, των μεταβολών επιπέδων κερδών και στη συνέχεια παρουσιάζονται στατιστικές δοκιμές των παραπάνων υποθέσεων.

Στο δεύτερο στάδιο της μελέτης γίνεται χρήση των δεδουλευμένων, εξετάζοντας δύο εναλλακτικά υποδείγματα προκειμένου να προσδιοριστούν τα διαφοροποιημένα και μη δεδουλευμένα (discretionary accruals – DA και Non-discretionary accruals - NDA), ώστε να ερευνηθεί η ένδειξη ή μη δραστηριοτήτων χειραγώγησης των κερδών. Τα υποδείγματα που χρησιμοποιούνται, θεωρούνται στην βιβλιογραφία από τα πλέον διαδεδομένα, αλλά δεν αναδεικνύεται σε αυτήν, κάποιο ως η επικρατέστερη επιλογή στον εντοπισμό ύπαρξης δραστηριοτήτων χειραγώγησης των κερδών. Τα υποδείγματα αυτά, τα οποία περιγράφησαν αναλυτικά στην υποενότητα 3.3, είναι:

- Το υπόδειγμα Jones (1991), σύμφωνα με το οποίο

$$TA_{it}/A_{it-1} = \alpha_1 [1/A_{it-1}] + \alpha_2 [\Delta REV_{it}/A_{it-1}] + \alpha_3 [PPE_{it}/A_{it-1}] + \varepsilon_i, \quad (2)$$

Όπου,

TA_{it}= τα συνολικά δεδουλευμένα της χρήσης t, της εταιρίας i, αποπληθωρισμένα με το σύνολο ενεργητικού της χρήσης.

A_{it-1} = Σύνολο ενεργητικού έτους t-1 της εταιρίας i (το οποίο χρησιμοποιείται ως αποπληθωριστής για να μειωθεί η ετεροσκεδαστικότητα στα κατάλοιπα)

ΔREV_{it} = Μεταβολή εσόδων ετών t - t-1 για την εταιρία i

PPE_{it} = ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας i, έτους t

ε_{it} = τα κατάλοιπα που αντιπροσωπεύουν το διαφοροποιούμενο τμήμα των συνολικών δεδουλευμένων,

Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να αναφέρουμε ότι οι εκτιμητές α₁, α₂, α₃ και α₄ υπολογίζονται με την μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων, εφαρμόζοντας τα παραπάνω υποδείγματα την περίοδο εκτίμησης, κατά την οποία ισχύει πως DA = 0 και επομένως όπου NDA = TA, στα παραπάνω υποδείγματα. Τα συνολικά δεδουλευμένα TAcc της χρήσης t υπολογίζονται ύστερα από την αφαίρεση των Λειτουργικών Ταμειακών ροών από συνεχιζόμενες δραστηριότητες, από τα Καθαρά κέρδη προ φόρων¹⁸, οπότε για τον υπολογισμό των εκτιμητών ισχύει:

$$NDA/A_{it-1} = \alpha_1 [1/A_{it-1}] + \alpha_2 [\Delta REV_{it}/A_{it-1}] + \alpha_3 [PPE_{it}/A_{it-1}] \quad (3)$$

NDA_{it}= τα κανονικά δεδουλευμένα της χρήσης t, της εταιρίας i, αποπληθωρισμένα με το σύνολο ενεργητικού της χρήσης.

- Το τροποποιημένο Υπόδειγμα Jones των Dechow et al. (1995).

$$TA_t/A_{it} = \alpha_1 (1/A_{it-1}) + \alpha_2 (\Delta REV_t - \Delta REC_t)/A_{it-1} + \alpha_3 (PPE_t)/A_{it-1} + \varepsilon_i \quad (4) \text{ όπου,}$$

ΔREC = μεταβολή εισπρακτέων λογαριασμών ετών t - t-1,

Για τον υπολογισμό των εκτιμητών ακολουθείται η ίδια διαδικασία όπως και στο υπόδειγμα Jones (ή εναλλακτικά από τα κατάλοιπα της παλινδρόμησης που αποτελούν το διαφοροποιούμενο τμήμα των δεδουλευμένων). Όλες οι μεταβλητές, και εδώ, είναι σταθμισμένες με το σύνολο του ενεργητικού της εταιρείας στο τέλος του έτους t-1.

¹⁸ TAcc = Καθαρά Κέρδη Προ φόρων – (Ταμειακές Ροές από Λειτουργικές Δραστηριότητες - Λειτουργικές ροές διακοπείων δραστηριοτήτων)

Στην συνέχεια, έχοντας υπολογίσει τα Total Accruals (TAcc) και τα Non-discretionary Accruals (NDA), υπολογίζονται τα δεδουλευμένα διακριτικά στοιχεία, Discretionary Accruals (DA), ως εξής (εναλλακτικά τα διαφοροποιημένα δεδουλευμένα υπολογίζονται από τα κατάλοιπα της παλινδρόμησης του μοντέλου):

$$DA_t = TAcc_t - NDA_t \quad (5)$$

Τέλος, χρησιμοποιώντας την παρακάτω εξίσωση, επιχειρείται να προσδιοριστεί η ύπαρξη ενδείξεων χειραγώγησης των κερδών, αξιολογώντας την χρησιμότητα του αναβαλλόμενου φορολογικού εξόδου (DTE), τρέχοντος φόρου (CT) και συνολικού φόρου (TT), μέσω μιας ψευδομεταβλητής Dummy.

$$DA_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 Dummy_{it} + \alpha_2 ROA + \epsilon_{it} \quad (6) \quad \text{όπου,}$$

DA_{it} = τα διαφοροποιημένα δεδουλευμένα της χρήσης t , της εταιρίας i , (όπως υπολογίστηκαν παραπάνω)

$Dummy_{it}$ = ψευδομεταβλητή με την οποία αξιολογούμε την χρησιμότητα του αναβαλλόμενου φορολογικού εξόδου (DTE), τρέχοντος φόρου (CT) και του συνολικού φόρου, η οποία λαμβάνει τιμή 0 όταν δεν θεωρείται πιθανό να πραγματοποιείται χειραγώγηση των κερδών (μεταβλητή $>$ διαμέσου) και 1 όταν θεωρείται πιθανό να πραγματοποιείται χειραγώγηση των κερδών (η μεταβλητή $<$ διαμέσου), αντίστοιχα.

α_1 = ο εκτιμητής της ψευδομεταβλητής

α_2 = ο εκτιμητής της μεταβλητής ROA

ϵ_{it} = το τυπικό σφάλμα (standard error)

Έπειτα από τα παραπάνω, διατυπώνονται οι ακόλουθες υποθέσεις:

H1: Μη ύπαρξη διαχείρισης κερδών μέσω του αναβαλλόμενου φόρου (DTE).

H2: Μη ύπαρξη διαχείρισης κερδών μέσω του τρέχοντος φόρου (CT).

H3: Μη ύπαρξη διαχείρισης κερδών μέσω του συνολικού φόρου (TT).

4. Εμπειρική Εφαρμογή

4.1 Εισαγωγή

Η μεγάλη πλειονότητα των ερευνών που διεξήχθησαν στο αντικείμενο της διαχείρισης των κερδών αφορά μεγάλες χώρες με ανεπτυγμένες κεφαλαιαγορές. Τα αποτελέσματά τους πιθανόν να μην αντιπροσωπεύουν μικρές χώρες που έχουν διαφορετικό περιβάλλον, όπως η Ελλάδα. Έτσι, στην παρούσα εργασία επιχειρείται να διερευνηθεί η ανίχνευση διαχείρισης των κερδών στην Ελλάδα μέσω του αναβαλλόμενου φόρου, χρησιμοποιώντας τα δημοφιλή μοντέλα των δεδουλευμένων και ειδικότερα το μοντέλο της Jones καθώς και τροποποιήσεις αυτού.

4.2 Σκοπός της έρευνας

Τα τεράστια οικονομικά σκάνδαλα των τελευταίων ετών, είχαν σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη μεγάλου ερευνητικού ενδιαφέροντος γύρω από το «earnings management». Ωστόσο, το σημαντικότερο μέρος της βιβλιογραφίας αυτής προέρχεται από αγγλοσαξωνικές χώρες. Από τις σχετικές στην Ευρώπη, αλλά και στην Ελλάδα, έρευνες, ένας μικρός αριθμός επικεντρώνεται στην αξία των αναβαλλόμενων φόρων. Επιπλέον, προηγούμενες έρευνες, αποτυπώνουν την ανεπαρκή ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και τον υψηλό βαθμό χειραγώγησης των κερδών στην Ελλάδα. Για παράδειγμα οι Leuz, Nanda & Wysocki (2003) αναφέρουν στα αποτελέσματά τους πως η εξομάλυνση των κερδών είναι πιο διαδεδομένη στην Ελλάδα και την Ιαπωνία από ότι στον Καναδά και στις ΗΠΑ, όπως επίσης ότι οι Ευρωπαϊκές και ασιατικές εταιρείες παρουσιάζουν μεγαλύτερο βαθμό απωλειών συγκριτικά με τις Αγγλοαμερικανικές επιχειρήσεις. Περαιτέρω από την ανάλυσή τους προκύπτει ότι οι εξωτερικές οικονομίες με σχετικά διασκορπισμένη ιδιοκτησία, ισχυρή εφαρμοστέα προστασία των επενδυτών και με αναπτυγμένα χρηματιστήρια παρουσιάζουν χαμηλότερα επίπεδα διαχείρισης κερδών από τις χώρες με σχετικά συγκεντρωτική ιδιοκτησία, αδύναμη προστασία επενδυτών και λιγότερο ανεπτυγμένες χρηματιστηριακές αγορές.

Παρόμοια αποτελέσματα προκύπτουν και από την έρευνα των Bhattacharya et al., (2002), στην οποία η Ελλάδα κατατάσσεται από τις χώρες με την πιο σοβαρή αδιαφάνεια κερδών, τόσο ως προς την αποφυγή ζημιών όσο και προς την εξομάλυνση κερδών.

Η Ελλάδα είναι μια ευρωπαϊκή χώρα που παρότι τις τελευταίες δεκαετίες εκσυγχρονίστηκε και διαθέτει ευρωπαϊκά χαρακτηριστικά έχει και κάποια ασυνήθιστα εθνικά χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα η πλειοψηφία των εταιριών αποτελείται από μικρές εταιρείες που ελέγχονται από οικογενειακή ιδιοκτησία, κακή διαχείριση, μικρό αριθμό εισηγμένων εταιρειών. Το γεγονός αυτό μπορεί να αποκαλύψει μια διαφορετική αντίληψη για το πρόβλημα της δημιουργικής λογιστικής και των κινήτρων της διαχείρισης κερδών (Baralexis, 2004). Από τα ευρήματα της μελέτης του Μπαράλεξι προκύπτει ότι η δημιουργική λογιστική ασκείται συχνά στην χώρα μας και σε σημαντικό βαθμό. Η κατεύθυνση της ΕΜ είναι συχνά συνάρτηση του μεγέθους των εταιριών, οι μεγάλες εταιρείες υπερεκτιμούν τα κέρδη και πρωταρχικό κίνητρο αυτών είναι η ζήτηση για εξωτερική χρηματοδότηση, ενώ οι μικρές εταιρείες υποτιμούν τα κέρδη προκειμένου να μειώσουν τους φόρους εισοδήματος. Αυτά τα ευρήματα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στους χρήστες ελληνικών λογαριασμών, ειδικά για επενδυτές, ελεγκτές και ρυθμιστικές αρχές.

Εν προκειμένω, κρίνεται ιδιαίτερο ενδιαφέρον να μελετηθεί εάν, μέσα σε ένα εξασθενημένο από την χρηματοπιστωτική κρίση, του 2008, περιβάλλον, οι Ελληνικές επιχειρήσεις εφαρμόζουν πρακτικές διαχείρισης κερδών ώστε να αυξήσουν τα λογιστικά τους αποτελέσματα και κατά συνέπεια τις τιμές των μετοχών τους. Όπως επίσης και το εάν αυτές επιδιώκουν την μείωση των κερδών, λόγω του υψηλού συντελεστή φόρου εισοδήματος, ο οποίος θεωρείται άδικα υψηλός, ώστε να πληρώσουν λιγότερους φόρους είτε με παραβίαση του νόμου, είτε με στρατηγικές φοροδιαφυγής, δημιουργικής λογιστικής και διαχείρισης κερδών. Προηγούμενες έρευνες¹⁹ αναφέρουν ενδείξεις ότι η διαχείριση κερδών που μειώνει το εισόδημα θα μπορούσε να αυξηθεί κατά τη διάρκεια της Παγκόσμιας Οικονομικής Κρίσης (Chen et al., 2018). Οι Habib et al. (2013) εντοπίζουν κάποιες ενδείξεις για την επίδραση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης στη σχέση μεταξύ οικονομικής δυσχέρειας και διαχείρισης κερδών. Συγκεκριμένα στην έρευνά τους διαπιστώνουν ότι οι διευθυντές εταιριών που βρίσκονται σε αναξιοπαθούσα θέση ασχολούνται περισσότερο με τις πρακτικές διαχείρισης κερδών που μειώνουν το εισόδημα σε σύγκριση με τις πρακτικές διαχείρισης κερδών αύξησης εισοδήματος από διευθυντές υγιών εταιριών.

Σύμφωνα με την πληθώρα ερευνών που αναφέρθηκαν παραπάνω, παρατηρείται ότι υπάρχει έντονο ενδιαφέρον του ρόλου του αναβαλλόμενου φόρου στην διαχείριση των

¹⁹ Στην έρευνά τους οι Gunn et al. (2018) εντοπίζουν ότι οι εταιρείες κατέγραψαν περισσότερες χρονικές απομειώσεις περιουσιακών στοιχείων κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης, ενώ αυτές οι αναφορές υπήρξαν πιο συντηρητικές πέντε χρόνια πριν από την κρίση.

κερδών, και ιδιαίτερα μετά την υψηλή αναγνώριση DTAs από τις τράπεζες, λόγω των υπέρογκων ζημιών που προήλθαν από το δημόσιο κούρεμα ομολόγων (PSI). Πέραν όμως του τραπεζικού κλάδου αντίστοιχο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο αναβαλλόμενος φόρος και από τις υπόλοιπες εισηγμένες εταιρίες του Χ.Α.Α μιας και οι φόροι αποτελούν μία «τελευταία ευκαιρία», όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι Dhaliwal et al. (2005), για τους διοικήσεις προκειμένου να επιτύχουν τα επιθυμητά επίπεδα στόχων –κερδών.

Ως εκ τούτου, επιλέγεται στην παρούσα έρευνα να μελετηθεί η επίδραση του αναβαλλόμενου φόρου στην πιθανή διαχείριση των αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων. Διαφορετικά επιδιώκεται με την παρούσα έρευνα να εντοπιστεί ο βαθμός στον οποίο το ΕΜ μπορεί να προβλεφθεί με την χρήση ενός μέτρου το οποίο βασίζεται στα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία των επιχειρήσεων, δηλαδή τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και απαιτήσεις.

4.3 Δείγμα –Μεθοδολογία – Υποθέσεις –Περιορισμοί

Όπως προαναφέρθηκε, σκοπός της έρευνας αυτής είναι να επιχειρηθεί η ανίχνευση ενδείξεων διαχείρισης των κερδών, μέσω του φόρου, σε εταιρίες εισηγμένες στο ΧΑΑ.

Η χρονική περίοδος της μελέτης περιλαμβάνει διαχειριστικές χρήσεις από το 2005 έως το 2019, στις οποίες η εφαρμογή των ΔΠΛ/ΔΠΧΑ είχε καταστεί υποχρεωτική και παράλληλα αποτελείται από δύο υποπεριόδους:

- Το χρονικό διάστημα 2005-2011, όπου η ελληνική οικονομία βρισκόταν σε περίοδο ανάπτυξης και παρά την οικονομική κρίση του 2008 δεν είχαν παρουσιαστεί ακόμη όλες οι συνέπειες αυτής.
- Το χρονικό διάστημα 2012-2019, το οποίο αποτελεί περίοδο ύφεσης για την ελληνική οικονομία και παράλληλα χαρακτηρίζεται από υψηλές αυξήσεις των φορολογικών συντελεστών.

Τα δεδομένα και οι απαραίτητες πληροφορίες της παρούσας έρευνας αντλήθηκαν πρωτογενώς για κάθε μία από τις εξεταζόμενες εταιρίες μέσω των ετήσιων χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων και των σημειώσεων των Ενοποιημένων Ετήσιων Εκθέσεων τους, οι οποίες έχουν αναρτηθεί σε μορφή κειμένου (PDF) στον επίσημο ιστότοπο του Χρηματιστηρίου Αθηνών και καλύπτουν τα οικονομικά έτη από το 2005 έως το 2019.

Το εξεταζόμενο δείγμα αποτελείται από 19 επιχειρήσεις του χρηματιστηριακού δείκτη FTSE/X.A. Large Cup, στον οποίο περιλαμβάνονται οι μετοχές των υψηλότερων σε κεφαλαιοποίηση εισηγμένων εταιρειών του Χρηματιστηρίου Αθηνών και από 12 επιχειρήσεις του χρηματιστηριακού δείκτη FTSE/X.A. Mid Cup, στον οποίο περιλαμβάνονται οι μετοχές των υψηλότερων σε κεφαλαιοποίηση εισηγμένων εταιρειών του Χρηματιστηρίου Αθηνών που ακολουθούν σε κατάταξη τις μετοχές που συνθέτουν τον υφιστάμενο δείκτη FTSE/X.A. Large Cup. Έχουν εξαιρεθεί από την μελέτη, εταιρείες των οποίων ο κλάδος παρουσιάζει ιδιαιτερότητες, όπως τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες, real estate και εταιρίες που παρέχουν χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.

Το τελικό δείγμα που θα εξεταστεί αποτελείται από 31 επιχειρήσεις οι οποίες και παρατίθενται στον Πίνακα 4.1.

VIOHALCO SA/NV (KA)
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧ/ΣΗ ΗΛΕΚΤ/ΣΜΟΥ Α.Ε
COCA-COLA HBC AG (KO)
ΕΛΛΑΚΤΩΡ ΑΕ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε. (KO)
ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε. (KO)
JUMBO ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡ. ΕΤ. (KO)
ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ Α.Ε. (KO)
ΟΠΑΠ Α.Ε. (KO)
ΟΤΕ (KO)
TITAN CEMENT (KA)
ΕΤΑΙΡΙΑ ΥΔΡΕΥΣΕΩΣ Α.Ε. (KO)
FOURLIS Α.Ε. (KO)
ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Α.Ε
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ (KO)
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΕΙΡ. (KO)
LAMDA DEVELOPMENT Α.Ε.
ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ Α.Β.Ε.Τ.Ε.
ΓΡ. ΣΑΡΑΝΤΗΣ Α.Β.Ε.Ε. (KO)
ΑΒΑΞ Α.Ε. (KO)
PROFILE Α.Ε.Β.Ε. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
QUEST ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ Α.Ε.
ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.
ΕΛΤΟΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠ. Α.Ε.Β.Ε.
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΙΣΤΗ (KO)
ΘΕΣΣ/ΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΥΔ/ΣΕΩΣ Α.Ε.
ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ ΕΤ.ΣΥΜ. Α.Ε.Ε.
ΙΚΤΙΝΟΣ ΕΛΛΑΣ Α.Ε. (KO)

INTRAKOM KAT.A.E.TEXN.EPF.&MET
INTRAKOM A.E. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ (ΚΟ)
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΘΕΣ/ΚΗΣ(ΚΟ)

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1 ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Για κάθε μία από τις παραπάνω εταιρίες, μέσω των ετήσιων οικονομικών εκθέσεων τους, συγκεντρώθηκαν για την εξεταζόμενη χρονική περίοδο 2005-2019, σε ετήσια βάση, οι τιμές των παρακάτω οικονομικών μεγεθών:

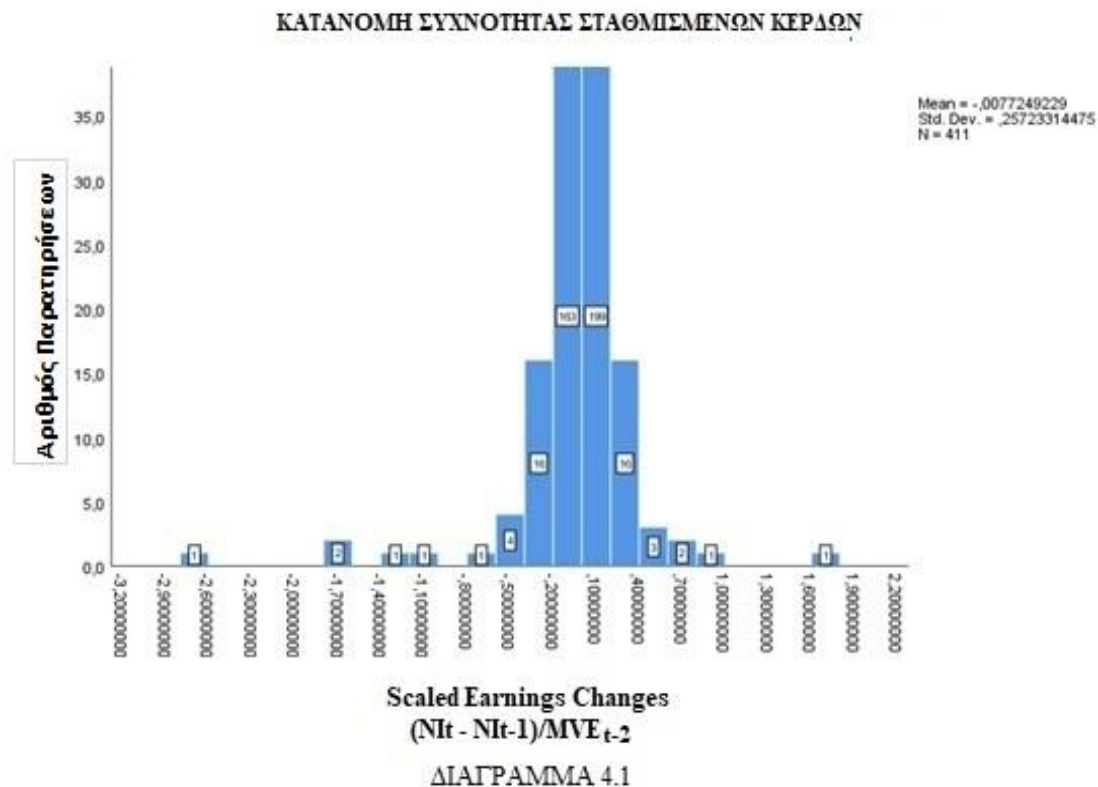
1. Σύνολο Ενεργητικού
2. Κύκλος Εργασιών
3. Κέρδη Προ Φόρων
4. Κέρδη μετά φόρων
5. Αναβαλλόμενος Φόρος Εισοδήματος
6. Τρέχων Φόρος Εισοδήματος
7. Σύνολο Καθαρών Λειτουργικών Ταμειακών Ροών
8. Σύνολο Ενσώματων Πάγιων Στοιχείων
9. Σύνολο Εισπρακτέων Λογαριασμών (από λειτουργικές δραστηριότητες)
10. Κεφαλαιοποίηση

Για την συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το Microsoft Excel και για την εκτίμηση των παλινδρομήσεων το στατιστικό πακέτο SPSS.

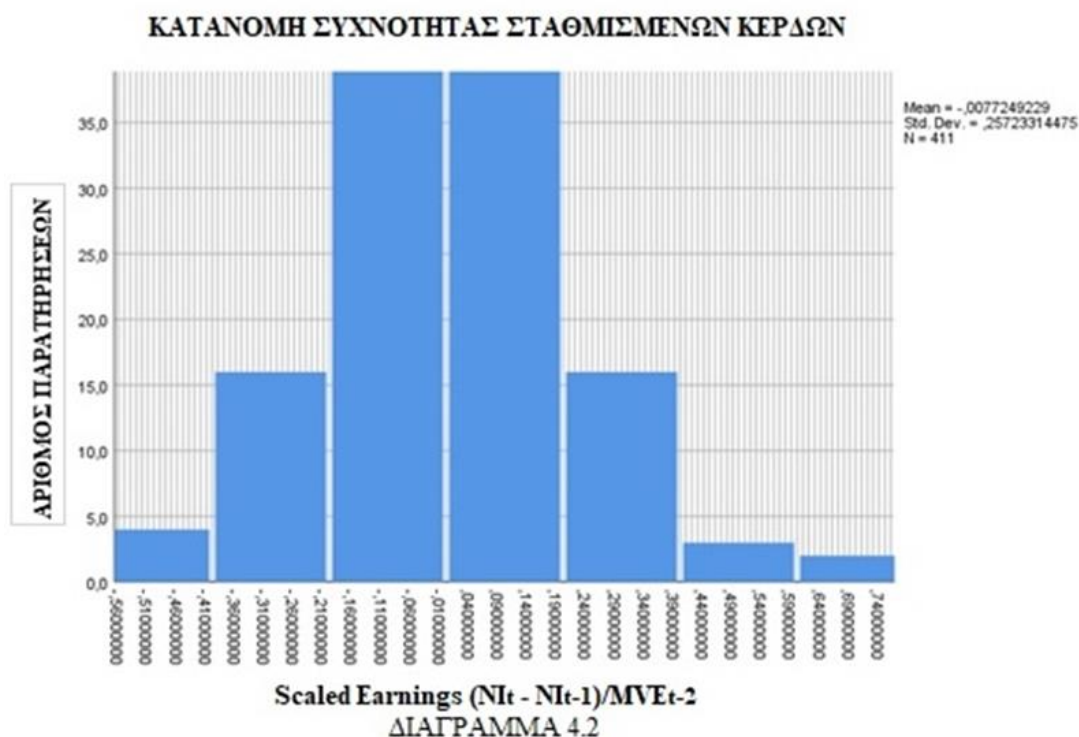
4.4 Ανάλυση Δεδομένων και Ερμηνεία Ευρημάτων

4.4.1 Ανάλυση κατανομής Συχνοτήτων των μεταβολών των κερδών

Η ανάλυσή μας, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, ξεκινά με την παρουσίαση κατανομής συχνότητας των σταθμισμένων κερδών των 31 υπό μελέτη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν δραστηριότητα σε όλο το διάστημα 2005-2019. Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η μεταβολή των καθαρών κερδών μεταξύ των ετών t και $t-1$.

Διαπιστώνεται, λοιπόν, πως ένα μεγάλο πλήθος παρατηρήσεων κινείται κοντά στο μηδέν. Προκειμένου να παρουσιαστεί καλύτερη ανάλυση του ιστογράμματος, ακολουθεί μεγέθυνση του. Η μεγέθυνση αφορά το ίδιο πλήθος παρατηρήσεων, με τη διαφορά ότι το Scaled Earnings Changes είναι το διάστημα [-0.56,0.74].(Διάγραμμα 4.2)

Η γενική εικόνα δείχνει αυξημένη συχνότητα γύρω από το μηδέν, όπως ομοίως συμπεραίνουν και οι Burgstahler & Dichev (1997), γεγονός που πιθανόν να συμβολίζει την προσπάθεια χειραγώγησης των αποτελεσμάτων των εταιριών, ώστε να εμφανίσουν μηδενική, ελάχιστα θετική ή ελάχιστα αρνητική διαφορά στα κέρδη τους. Δεδομένου, πως οι περισσότερες παρατηρήσεις (N=394 ή 98,5%) βρίσκονται γύρω από το μηδέν και συγκεκριμένα στο διάστημα μεταξύ -0.41 και 0.39 συμπεραίνουμε πως υπάρχουν ενδείξεις διαχείρισης των κερδών των εταιριών με τρόπο που να παρουσιάζουν μηδενική, ελάχιστα θετική ή ελάχιστα αρνητική διαφορά στα κέρδη τους.

Η στατιστική που χρησιμοποιήθηκε, για τη δοκιμή της μηδενικής υπόθεσης, μας δείχνει ότι αυτή απορρίπτεται. Πιο συγκεκριμένα, από τα περιγραφικά μέτρα του Πίνακα 4.2, της μεταβλητής των σταθμισμένων μεταβολών των κερδών (EMit), διαπιστώνουμε ότι η μέση τιμή της είναι κοντά στο μηδέν (mean=-0.007724) και πιο κοντά ακόμη στο μηδέν βρίσκεται και η διάμεσος (median=0.00344), η οποία αποτελεί μέτρο κεντρικής τάσης, που δεν επηρεάζεται από ακραίες τιμές όσο ο μέσος. Η τυπική απόκλιση είναι 0,257233 και το κατώτατο και ανώτατο όριο τιμών είναι -2.7438 (minimum) και 1,7878 (maximum) αντίστοιχα. Αναφορικά με την κανονικότητα που ακολουθεί η κατανομή των τιμών, ο πίνακας των περιγραφικών μέτρων παρουσιάζει τιμή λοξότητας (= -3.766) και τιμή κύρτωσης (=47.383), πέρα από το διάστημα (-2, +2), στο οποίο θεωρείται ότι μια μεταβλητή ακολουθεί κανονική κατανομή. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει ότι παραβιάζεται η μηδενική υπόθεση της κανονικότητας το οποίο με τη σειρά του οδηγεί στο συμπέρασμα ότι είναι πιθανή η ύπαρξη δραστηριοτήτων διαχείρισης των κερδών.

Περιγραφικά μέτρα μεταβλητής μεταβολής κερδών		Statistic	Std. Error
EMit	Mean	-,0077249229	,01268837531
	Median	,0034474618	
	Variance	,066	
	Std. Deviation	,25723314475	
	Minimum	-2,74383847	
	Maximum	1,78788179	
	Range	4,53172027	
	Skewness (λοξότητα)	-3,766	,120
	Kurtosis (κύρτωση)	47,383	,240

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2

Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγουμε και διενεργώντας έλεγχο κανονικότητας, όπου απορρίπτεται η υπόθεση της κανονικότητας βάση των p-τιμών του ελέγχου που δίνονται στη στήλη Sig. Το αποτέλεσμα του ελέγχου κανονικότητας, $P\text{-value} = 0.000 < 0.005$ Kolmogorov-Smirnov (Πίνακας 4.3) υποδεικνύει ότι παραβιάζεται η υπόθεση της κανονικότητας και σύμφωνα με τους Burgstahler & Dichev οι επιχειρήσεις πιθανόν να προβαίνουν σε χειραγώγηση των αποτελεσμάτων τους, προκειμένου να αποφύγουν να εμφανίσουν μηδενική ή ελάχιστα θετική διαφορά στα κέρδη.

Tests of Normality						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
EMit	,255	411	,000	,517	411	,000
a. Lilliefors Significance Correction						

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3

4.4.2 Ανάλυση και Ερμηνεία με την χρήση Δεδοουλευμένων

Στην συνέχεια της μελέτης εξετάζονται οι μεταβλητές των εξεταζόμενων υποδειγμάτων, όπως προκύπτουν από τον παρακάτω πίνακα 4.4.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ						
		Taccit/At-1	ΔREV/At-1	(ΔREV-ΔREC)/At-1	PPE/At-1	ΔΕΙΚΤΗΣ ROA
N	Valid	434	434	434	434	465
	Missing	31	31	31	31	0
Mean		-,007742	,006333	,030549	,38152	5,83%
Median		-,01320 ^a	,00001 ^a	,01886 ^a	,36727 ^a	4,04% ^a
Std. Deviation		,079097	,156081	,18216	,24601	10,58%
Range		,858471	3,47062	2,4949	2,2223	99,13%
Minimum		-,446509	-1,59611	-1,1762	,0045	-15,16%
Maximum		,41196	1,87451	1,3186	2,2268	83,97%
Sum		-3,3602	2,7486	13,258	165,5808	2715,008%
a. Calculated from grouped data.						

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4

Παρατηρείται πως οι τιμές των μέσων και διαμέσων κυμαίνονται σε ίδια επίπεδα και οι αποκλίσεις που σημειώνονται είναι μικρές για τις μεταβλητές των υποδειγμάτων Jones, με εξαίρεση τον δείκτη ROA, ο οποίος παρουσιάζει ελάχιστη τιμή -15,16% και μέγιστη τιμή 83,97%. Οι υπόλοιπες μεταβλητές φαίνεται να είναι ισόρροπες.

Στην συνέχεια, εφαρμόζουμε το αρχικό υπόδειγμα Jones,

$$TAit = \alpha_1 [1/At-1] + \alpha_2 [\Delta REVit/At-1] + \alpha_3 [PPEit/At-1] + \varepsilon_i$$

από το οποίο προκύπτουν τα παρακάτω αποτελέσματα, μέσω του στατιστικού πακέτου spss.

Model Summary ^b							
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Statistics		
					R Square Change	Sig. F Change	Durbin-Watson
1	,258 ^a	0,066	0,060	0,07669	0,066	0,000	1,376
a. Predictors: (Constant), PPE/At-1, ΔREV/At-1, 1/At-1							
b. Dependent Variable: Taccit/At-1							
ANOVA ^a							
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.		
Regression	0,180	3	0,060	10,202	,000 ^b		
Residual	2,529	430	0,006				
Total	2,709	433					
a. Dependent Variable: Taccit/At-1							
b. Predictors: (Constant), PPE/At-1, ΔREV/At-1, 1/At-1							
Coefficients ^a							
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			95,0% Confidence Interval for B	
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
(Constant)	0,021	0,007		3,041	0,002	0,007	0,034
1/At-1	-245.201,66	175125,066	-0,069	-1,400	0,162	-589409,3	99005,986
ΔREV/At-1	-0,024	0,024	-0,047	-1,017	0,310	-0,071	0,022
PPE/At-1	-0,072	0,016	-0,223	-4,556	0,000	-0,103	-0,041
a. Dependent Variable: Taccit/At-1							

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ JONES

Η τιμή του συντελεστή R Square =0,066 (και η τιμή του προσαρμοσμένου R Square =0,06) μας πληροφορεί ότι το μοντέλο μας εξηγεί το 6,6% της μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής δηλαδή των συνολικών δεδουλευμένων. Από τα αποτελέσματα του ελέγχου Durbin-Watson=1,376 διαπιστώνουμε ότι υπάρχει ανεξαρτησία των παρατηρήσεων. Επίσης τα αποτελέσματα της γραμμής παλινδρόμησης δείχνουν ότι το μοντέλο μας είναι στατιστικά σημαντικό ($F_2 = 10,2$, sig.=0.000). Τέλος οι συντελεστές του μοντέλου είναι οι εξής:

$\alpha = 0,021$, $\alpha_1 = -245.201,66$, $\alpha_2 = -0,024$ και $\alpha_3 = -0,072$,

από τη στήλη sig. διαπιστώνουμε πως μόνο οι τιμές για τους συντελεστές α_0 και α_3 είναι στατιστικά σημαντικές.

Από τα αποτελέσματα (ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6) της εφαρμογής του τροποποιημένου υποδείγματος Jones των Dechow et al. (1995),

$$TA_t/A_{it-1} = \alpha_1(1/A_{it-1}) + \alpha_2(\Delta REV_t - \Delta REC_t)/A_{it-1} + \alpha_3(PPE_t)/A_{it-1} + \varepsilon_i \quad (4)$$

Model Summary ^b								
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Statistics R Square Change	Sig. F Change	Durbin-Watson	
2	,265 ^a	0,070	0,064	0,07654	0,070	0,000	1,415	
a. Predictors: (Constant), PPE/At-1, (ΔREV-ΔREC)/At-1, 1/At-1								
b. Dependent Variable: Taccit/At-1								
ANOVA ^a								
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.			
Regression	0,190	3	0,063	10,823	,000 ^b			
Residual	2,519	430	0,006					
Total	2,709	433						
a. Dependent Variable: Taccit/At-1								
b. Predictors: (Constant), PPE/At-1, (ΔREV-ΔREC)/At-1, 1/At-1								
Coefficients ^a								
	Unstandardized Coefficients			Standardized Coefficients			95,0% Confidence Interval for B	
	B	Std. Error	Std. Error	Beta	t	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
(Constant)	0,019	0,007	0,007		2,774	0,006	0,006	0,033
1/At-1	-213.957,84	176.234,62	176.234,62	-0,060	-1,214	0,225	-560.346,31	132.430,63
(ΔREV-ΔREC)/At-1	0,034	0,020	0,020	0,078	1,666	0,096	-0,006	0,074
PPE/At-1	-0,071	0,016	0,016	-0,220	-4,502	0,000	-0,102	-0,040
a. Dependent Variable: Taccit/At-1								

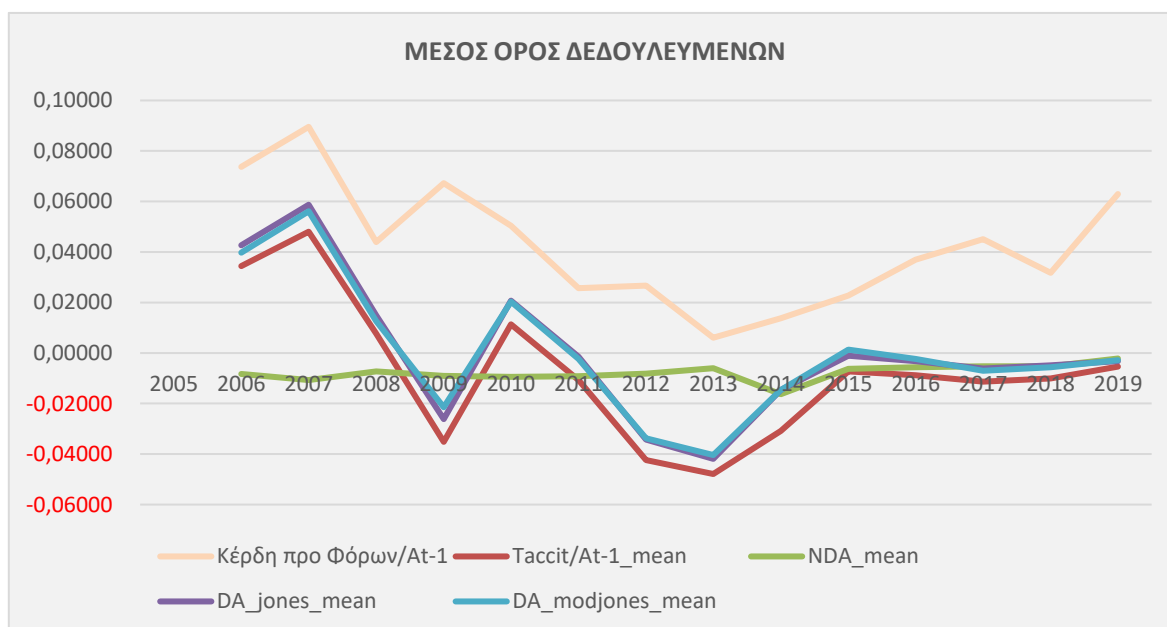
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ MODIFIED JONES

προκύπτει πως το τροποποιημένο Jones μοντέλο έχει καλύτερη προσαρμοστικότητα, με 7%, την μεταβλητότητα της εξαρτημένης μεταβλητής, των συνολικών δεδουλευμένων. Από τα αποτελέσματα του ελέγχου Durbin-Watson= 1,415 διαπιστώνουμε ότι υπάρχει ανεξαρτησία των παρατηρήσεων. Επίσης τα αποτελέσματα της γραμμής παλινδρόμησης δείχνουν ότι το μοντέλο μας είναι στατιστικά σημαντικό (F2= 10,823, sig.=0.000). Τέλος και εδώ μόνο ο συντελεστής της ανεξάρτητης μεταβλητής PPE και ο σταθερός συντελεστής, είναι στατιστικά σημαντικός. Ο αρνητικός συντελεστής των ενσώματων πάγιων με τα δεδουλευμένα, αντιπροσωπεύει την έλλειψη διακριτικής ευχέρειας μέσω αυτής της μεταβλητής, διότι η αύξηση των ενσώματων πάγιων, συνεπάγεται και αύξηση των

αποσβέσεων, το οποίο επιπλέον αποτελεί επαναλαμβανόμενο κόστος και άρα αποτρεπτική μεταβλητή συσχέτισης στην διαχείριση των δεδουλευμένων. Οι συντελεστές του μοντέλου είναι οι εξής: $\alpha_0=0,019$, $\alpha_1= -213.957,84$, $\alpha_2= 0,034$ και $\alpha_3= -0,071$.

Έπειτα από τις παραπάνω παλινδρομήσεις προκύπτουν τα διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα (DA), τόσο του υποδείγματος Jones όσο και του τροποποιημένου υποδείγματος των Dechow et al. (1995), τα οποία παρουσιάζονται συγκριτικά με τα μη-διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα (NDA) καθώς και τα συνολικά δεδουλευμένα (TAcc), (αποπληθωρισμένα με το σύνολο του Ενεργητικού της χρήσης t-1) για την εξεταζόμενη χρονική περίοδο 2005-2019 (Διάγραμμα 4.3). Οι τιμές των συνολικών δεδουλευμένων παρουσιάζουν μια έντονα πτωτική πορεία, με κορύφωση τα έτη 2008 και 2012, το έτος έναρξης και κορύφωσης της χρηματοπιστωτικής κρίσης στην Ελλάδα.

Αντίστοιχη συμπεριφορά παρουσιάζουν και τα μη κανονικά (διαφοροποιούμενα) δεδουλευμένα, ενώ η διαχρονική εξέλιξη των κανονικών δεδουλευμένων, όπως είναι αναμενόμενο είναι σταθερή, διότι αφορούν λογιστικές προσαρμογές της επιχείρησης που επιβάλλονται από τους κανόνες λογιστικής. Τα μη κανονικά δεδουλευμένα, από την άλλη, αντιπροσωπεύουν τις προσαρμογές των γενικά αποδεκτών λογιστικών αρχών που επιλέγονται από το management. Επομένως είναι εκείνα που επηρεάζουν το μέγεθος των συνολικών δεδουλευμένων. Η μεταβλητότητά τους, είναι αντίστοιχη με την μεταβλητότητα των κερδών, εκφράζοντας τον τρόπο με τον οποίο οι διοικήσεις τα διαχειρίζονται.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.3

Έχοντας, λοιπόν, προϋπολογίσει τα DA από τα κατάλοιπα των παλινδρομήσεων, εξετάζεται στην συνέχεια η συσχέτιση της μεταβλητής dummy (αναβαλλόμενος φόρος, τρέχων φόρος και συνολικός φόρος, χρησιμοποιώντας την εξίσωση (6).

ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΟΣ						
Dependent Variable:						
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Intercept	-0,024	0,005	-5,161	0,000	-0,033	-0,015
ROA	0,004	0,000	12,941	0,000	0,003	0,005
[dummyDTE=0]	0,004	0,006	0,586	0,558	-0,009	0,016
[dummyDTE=1]	0 ^a					
a. This parameter is set to zero because it is redundant.						
ΤΡΕΧΩΝ ΦΟΡΟΣ						
Dependent Variable:						
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Intercept	-0,018	0,005	-3,988	0,000	-0,027	-0,009
ROA	0,004	0,000	13,079	0,000	0,003	0,005
[DummyCT=0]	-0,009	0,006	-1,395	0,164	-0,021	0,004
[DummyCT=1]	0 ^a					
a. This parameter is set to zero because it is redundant.						
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΦΟΡΟΣ						
Dependent Variable:						
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Intercept	-0,020	0,005	-4,350	0,000	-0,028	-0,011
ROA	0,004	0,000	12,587	0,000	0,003	0,005
[dummyTT=0]	-0,004	0,006	-0,594	0,553	-0,017	0,009
[dummyTT=1]	0 ^a					
a. This parameter is set to zero because it is redundant.						

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ DUMMY ΩΣ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΥ-ΤΡΕΧΟΝΤΟΣ –ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΦΟΡΟΥ 2005-2019

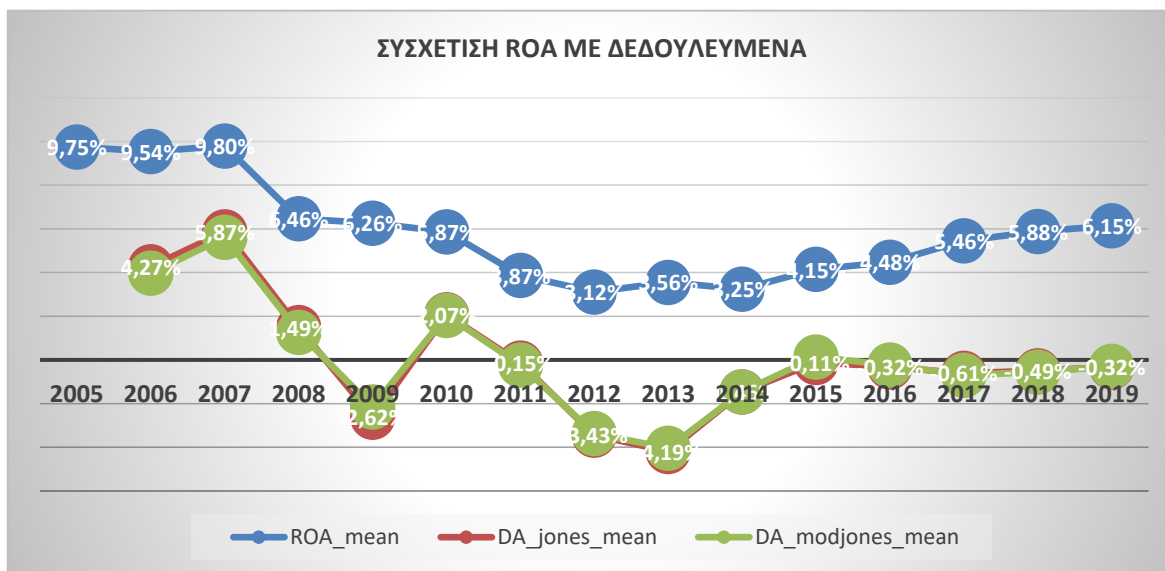
Στις παραπάνω τρεις δοκιμές της ψευδομεταβλητής dummy παρατηρήθηκε σε σχέση με τα διαφοροποιούμενα δεδολευμένα, θετική συσχέτιση με τον αναβαλλόμενο φόρο και αρνητική σε σχέση με τον τρέχοντα και συνολικό φόρο. Όμως και στις τρεις περιπτώσεις των υπό εξέταση μεταβλητών, ήτοι του αναβαλλόμενου, τρέχοντος και συνολικού φόρου, το επίπεδο σημαντικότητας είναι sig. 0,558, 0,164 και 0,553, αντίστοιχα, με τιμή sig.>0,05 οπότε καμία dummy ψευδομεταβλητή δεν είναι στατιστικά σημαντική, επομένως δεν μπορούμε να απορρίψουμε την μηδενική υπόθεση, της μη ύπαρξης διαχείρισης κερδών των

Ελληνικών επιχειρήσεων μέσω του εκάστοτε σε κάθε περίπτωση φόρου. Τα συμπεράσματα αυτά είναι παρόμοια με αυτά της Σαλτσίδου, (2011). Στα ίδια συμπεράσματα καταλήγουμε επαναλαμβάνοντας τις δοκιμές μετά την αφαίρεση του συντελεστή ROA από την εξίσωση (6). Τα αποτελέσματα είναι αντίστοιχα εφαρμόζοντας και τα δύο εξεταζόμενα υποδείγματα.

Επαναλαμβάνοντας τα παραπάνω στάδια ξεχωριστά για τις περιόδους 2005-2011 και 2012-2019, όπου οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης ήταν ορατές και οι επιχειρήσεις βρισκόταν σε βαθιά ύφεση, και για τα δύο μοντέλα (Jones και modified Jones) καταλήγουμε σε αντίστοιχα συμπεράσματα. Κατά το πρώτο χρονικό διάστημα 2005-2011, στο μεγαλύτερο μέρος του οποίου, η χώρα βρίσκεται σε περίοδο ανάπτυξης και κερδοφορίας, τα εξεταζόμενα υποδείγματα παρέχουν μεγαλύτερη ερμηνευτική ικανότητα και εξηγούν το 11% της μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής δηλαδή των δεδουλευμένων. Επίσης από τα αποτελέσματα του ελέγχου Durbin-Watson= 1,9 διαπιστώνουμε ότι είναι πολύ κοντά στη τιμή 2, γεγονός το οποίο δηλώνει ότι υπάρχει ανεξαρτησία των παρατηρήσεων. Τέλος παρατηρείται θετική συσχέτιση του αναβαλλόμενου και συνολικού φόρου με τα διαφοροποιημένα δεδουλευμένα και αρνητική με τον τρέχοντα φόρο. Όμως το επίπεδο σημαντικότητας των μεταβλητών είναι μεγαλύτερο του 0,05 ($\text{sig} > 0.05$), συμπεραίνοντας πως οι μεταβλητές δεν είναι στατιστικά σημαντικές στον εντοπισμό ύπαρξης χειραγώγησης των κερδών. Το δεύτερο χρονικό διάστημα 2012-2019, το οποίο χαρακτηρίζεται από πολύ μεγάλες αυξήσεις των φορολογικών συντελεστών, παρουσιάζει παρόμοια αποτελέσματα, διαφέροντας μόνο ως προς την αρνητική συσχέτιση των διαφοροποιημένων δεδουλευμένων με τον συνολικό φόρο, επιβεβαιώνοντας την θεωρία ύπαρξης φοροδιαφυγής.

Η τιμή της σταθεράς και του δείκτη ROA από την άλλη, είναι στατιστικά σημαντικές, με επίπεδο σημαντικότητας $\text{sig} < 0,05$. Η χρήση, λοιπόν, της μεταβλητής ROA στο υπόδειγμα, αυξάνει την ερμηνευτική του ικανότητα και υποδηλώνει πως είναι αναγκαίο να ενσωματωθούν επιπλέον μεταβλητές στα μοντέλα εντοπισμού με βάση τα δεδουλευμένα. Ο δείκτης ROA εκφράζει την αποδοτικότητα των επενδυμένων κεφαλαίων της επιχείρησης, ήτοι την ικανότητά της να δημιουργεί κέρδη, χρησιμοποιώντας τους οικονομικούς της πόρους. Επομένως είναι αναμενόμενη η θετική της συσχέτιση με την εξαρτημένη μεταβλητή DA, η οποία απεικονίζεται στο Διάγραμμα 4.4, στο οποίο πέραν της συσχέτισης αυτής αποτυπώνει και την πτωτική πορεία της λειτουργικής απόδοσης κεφαλαίων (ROA) κατά την περίοδο της παρατεταμένης κρίσης (2008-2015), με κορύφωση το 2012. Το δείγμα μας αποτελείται από τις υψηλότερες σε κεφαλαιοποίηση εταιρίες του Χ.Α.Α., οι οποίες

κατάφεραν να επιβιώσουν στην κρίση και έτσι δεν εμφανίζονται χαμηλότερα ή και αρνητικά επίπεδα του δείκτη ROA. Οι επιχειρήσεις αυτές βγαίνουν συγκρατημένα ενδυναμωμένες από την κρίση, χωρίς όμως ακόμη να έχουν φτάσει τα προ κρίσης επίπεδα (δείκτης ROA >9%).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.4

Τα αποτελέσματα αυτά σε συνδυασμό με τον υψηλό φορολογικό συντελεστή της Ελλάδας, συνάδουν με την επικρατούσα κουλτούρα δραστηριοτήτων φοροαπαλλαγής που φαίνεται να επικρατεί σε μικρότερα κράτη με υψηλή φορολογία. Στην Ελλάδα οι φόροι εισοδήματος συνδέονται με τα αναφερόμενα κέρδη. Ο συντελεστής φόρου εισοδήματος θεωρείται αδικαιολόγητα υψηλός και έχει οδηγήσει πολλές εταιρείες να επιδείξουν πολλές προσπάθειες προκειμένου να πληρώσουν χαμηλότερους φόρους εκμεταλλευόμενοι το νόμο ή παραβιάζοντάς τον. Συμπερασματικά προκύπτει πως ο αναβαλλόμενος αλλά και συνολικός φόρος δεν είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές ώστε να υποστηρίξουν τον εντοπισμό δραστηριοτήτων διαχείρισης κερδών.

5. Συμπεράσματα και Προτάσεις

Το αντικείμενο μελέτης της διαχείρισης κερδών έχει προκαλέσει στους μελετητές μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον, ειδικότερα μετά τα τεράστια οικονομικά σκάνδαλα που ξέσπασαν παγκοσμίως, με αποτέλεσμα να αμφισβητείται η ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης που παρέχουν οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Το μεγάλο ερώτημα που κυριαρχεί είναι εάν τα λογιστικά πρότυπα αποτελούν άμυνα των επεμβάσεων των διαχειριστών, προκειμένου να διαμορφώσουν τα αναφερόμενα αποτελέσματα.

Σκοπός της παρούσας εργασίας και ύστερα από την εξέταση του ΔΛΠ 12 αποτέλεσε η διερεύνηση ύπαρξης συσχέτισης κυρίως του αναβαλλόμενου φόρου με την διαχείριση των κερδών μέσω των δεδουλευμένων.

Το δείγμα που εξετάστηκε απαρτίζεται από τις εταιρείες υψηλής κεφαλαιοποίησης του Χρηματιστηρίου Αθηνών (FTSE/ATHEX Large Cap Index) καθώς και των εταιριών που ακολουθούν σε ύψος κεφαλαιοποίησης (FTSE/ATHEX Large Cap Index) και καλύπτει το χρονικό διάστημα από το 2005 έως και το 2019.

Τα δεδομένα αντλήθηκαν πρωτογενώς στο μεγαλύτερο μέρος από τις ετήσιες ενοποιημένες οικονομικές εκθέσεις και τις σημειώσεις τους και περιλαμβάνουν τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά μεγέθη. Τα δεδομένα στη συνέχεια ομοιογενοποιήθηκαν και στρωματοποιήθηκαν έτσι ώστε να είναι διαθέσιμα για κάθε εταιρεία και έτος, καλύπτοντας ολόκληρο το φάσμα της τρέχουσας και της αναβαλλόμενης φορολογίας.

Η ανάλυση της διαχείρισης κερδών αρχικώς εστιάστηκε στην κατανομή των κερδών, όπου παρατηρήθηκε πως το 98,5% των παρατηρήσεων βρίσκεται γύρω από το μηδέν. Η αυξημένη συχνότητα γύρω από το μηδέν, όπως ομοίως συμπεραίνουν και οι Burgstahler & Dichev (1997), πιθανόν να συμβολίζει την προσπάθεια χειραγώγησης των αποτελεσμάτων των εταιριών, ώστε να εμφανίσουν μηδενική, ελάχιστη θετική ή ελάχιστη αρνητική διαφορά στα κέρδη τους. Τόσο τα περιγραφικά μέτρα, όσο και τα τεστ κανονικότητας που διενεργήθηκαν, παραβιάζουν την υπόθεση της κανονικότητας των συνεχών μεταβλητών, γεγονός που αποτελεί ένδειξη ύπαρξης δραστηριοτήτων χειραγώγησης των κερδών. Στην συνέχεια με την χρήση δεδουλευμένων, εφαρμόζοντας εναλλακτικά τα μοντέλα Jones και Modified Jones (Dechow et al., 1995), τα οποία αποτελούν τα πιο διαδεδομένα στην

βιβλιογραφία του Earnings Management που διερευνήθηκε, επιχειρήθηκε να εντοπιστεί η συσχέτιση του αναβαλλόμενου, τρέχοντος, συνολικού φόρου με την διαχείριση των κερδών. Από τα υποδείγματα αυτά προέκυψαν τα κατάλοιπα της παλινδρόμησης, τα οποία αφορούν το διαφοροποιούμενο τμήμα (discretionary accruals – DA) των συνολικών δεδουλευμένων, τα οποία αποτελούν δεδουλευμένα που προέρχονται από προαιρετικές οικονομικές συναλλαγές και επιλογές των επιχειρήσεων, τα οποία στην συνέχεια εξετάστηκαν συγκριτικά με τον αναβαλλόμενο, τρέχοντα και συνολικό φόρο. Τα αποτελέσματα της μελέτης υπέδειξαν χαμηλή ερμηνευτική ικανότητα των μοντέλων της τάξης του 11% για τη χρονική περίοδο 2005-2011 και 6% για την περίοδο 2012-2019. Περαιτέρω, επιβεβαιώνουν την αρνητική συσχέτιση του αναβαλλόμενου και συνολικού φόρου με τα χειραγωγίσιμα δεδουλευμένα, την περίοδο 2012-2019, η οποία χαρακτηρίζεται από αύξηση των φορολογικών συντελεστών, που πιθανόν να υποδεικνύει δραστηριότητες φοροαποφυγής. Ωστόσο δεν αποδεικνύεται η ύπαρξη σημαντικής στατιστικής συσχέτισης μεταξύ του επιπέδου του αναβαλλόμενου και των υπολοίπων φόρων με την χειραγώγηση των κερδών.

Το συμπέρασμα αυτό μπορεί να αποδοθεί στο γεγονός πως μετά την έναρξη της οικονομικής κρίσης του 2008, διάστημα το οποίο αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος της εξεταζόμενης περιόδου, το ενδιαφέρον των επενδυτών υπήρξε μηδαμινό, η ανάγκη για δανεισμό μειωμένη και οι ελληνικές επιχειρήσεις βρέθηκαν αποκλεισμένες από τις παγκόσμιες αγορές μειώνοντας έτσι τα κίνητρα των επιχειρήσεων για διαχείριση των αποτελεσμάτων τους. Επιπλέον, στην Ελλάδα, επικρατεί στις επιχειρήσεις κυρίως ο οικογενειακός χαρακτήρας, με την διοίκηση να είναι στενά συνδεδεμένη με την ιδιοκτησία, μειώνοντας τα προσωπικά κίνητρα των διευθυντικών στελεχών στην χειραγώγηση των κερδών.

Αξίζει να επισημανθεί πως δεδομένου ότι η χρήση της μεταβλητής του δείκτη ROA, αύξησε την ερμηνευτική ικανότητα του μοντέλου, καλό θα ήταν η ανάλυση να επαναληφθεί χρησιμοποιώντας περισσότερες επεξηγηματικές μεταβλητές στην βάση των δεδουλευμένων. Μελλοντικά η παρούσα εμπειρική ανάλυση θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί σε περίοδο ανάπτυξης και κερδοφορίας και όχι ύφεσης και σημαντικών δυσχερειών στην κερδοφορία των επιχειρήσεων, διευρύνοντας παράλληλα το δείγμα σε μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων. Επιπλέον, ενδιαφέρον θα ήταν να συγκριθούν τα ευρήματα με αυτά αντίστοιχων ερευνών από ευρωπαϊκές χώρες με οικονομία παρόμοιων χαρακτηριστικών όπως αυτά της Ελλάδας. Τέλος αξιοσημείωτη θα ήταν η σύγκριση με

ευρήματα ερευνών που εστιάζουν στον τραπεζικό κλάδο, ο οποίος εμφανίζει υψηλότερες αναβαλλόμενες φορολογικές θέσεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.1. ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΦΟΡΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ JONES MODEL – 2005-2011²⁰

Model Summary ^b								
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics		Sig. F Change	Durbin-Watson
					R Square Change	F Change		
1	,332 ^a	0,110	0,095	0,083443851	0,110	7,496	0,000	1,907
a. Predictors: (Constant), PPE/At-1, ΔREV/At-1, 1/At-1								
b. Dependent Variable: Taccit/At-1								
ANOVA ^a								
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.		
1	Regression	0,157	3	0,052	7,496	,000 ^b		
	Residual	1,267	182	0,007				
	Total	1,424	185					
a. Dependent Variable: Taccit/At-1								
b. Predictors: (Constant), PPE/At-1, ΔREV/At-1, 1/At-1								
Coefficients ^a								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	0,060	0,013		4,588	0,000	0,034	0,086
	1/At-1	-400565,599	791364,352	-0,036	-0,506	0,613	-1961994,002	1160862,804
	ΔREV/At-1	-0,027	0,027	-0,072	-1,018	0,310	-0,080	0,025
	PPE/At-1	-0,122	0,026	-0,326	-4,606	0,000	-0,174	-0,070
a. Dependent Variable: Taccit/At-1								

Dependent Variable: Dajones DTE				
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.
ROA	0,003	0,000	7,705	0,000
[dummyDTE=0]	0,003	0,011	0,300	0,764
[dummyDTE=1]	0 ^a			
a. This parameter is set to zero because it is redundant.				
Dependent Variable: Dajones CT				
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.
Intercept	-0,019	0,007	-2,654	0,009
[dummyCT=0]	-0,008	0,011	-0,692	0,490
[dummyCT=1]	0 ^a			
a. This parameter is set to zero because it is redundant.				
Dependent Variable: Dajones TT				
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.
Intercept	-0,024	0,008	-3,014	0,003
ROA	0,003	0,000	7,324	0,000
[dummyTT=0]	0,003	0,011	0,300	0,764
[dummyTT=1]	0 ^a			
a. This parameter is set to zero because it is redundant.				

²⁰ DTE: Αναβαλλόμενος Φόρος, CT: Τρέχων Φόρος, TT: Συνολικός Φόρος

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.2. ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΦΟΡΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ MODIFIED JONES MODEL – 2005-2011

Model Summary ^b								
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics		Sig. F Change	Durbin-Watson
					R Square Change	F Change		
1	,338 ^a	0,114	0,100	0,083240849	0,114	7,829	0,000	1,946
a. Predictors: (Constant), PPE/At-1, (ΔREV-ΔREC)/At-1, 1/At-1								
b. Dependent Variable: Taccit/At-1								
ANOVA ^a								
Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.			
Regression	0,163	3	0,054	7,829	,000 ^b			
Residual	1,261	182	0,007					
Total	1,424	185						
a. Dependent Variable: Taccit/At-1								
b. Predictors: (Constant), PPE/At-1, (ΔREV-ΔREC)/At-1, 1/At-1								
Coefficients ^a								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
	(Constant)	0,059	0,013		4,494	0,000	0,033	0,084
	1/At-1	-491105,900	779745,567	-0,044	-0,630	0,530	-2029609	1047398
	(ΔREV-ΔREC)/At-1	0,035	0,025	0,097	1,390	0,166	-0,015	0,085
	PPE/At-1	-0,123	0,026	-0,329	-4,659	0,000	-0,175	-0,071
a. Dependent Variable: Taccit/At-1								

Dependent Variable: DTE				
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.
Intercept	-0,023	0,008	-2,946	0,004
ROA	0,003	0,000	7,402	0,000
[dummyDTE=0]	0,003	0,011	0,251	0,802
[dummyDTE=1]	0 ^a			
a. This parameter is set to zero because it is redundant.				
Dependent Variable: CT				
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.
Intercept	-0,018	0,007	-2,440	0,016
ROA	0,003	0,000	7,471	0,000
[dummyCT=0]	-0,010	0,011	-0,858	0,392
[dummyCT=1]	0 ^a			
a. This parameter is set to zero because it is redundant.				
Dependent Variable: TT				
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.
Intercept	-0,023	0,008	-2,844	0,005
ROA	0,003	0,000	7,055	0,000
[dummyTT=0]	0,002	0,011	0,213	0,831
[dummyTT=1]	0 ^a			
a. This parameter is set to zero because it is redundant.				

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.3. ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΦΟΡΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ JONES MODEL – 2012-2019

Model Summary ^b								
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics		Sig. F Change	Durbin-Watson
					R Square Change	F Change		
1	,256 ^a	0,065	0,054	0,06755	0,065	5,681	0,001	1,858
a. Predictors: (Constant), PPE/At-1, ΔREV/At-1, 1/At-1								
b. Dependent Variable: Taccit/At-1								
ANOVA ^a								
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.		
1	Regression	0,078	3	0,026	5,681	,001 ^b		
	Residual	1,113	244	0,005				
	Total	1,191	247					
a. Dependent Variable: Taccit/At-1								
b. Predictors: (Constant), PPE/At-1, ΔREV/At-1, 1/At-1								
Coefficients ^a								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	-0,004	0,008		-0,521	0,603	-0,020	0,011
	1/At-1	-349297,97	167909,85	-0,14	-2,08	0,04	-680035,71	-18560,23
	ΔREV/At-1	-0,092	0,105	-0,054	-0,873	0,384	-0,300	0,116
	PPE/At-1	-0,040	0,019	-0,147	-2,139	0,033	-0,077	-0,003
a. Dependent Variable: Taccit/At-1								

Dependent Variable: Da_jones model DTE							
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval		
					Lower Bound	Upper Bound	
Intercept	-0,024	0,005	-4,448	0,000	-0,034	-0,013	
ROA	0,005	0,000	10,496	0,000	0,004	0,006	
[dummyDTE=0]	0,004	0,007	0,499	0,619	-0,010	0,018	
[dummyDTE=1]	0 ^a						
a. This parameter is set to zero because it is redundant.							
Dependent Variable: Da_jones model CT							
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval		
					Lower Bound	Upper Bound	
Intercept	-0,014	0,005	-2,670	0,008	-0,024	-0,004	
ROA	0,005	0,000	10,990	0,000	0,004	0,006	
[dummyCT=0]	-0,019	0,007	-2,637	0,009	-0,033	-0,005	
[dummyCT=1]	0 ^a						
a. This parameter is set to zero because it is redundant.							
Dependent Variable: Da_jones model TT							
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval		
					Lower Bound	Upper Bound	
Intercept	-0,018	0,005	-3,362	0,001	-0,028	-0,007	
ROA	0,005	0,000	10,228	0,000	0,004	0,006	
[dummyTT=0]	-0,008	0,007	-1,099	0,273	-0,022	0,006	
[dummyTT=1]	0 ^a						
a. This parameter is set to zero because it is redundant.							

ΠΙΝΑΚΑΣ Π.4. ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΦΟΡΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ MODIFIED JONES MODEL – 2012-2019

Model Summary ^b								
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics		Sig. F Change	Durbin-Watson
					R Square Change	F Change		
1	,251 ^a	0,063	0,052	0,06762	0,063	5,481	0,001	1,857
a. Predictors: (Constant), PPE/At-1, (ΔREV-ΔREC)/At-1, 1/At-1								
b. Dependent Variable: Taccit/At-1								
ANOVA ^a								
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.		
1	Regression	0,075	3	0,025	5,481	,001 ^b		
	Residual	1,116	244	0,005				
	Total	1,191	247					
a. Dependent Variable: Taccit/At-1								
b. Predictors: (Constant), PPE/At-1, (ΔREV-ΔREC)/At-1, 1/At-1								
Coefficients ^a								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
	(Constant)	-0,005	0,008		-0,576	0,565	-0,021	0,011
	1/At-1	-344265,889	172353,975	-0,141	-1,997	0,047	-683757,37	-4774,406
	(ΔREV-ΔREC)/At-1	0,017	0,039	0,029	0,447	0,655	-0,059	0,093
	PPE/At-1	-0,039	0,019	-0,143	-2,069	0,040	-0,076	-0,002
a. Dependent Variable: Taccit/At-1								

Dependent Variable: DA modified_jones DTE						
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval	
					Low er Bound	Upper Bound
Intercept	-0,024	0,005	-4,445	0,000	-0,035	-0,013
ROA	0,005	0,000	10,428	0,000	0,004	0,006
[dummyDTE=0]	0,004	0,007	0,535	0,593	-0,010	0,018
[dummyDTE=1]	0 ^a					
a. This parameter is set to zero because it is redundant.						
Parameter Estimates						
Dependent Variable: DA modified_jones CT						
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval	
					Low er Bound	Upper Bound
Intercept	-0,014	0,005	-2,610	0,010	-0,024	-0,003
ROA	0,005	0,000	10,940	0,000	0,004	0,006
[dummyCT=0]	-0,019	0,007	-2,696	0,008	-0,033	-0,005
[dummyCT=1]	0 ^a					
a. This parameter is set to zero because it is redundant.						
Dependent Variable: DA modified_jone TT						
Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval	
					Low er Bound	Upper Bound
Intercept	-0,018	0,005	-3,333	0,001	-0,028	-0,007
ROA	0,005	0,000	10,178	0,000	0,004	0,006
[dummyTT=0]	-0,008	0,007	-1,118	0,265	-0,023	0,006
[dummyTT=1]	0 ^a					
a. This parameter is set to zero because it is redundant.						

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσσες Αναφορές

- Aaronson, D., Hartley, D., & Bhashkar Mazumder. (2019). *The Effects of the 1930s HOLC “Redlining” Maps* (Issue February).
- Arnis, N., Karamanis, K., & Kolias, G. (2019). Detecting Creative Accounting in Businesses in Financial Distress. *Accounting and Finance Research*, 8(2), 232. <https://doi.org/10.5430/afr.v8n2p232>
- Baralexis, S. (2004). Creative accounting in small advancing countries. *Managerial Auditing Journal*, 19(3), 440–461. <https://doi.org/10.1108/02686900410524427>
- Beasley, M. S. (1996). An Empirical Analysis of the Relation between the Board of Director Composition and Financial Statement Fraud. *The Accounting Review*, 71(4), 443–465. <http://www.jstor.org/stable/248566>
- Bhattacharya, U., Daouk, H., & Welker, M. (2002). The World Price of Earnings Opacity. In *SSRN Electronic Journal* (Vol. 1). <https://doi.org/10.2139/ssrn.282117>
- Burgstahler, D., & Dichev, I. (1997). Earnings Management to Avoid Earnings Decreases and Losses. *Journal of Accounting and Economics*, 2428, 99–126. <https://doi.org/10.2469/dig.v28.n3.302>
- Charitou, A., Lambertides, N., & Trigeorgis, L. (2007). Managerial discretion in distressed firms. *British Accounting Review*, 39(4), 323–346. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2007.08.003>
- Chen, L., Krishnan, G. V., & Yu, W. (2018). The relation between audit fee cuts during the global financial crisis and earnings quality and audit quality. *Advances in Accounting*, 43, 14–31. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.adiac.2018.07.007>
- Chytis, E. (2019). The informative value of taxes: The case of temporal differences in tax accounting. *Journal of Accounting and Taxation*, 11(8), 130–138. <https://doi.org/10.5897/jat2019.0350>
- Chytis, E., Koumanakos, E., & Goumas, S. (2016). Deferred Tax Positions under the Prism of Financial Crisis and the Effects of a Corporate Tax Reform. *International Journal of Corporate Finance and Accounting*, 2(2), 21–58. <https://doi.org/10.4018/ijcfa.2015070102>

- Copeland, R. M. (1968). Income Smoothing. *Journal of Accounting Research*, 6, 101.
<https://doi.org/10.2307/2490073>
- DeAngelo, L. E. (1986). Accounting Numbers as Market Valuation Substitutes: A Study of Management Buyouts of Public Stockholders. *The Accounting Review*, 61(3), 400–420.
<http://www.jstor.org/stable/247149>
- Dechow, P. M., & Skinner, D. J. (2000). Earnings Management: Reconciling the Views of Accounting Academics, Practitioners, and Regulators. *SSRN Electronic Journal*.
<https://doi.org/10.2139/ssrn.218959>
- Dechow, P. M., Sloan, R. G., & Sweeney, A. P. (1995). Detecting Earnings Management. *The Accounting Review*, 70(20), 193–225.
- DECHOW, P. M., SLOAN, R. G., & SWEENEY, A. P. (1996). Causes and Consequences of Earnings Manipulation: An Analysis of Firms Subject to Enforcement Actions by the SEC. *Contemporary Accounting Research*, 13(1), 1–36. <https://doi.org/10.1111/j.1911-3846.1996.tb00489.x>
- Degeorge, F., Patel, J., & Zeckhauser, R. (1999). Earnings management to exceed thresholds. *The Journal of Business*, 72(1), 1–33. <https://www.jstor.org/stable/10.1086/209601>
- Dhaliwal, D. S., Gleason, C. A., & Mills, L. F. (2005). Last Chance Earnings Management: Using the Tax Expense to Achieve Earnings Targets. *SSRN Electronic Journal*.
<https://doi.org/10.2139/ssrn.314563>
- Erickson, M., Hanlon, M., & Maydew, E. L. (2002). How Much Will Firms Pay for Earnings That Do Not Exist? Evidence of Taxes Paid on Allegedly Fraudulent Earnings. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.347420>
- FSB. (2015). *Financial Stability Board*. <https://www.fsb.org/2015/09/meeting-of-the-financial-stability-board-in-london-on-25-september/>
- G20. (2012). *G20 Leaders Declaration* (Issue June). <http://www.g20.utoronto.ca/2012/2012-0619-loscabos.html>
- Graham, J. R., Harvey, C. R., & Rajgopal, S. (2005). The economic implications of corporate financial reporting. *Journal of Accounting and Economics*, 40(1–3), 3–73.
<https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2005.01.002>

- Gunn, J. L., Khurana, I. K., & Stein, S. E. (2018). Determinants and consequences of timely asset impairments during the financial crisis. *Journal of Business Finance & Accounting*, 45(1–2), 3–39. <https://doi.org/10.1111/jbfa.12287>
- Habib, A., Uddin Bhuiyan, B., & Islam, A. (2013). Financial distress, earnings management and market pricing of accruals during the global financial crisis. *Managerial Finance*, 39(2), 155–180. <https://doi.org/10.1108/03074351311294007>
- Hand, J. R. M. (1993). Resolving LIFO Uncertainty: A Theoretical and Empirical Reexamination of 1974-75 LIFO Adoptions and Nonadoptions. *Journal of Accounting Research*, 31(1), 21–49. <https://doi.org/10.2307/2491040>
- Hayn, C. (1995). The information content of losses. *Journal of Accounting and Economics*, 20(2), 125–153. [https://doi.org/10.1016/0165-4101\(95\)00397-2](https://doi.org/10.1016/0165-4101(95)00397-2)
- Healy, P. M. (1985). The effect of bonus schemes on accounting decisions. *Journal of Accounting and Economics*, 7(1–3), 85–107. [https://doi.org/10.1016/0165-4101\(85\)90029-1](https://doi.org/10.1016/0165-4101(85)90029-1)
- Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). A Review of the Earnings Management Literature and Its Implications for Standard Setting. *Accounting Horizons*, 13(4), 365–383. <https://doi.org/10.2308/acch.1999.13.4.365>
- Jensen, M. C., Murphy, K. J., & Wruck, E. G. (2005). Remuneration: Where We’ve Been, How We Got to Here, What are the Problems, and How to Fix Them. *SSRN Electronic Journal*, July. <https://doi.org/10.2139/ssrn.561305>
- Jones, J. J. (1991). Earnings Management During Import Relief Investigations. *Journal of Accounting Research*, 29(2), 193–228.
- Karampinis, N. I., & Hevas, D. L. (2013). Effects of IFRS Adoption on Tax-induced Incentives for Financial Earnings Management: Evidence from Greece. *The International Journal of Accounting*, 48(2), 218–247. <https://doi.org/10.1016/j.intacc.2013.04.003>
- Kothari, S. P., Leone, A. J., & Wasley, C. E. (2005). Performance matched discretionary accrual measures. *Journal of Accounting and Economics*, 39(1), 163–197. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2004.11.002>
- Leuz, C., Nanda, D., & Wysocki, P. D. (2003). Earnings management and investor protection: An international comparison. *Journal of Financial Economics*, 69(3), 505–527. [https://doi.org/10.1016/S0304-405X\(03\)00121-1](https://doi.org/10.1016/S0304-405X(03)00121-1)

- Myers, Linda A. Skinner, D. J. (1999). *Earnings Momentum and Earnings Management*.
- Myers, J. N., Myers, L. A., & Skinner, D. J. (2007). Earnings momentum and earnings management. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 22(2), 249–284. <https://doi.org/10.1177/0148558X0702200211>
- Nelson, M. W., Elliott, J. A., & Tarpley, R. L. (2003). How are earnings managed? Examples from auditors. *Accounting Horizons*, 17(SUPPL.), 17–35. <https://doi.org/10.2308/acch.2003.17.s-1.17>
- Phillips, J. D., Pincus, M., Rego, S. O., & Wan, H. (2004). Decomposing Changes in Deferred Tax Assets and Liabilities to Isolate Earnings Management Activities. *The Journal of the American Taxation Association*, 26(s-1), 43–66. <https://doi.org/10.2308/jata.2004.26.s-1.43>
- Phillips, J., Pincus, M., & Rego, S. O. (2003). Earnings Management : New Evidence Based on Deferred Tax Expense. *The Accounting Review*, 78(2), 491–521. <https://doi.org/https://doi.org/10.2308/accr.2003.78.2.491>
- Plesko, G. A. (2002). Reconciling Corporation Book and Tax Net Income, Tax Years 1996-1998. *SOI Bulletin*, 21(4), 1–16. <https://pdfs.semanticscholar.org/df93/b5497f0f016a1f1bc7adcbcd34ca907cdb11.pdf>
- Poterba, J. M., Rao, N., & Seidman, J. K. (2010). Deferred Tax Positions and Incentives for Corporate Behavior Around Corporate Tax Changes. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.962750>
- Ronen, J., Ronen, T., & Yaari, V. (Lewinstein). (2003). The Effect of Voluntary Disclosure and Preemptive Preannouncements on Earnings Response Coefficients (ERC) When Firms Manage Earnings. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 18(3), 379–409. <https://doi.org/10.1177/0148558X0301800305>
- Rosner, R. L. (2003). Earnings Manipulation in Failing Firms. *Contemporary Accounting Research*, 20(2), 361–408. <https://doi.org/10.1506/8EVN-9KRB-3AE4-EE81>
- Roychowdhury, S. (2006). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), 335–370. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2006.01.002>
- Schipper, K. (1989). *Commentary on earnings management*. Accounting Horizons.
- SEC (Securities and Exchange Commission). (2000). *Final Rule: Audit Committee Disclosure*. <https://www.sec.gov/rules/final/34-42266.htm>

Ελληνικές Αναφορές

- Μπλάθρα, Σ., & Μαλισιόβα, Σ. (2011). Grant Thornton-ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ: ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΥΠΟ ΣΤΗΝ ΟΥΣΙΑ. *Accountancygreece*. <https://www.accountancygreece.gr/etairiki-diakyvernisi-apo-ton-typo-st/>
- Νεγκάκης Χ.Ι. (2015). *Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς: Θεωρία και Εφαρμογές*.
- Νιφορόπουλος, Κ. Ι. (2018). *TAXHEAVEN -Ο νέος Φορολογικός Νόμος (4172/2013)*. <https://www.taxheaven.gr/news/40191/h-istoria-ths-forologias-sthn-ellada-synopsh-meros-deytero-1920-2014>
- Παγκόσμια Τράπεζα. (2017). *Memorandum of Understanding between The International Financial Reporting Standards Foundation and The World Bank*. <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/around-the-world/memoranda/world-bank-memorandum.pdf>
- Σαλτσίδου, Ε. (2011). « ΔΛΠ 12 - Αναβαλλόμενη Φορολογία Και Χειραγώγηση Κερδών - Εμπειρική Προσέγγιση στις Εισηγμένες Τράπεζες Του Χ. Α . Α . ». (Μεταπτυχιακή εργασία). Ανακτήθηκε από Ψηφίδα, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη και Ιδρυματικό Αποθετήριο του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. <https://dspace.lib.uom.gr/>
- Τουρνά-Γερμανού, Ε. (2015). *Χρηματοοικονομική λογιστική*. Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Χύτης Θ. Ευάγγελος. (2014). *Αναβαλλόμενη Φορολογία και οι Επιπτώσεις στις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις* [Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων]. <http://hdl.handle.net/10442/hedi/42263>
- Χύτης Θ. Ευάγγελος. (2015). Αναβαλλόμενοι φόροι σύμφωνα με τα Ελληνικά και Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα: Η περίπτωση μεταβολής των Φορολογικών Συντελεστών. *Accountancygreece*. <https://www.accountancygreece.gr/αναβαλλόμενοι-φόροι-σύμφωνα-με-τα-ελλ/>

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<https://www.ifrs.org/>

<https://repository.kallipos.gr>

<http://www.elte.org.gr>

<https://www.iasplus.com>

<https://www.e-forologia.gr/>

<https://www.taxheaven.gr/>

<https://www.capital.gr/>

<https://www.naftemporiki.gr/>

